

๖
372.6018
42947

การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน
กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องงานใบตอง

โดย

นวพร เหมะ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

วิชา ปถ 692 ภาคนิพนธ์ระดับสูง และ ปถ 693 การวิจัยทางการประถมศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2541

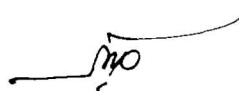
117100

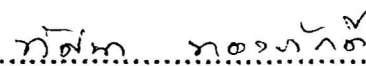
70 80
10 10

201

คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้พิจารณางานวิจัยฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีชันหมาก)

..... กรรมการ
(อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี)

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาในการให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษา เป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีชั้นหมาก และอาจารย์ทัศนาก ทอภักดิ์ ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายใจ แจ่มสุทิมล รองอธิการบดี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม อาจารย์ดารณี ศักดิ์ศิริผล อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา พิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และอาจารย์จิรภา มาลัยธรรม อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนวัดศรีบุญเรือน ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนวัดภาชี และอาจารย์อรอินทร์ เกษตรภิบาล ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการศึกษา วิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณความดีและประโยชน์ของงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดามารดา รวมทั้งอาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนในการวางรากฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัย

นวพร เหมะ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตการวิจัย	5
	นิยามศัพท์	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการงาน	7
	และพื้นฐานอาชีพ	
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอน	18
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเด็ก	23
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม	31
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	42
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบประสิทธิภาพหนังสือเรียน	51
	เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
3	วิธีดำเนินการ	57
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
	การสร้างและการทดสอบประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	57
	เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	61
	การวิเคราะห์ข้อมูล	62
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	75
	กลุ่มตัวอย่าง	75
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	75

บทที่	หน้า
วิธีดำเนินการ	75
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	76
การอภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก	
ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบท้ายเล่ม	87
ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบท้ายเล่ม	87
ประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	87
ภาคผนวก ข	
แผนการสอน	92
แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	116
เกณฑ์และตารางการให้คะแนน	118
ภาคผนวก ค	
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	123

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่ม แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1	66
2	แสดงจำนวนผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบท้ายเล่ม แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1	68
3	แสดงคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่ม 6)	70
4	แสดงคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6)	72
5	แสดงค่าประสิทธิภาพของการเรียนแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 1 - เล่มที่ 6)	74

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ค่านิยม และมีนิสัยรักการทำงาน เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ รู้จักพึ่งตนเอง และมุ่งมั่นในการทำงานให้ได้ผลสำเร็จตามจุดประสงค์แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอและสามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ งานที่กำหนดให้ผู้เรียนรู้ประกอบด้วยงานบ้าน งานเกษตร งานเล็อก โดยแบ่งงานเล็อกเป็นงานประดิษฐ์และงานช่าง งานอื่น งานที่เตรียมไปสู่อาชีพ (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. 2539 : 5) แต่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพพบว่าครูไม่สามารถสอนได้ครบเนื้อหา เนื่องจากหลักสูตรอธิบายกิจกรรมไว้ไม่ชัดเจน ครูไม่สามารถทำตามได้บางเนื้อหา ไม่แนะนำกิจกรรมเป็นแนวทางให้ครูเลย ขาดความรู้พื้นฐานเรื่องการทำงานและอาชีพ ขาดความถนัด และยังไม่เข้าใจหลักสูตรดีนัก นอกจากนี้ครูยังมีเจตคติที่ไม่ดีต่อกิจกรรมการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ขาดความสนใจที่จะศึกษา และเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมในด้านพื้นฐานการทำงานและอาชีพ ขาดสื่อการเรียนการสอนและครูส่วนใหญ่ไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงไม่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (ทัศนีย์ โชติพิพัฒน์พงศ์. 2535 : 2)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นั้นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 465) ระบุว่าได้แก่ การขาดครูที่มีความชำนาญในอาชีพ ไม่มีอุปกรณ์ เครื่องมือ วัสดุสำหรับฝึกงาน ขาดสถานที่หรือโรงฝึกงานไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ผู้บริหารและครู ผู้เรียนขาดความพร้อมในด้านเจตคติ ไม่มีคู่มือครูที่เหมาะสมในการสอนแต่ละแขนงโดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ตามชนบท การจัดกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินที่ไม่ถูกต้อง ยกตัวอย่างโรงเรียนส่วนใหญ่ยังดำเนินการสอนการทำงานและพื้นฐานอาชีพด้วยวิธีบอกจุด ไม่เน้นการปฏิบัติจริง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปประเด็นปัญหาสำคัญได้ 3 ประการ คือ

1. ปัญหาที่เกิดจากหลักสูตร แต่หลักสูตรในปัจจุบันสามารถจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นกับสภาพท้องถิ่น
2. ปัญหาที่เกิดจากบุคลากรหรือครูผู้สอน ได้แก่ การขาดครู ครูขาด

ความรู้ ขาดเทคนิคการสอนที่ดี ปัญหานี้ทางกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่าง ๆ ก็พยายามจัดอบรม จัดสัมมนา เพื่อพัฒนาตัวครูผู้สอนอยู่อย่างสม่ำเสมอ 3. ปัญหาที่เกิดจากสื่อและอุปกรณ์การสอนในการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานและอาชีพ ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติจึงต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานคือสื่อการเรียนการสอน เช่น สื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งสื่อพื้นฐาน คือ สื่อประเภทหนังสือ หนังสือคู่มือครู ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสื่อการเรียนการสอนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นมาก ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ผลิตและผู้นำมาใช้มากขึ้น ผู้สอนจำเป็นต้องพยายามหาแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะสามารถปฏิบัติได้จริง การใช้สื่อการสอนที่จำเป็นในการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ได้แก่ ใบงาน ใบความรู้ เครื่องมือเครื่องใช้ ของจริง ของจำลอง วัสดุ รูปภาพ แผนภูมิและเอกสารสิ่งพิมพ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2532 : 130-131) ทั้งนี้ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างสื่อ การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนต่าง ๆ อย่างมากมาย แต่สื่อการเรียนการสอนที่ดีถือว่าเป็นสื่อจำเป็นขั้นพื้นฐานคือหนังสือเรียนนั้นยังมีการศึกษาอยู่เป็นจำนวนน้อย โดยเฉพาะสื่อหนังสือเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นวิชาที่มีจุดเน้นให้ผู้เรียนรู้จักเลือกใช้วัสดุ เครื่องมือและเทคนิควิธีการประดิษฐ์งานต่าง ๆ อธิบายขั้นตอนการทำงานประดิษฐ์และงานช่าง เพื่อสร้างคุณสมบัติที่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข อย่างไรก็ตามหลักสูตรไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายวิชานี้ให้ชัดเจน เพียงกำหนดจุดมุ่งหมายไว้กว้าง ๆ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 315) คือ ทำงานเป็น มีนิสัยรักการทำงาน มีการปรับปรุงงานอยู่เสมอ และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

จากลักษณะกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ที่ต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติงาน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการใช้สื่อการเรียนการสอนตลอดจนกระบวนการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นนั้น นอกจากใช้เทคนิคการสอนของครูแล้ว ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่ดีเป็นอุปสรรคในการเรียนการสอนนั่นก็คือ สื่อหนังสือเรียนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการไม่มีการกำหนดหนังสือ หรือแบบเรียนที่แน่นอน หนังสือที่ใช้จัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบันมักจะใช้หนังสือเรียนที่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ จัดพิมพ์จำหน่าย บางเล่มก็ได้มาตรฐาน มีหนังสือรับรองจากกระทรวง

ศึกษาธิการให้ใช้เป็นหนังสือเรียนได้ แต่บางเล่มก็ไม่มีการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งอาจกล่าวว่าเป็นหนังสือเถื่อนก็ได้ (ชุมพล ศิลปอาชา) ดังนั้นการที่ครูจะนำหนังสือเล่มใดมาใช้ในการเรียนการสอน ก็ต้องพิจารณาให้ดี และการเรียนในด้านงานประดิษฐ์และงานช่างนั้น ควรสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายซึ่งหนังสือเล่มหนึ่งๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ของการเรียนการสอน คือมีมติที่เป็นรูปธรรม เป็นจิตวิญญาณของหนังสือเรียน เพื่อนำไปสู่กระบวนการ การพัฒนาในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย อีกทั้งพลังแห่งสัจจะความจริง พลังแห่งภาษา และพลังสัจตประโยชน์แก่ผู้ใช้หนังสือเล่มนั้นๆ เพื่อยืนยันได้ว่าหนังสือเป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ควรจะได้พัฒนาแนวคิดในการเขียนหนังสือที่เหมาะสม และสนองพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพออกมาใช้ในระบบการเรียนการสอนต่อไป (หทัย ตันหยง. 2528 : 7-8) จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างการหา และศึกษาประสิทธิภาพหนังสือเรียนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ พบว่า การใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมได้ผลดี เช่น งานวิจัยของหทัย ตันหยง (2532:209-214) ได้สร้างหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษาพบว่าได้ผลดี สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ชื่นชม (2532 : 79) ได้นำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไปทดลองสอนวิชาภาษาไทย พบว่าได้ผลดีกว่าหนังสือเรียนปกติในกลุ่มทักษะวิชาคณิตศาสตร์นั้น ราตรี เทียนคำ (2540 : 78) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสนใจในการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก การลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ผลจากการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจและความคงทนของนักเรียนที่ใช้หนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้หนังสือเรียนตามคู่มือครู ในกลุ่มวิชาประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) ยุพา ชุ่มสนิท (2540 : 97) ได้ศึกษาการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม วิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า จากการหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมพบว่านักเรียนมีคะแนนเป็นไปตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80 สำหรับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น ทศนี โชติพิพัฒน์ (2535 : 77-80) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียน กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนโดยใช้สื่อแบบเรียนหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กับการสอนโดยใช้สื่อใบงาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ และความสนใจในการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้สื่อใบงาน

ดังนั้น หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจึงนับว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มี
ทรงประสิทธิภาพ เพราะสร้างขึ้นเพื่อสนองการเรียนรู้ตามความคิดรวบยอดรายย่อย และ
จุดประสงค์การเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยตรง เป็นการเรียนการสอนที่เสริมพลังสื่อ
ด้วยการสร้างเนื้อหา (Content) แก่นสาระ (Theme) มโนทัศน์ (Concept) ข้อมูล
หลักฐาน (Fact) และมีอรรถลักษณะภาษา (Genre) ของหนังสือเรียนเชิงวรรณกรรมที่
เข้าใจ และจูงใจ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดสนใจในการเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นโดย
เฉพาะอรรถลักษณะนั้นเป็นกระบวนการคิดที่สอดคล้องกับหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่อย่าง
ชัดเจน ซึ่งมี 8 อรรถลักษณะ คือ การสังเกต การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ การแสดง
ความคิดเห็น การบรรยายเชิงจินตนาการ การอภิปราย การรายงาน การอธิบายเหตุผล
และการแสดงวิธีการ โดยเฉพาะอรรถลักษณะการแสดงวิธีการ (Procedure) จะแนะแนว
ทางกระบวนการคิดเป็นโดยเริ่มต้นจากการตั้งเป้าหมายว่า จะทำอะไร ทำอะไร อย่างไร
แล้วจึงแจกแจงเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ จากนั้นก็ดำเนินการวางแผน จัดลำดับวิธีการดำเนิน
และแสดงผลผลิตที่เกิดขึ้น (สนั่น มีขันทมก. 2537 : 53-54)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างหนังสือเล่มเล็กเพื่อเป็นสื่อการเรียน
การสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้
เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงคิดว่าระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 เหมาะสมที่จะทำการศึกษาวิจัยในการสร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิง
วรรณกรรม เป็นพื้นฐานของการเรียนเรื่องงานสู่อาชีพในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
ที่จะได้ความรู้จากการเรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ในโอกาสต่อไป และ
สิ่งสำคัญก็คือ การปลูกฝังคุณลักษณะในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการใน
การทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ช่วยเหลือครอบครัวและผู้อื่นตามควรแก่วัย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อสร้าง และหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ในกลุ่มการเรียนรู้
และพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้
ประกอบในการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องงานใบตอง จำนวน 6 เล่ม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาชี สำนักงานเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาชี สำนักงานเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองคือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 6 คาบ คาบละ 20 นาที รวม 36 คาบ

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเนื้อหา เรื่องงานใบตอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1	ความสำคัญและประโยชน์ของต้นกล้วย
ตอนที่ 2	การประดิษฐ์ใบตองเป็นของเล่น
	- ม้าก้านกล้วย
ตอนที่ 3	การประดิษฐ์ใบตองเป็นของใช้
	- การห่อขนมทรงเตี้ย และทรงสูง
	- การห่อข้าวต้มมัด และขนมเทียน
	- การเย็บกระทงสี่มุมมอบปาก และการเย็บกระทงขนมตาล
	- การทำกระทงลอย

นิยามศัพท์

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม หรือหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม หมายถึงหนังสือที่มีขนาดเล็กที่นำมาใช้เพื่อเป็นสื่อ มีภาพเป็นภาพการ์ตูนตัวละคร มีพฤติกรรมแสดงให้เห็นภาพพจน์ของสภาพชีวิตจริง ตามเนื้อหาของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านประติษฐ์และงานช่าง โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด และวิธีสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมของหทัย ดันหยง โดยวิเคราะห์หลักสูตรและภารกิจการสอน เพื่อกำหนดความคิดรวบยอดที่จะนำมาใช้เป็นแกนสาระในการแต่งเรื่องสั้น ๆ จบในแต่ละเล่ม จำนวน 6 เล่ม

2. ประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม หมายถึงผลการประเมินตามเกณฑ์ที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมโดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

เล่มที่ 1 กำหนดไว้ 80/80 (เปรี๊อ ง กุมุท. 2527 : 65 - 80)

80 ตัวแรก หมายถึง นักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์การทดสอบ 80 %

80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนนักเรียน 100 คน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่

กำหนด 80 คน

เล่มที่ 2-6 กำหนดไว้ 80/80 (เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. 2528 : 295)

80 ตัวแรก หมายถึง เป็นคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยเฉลี่ยร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง เป็นคะแนนที่ได้จากการปฏิบัติงานของนักเรียน (ภาคปฏิบัติ) โดยเฉลี่ยร้อยละ 80

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือสำหรับเด็ก
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนเชิงวรรณกรรมเล่มเล็ก
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบประสิทธิภาพของแบบเรียนเชิงวรรณกรรมเล่มเล็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

1.1 ความหมายของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 99) ได้ให้ความหมายกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพว่า หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน เห็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อันนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดี และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึง ความหมายของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ไว้อีกหลายท่าน เช่น

ธนู แสงวงศ์ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2532 : 440) วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ถือว่าเป็นวิชาสามัญและวิชาเพื่อประกอบอาชีพ เหตุที่ถือว่าเป็นวิชาสามัญ เพราะต้องการให้นักเรียนมีความรู้และทักษะ อันเป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน จึงถือว่าเป็นวิชาอาชีพเพราะเป็นวิชาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมลำดับประกอบอาชีพ หรือดำเนินอาชีพ

ต่อเนื่องจากบิดามารดา ที่เฝ้า ครอบงำเป็นนักเรียน

ธำรง บัวศรี (2521 : 5-8) กล่าวว่าการศึกษาเพื่ออาชีพ หมายถึงการศึกษาที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ ทั้งที่เป็นอาชีพอิสระ หรืออาชีพรับจ้าง ทั้งในส่วนที่ต้องให้ความรู้พื้นฐาน และทักษะอย่างง่าย ๆ ตามความต้องการ และความสามารถของผู้เรียน ให้เน้นไปในด้านพื้นฐาน การสร้างความสนใจ และสำนึกในความสำคัญของงานอาชีพ รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพ

สมพงษ์ พลสมบูรณ์ (2521 : 12-14) กล่าวว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ การงานกับพื้นฐานอาชีพ การงานหมายถึง เรื่องของการทำงานเป็น และมีนิสัยอันดีในการทำงาน ส่วนพื้นฐานของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยตรง ดังนั้นพื้นฐานอาชีพซึ่งก็หมายความว่า เป็นหลักสูตรประถมศึกษาไม่ได้มุ่งฝึกอาชีพให้นักเรียนแต่สอนในสิ่งที่พื้นฐานของการประกอบอาชีพเท่านั้น

สแตลเลย์ (Staley. 1971 : 11 - 19) กล่าวว่า การงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาที่เป็นเรื่องทักษะความรู้ และลักษณะนิสัยที่จำเป็นสำหรับการเตรียมอาชีพต่าง ๆ

1.2 จุดประสงค์ทั่วไป

กรมวิชาการ (2522 : 89) ได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ดังนี้

มุ่งให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน เห็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อันนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดีพึ่งตนเองได้และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1.2.1 มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน และงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

1.2.2 มีทักษะในการใช้มือ เครื่องมือและทักษะในกระบวนการทำงาน มีการวางแผนในการทำงานตามควรแก่วัย

1.2.3 มีนิสัยที่ดีในการทำงาน และรู้จักพึ่งตนเอง

1.2.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การปรับปรุงผลงาน และกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

1.3 โครงสร้าง

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ได้ปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

โดยการกำหนดให้มีงานเลือกทุกชั้น เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ส่วนงานบังคับซึ่งเป็นงานพื้นฐานที่ทุกคนต้องเรียนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้น ป.1 - ป.6 กำหนดให้เรียน 2 งาน ได้แก่ งานบ้านและงานเกษตร

สำหรับงานเลือก ในชั้น ป.1 - ป.4 จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสและมีประสบการณ์ในงานอาชีพตามสภาพ ซึ่งจะเป็นการเตรียมพื้นฐานในการเรียนระดับต่อไป ส่วนงานเลือกชั้น ป.5 - ป.6 ต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นโลกกว้างของการทำงานและได้สัมผัสประสบการณ์ในงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเลือกอาชีพในอนาคตได้เหมาะสมขึ้นดังแผนภูมิโครงสร้างหลักสูตร

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 2)

ระดับชั้น	งานบังคับ		งานเลือก	
	งานบ้าน	งานเกษตร	งานประดิษฐ์ และงานช่าง	งานอื่น
ป.1 - 2	งานบ้าน	งานเกษตร	งานประดิษฐ์ และงานช่าง	งานอื่น
ป.3 - 4	งานบ้าน	งานเกษตร	งานประดิษฐ์ และงานช่าง	งานอื่น
ป.5 - 6	งานบ้าน	งานเกษตร	งานประดิษฐ์ และงานช่าง	งานอื่น

1.4 ลักษณะของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ จัดเนื้อหาเป็น 3 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร และงานเลือก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ให้เรียนงานบ้านและงานเกษตรเป็นงานบังคับและเลือกงานประดิษฐ์และงานช่างหรืองานอื่น งานใดงานหนึ่งทั้ง 2 งาน เป็นงานเลือก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ให้เรียนงานบ้านและงานเกษตรเป็นงานบังคับ และงานที่ไปสู่อาชีพเป็นงานบังคับเลือก หรือเลือกทั้งงานประดิษฐ์และงานช่าง งานที่ไปสู่อาชีพ และงานประดิษฐ์และงานช่างด้วยก็ได้

อัตราเวลาเรียนงานบังคับและงานเลือกในแต่ละระดับชั้น กำหนดไว้ประมาณ 2 : 1 ของเวลาเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพตลอดปีการศึกษา การแบ่งเวลาเรียนในงานบังคับและงานเลือก ถือหลักทุกวิชาแขนงงาน มีความสำคัญเท่ากัน งานของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่จัดสอนในชั้น ป.1 - 6 ได้แก่

1.4.1 งานบ้านเป็นงานที่ปลูกฝังกิจนิสัยที่ดี ฝึกให้มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานภายในบ้าน เป็นการแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง โดยการฝึกให้เด็กรู้จักทำ สามารถเลี้ยงดูเด็ก และงานที่เกี่ยวกับการเลือกเครื่องแต่งกายตามความเหมาะสมได้

1.4.2 งานเกษตร เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมให้เด็กได้นำความรู้เกี่ยวกับการเกษตรไปพัฒนาอาชีพของครอบครัวและท้องถิ่น การจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการเกษตร เพื่อเพิ่มพูนรายได้ของครอบครัว และปรับปรุง กลุ่มเกษตรกรให้เป็นปึกแผ่น เป็นการวางพื้นฐานในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้มีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกษตรที่ทันสมัย

1.4.3 งานเลือก ในชั้น ป.1 - 4 มุ่งให้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ส่วนชั้น ป.5-6เป็นการเตรียมผู้เรียนไปสู่อาชีพ ฉะนั้นงานเลือกในชั้น ป.1-4 และ ป.5-6 จึงมีความสอดคล้องกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.4.3.1 ชั้น ป.1 - 4 งานเลือกมี 2 งาน คืองานประดิษฐ์และงานช่างกับงานอื่น

(1) งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นงานที่ตัดออกจากงานบังคับ (งานที่ทุกคนต้องเรียน) ในโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

พุทธศักราช 2521(ฉบับเดิม) โดยปรับปรุงเนื้อหาส่วนที่ยากกว่าวัยและระดับชั้น เนื้อหาที่เน้นเฉพาะชายหรือหญิง แล้วจัดหาเนื้อหาให้เรียนใหม่เป็น 3 เรื่อง คืองานประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุ เป็นของเล่นของใช้และของประดับตกแต่ง ลักษณะเนื้อหามีความต่อเนื่องกันในแต่ละช่วงชั้นดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ให้เรียนงานประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุเป็นของเล่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ให้เรียน 3 เรื่อง คือ งานประดิษฐ์เศษวัสดุและเศษวัสดุเป็นของเล่นของใช้ และของประดับตกแต่ง การเรียนทั้ง 3 เรื่องดังกล่าวข้างต้นมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนประดิษฐ์งานด้วยวัสดุ และเศษวัสดุด้วยวิธีที่ต่าง ๆ กัน เช่น พับ สาน ตัด แกะ เย็บ ปัก ถัก ร้อย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์หลากหลายในการทำงานประเภทประดิษฐ์และช่าง

(2) งานอื่น จัดเรื่องไว้ให้เลือกเรียนถึง 3 ประเภท ได้แก่ งานที่ผู้ปกครองหรือท้องถิ่นทำอยู่ งานที่นำไปสู่การมีรายได้ตอบแทนและงานที่สนใจ และส่งเสริมเป็นพิเศษงานทั้ง 3 ประเภทเน้นเรื่องของการฝึกปฏิบัติหรือทดลองทำงาน อาจทำในสถานที่ต่าง ๆ เช่นที่บ้าน หรือสถานประกอบการในท้องถิ่นตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสและมีประสบการณ์ในงานตามสภาพที่เป็นจริง

1.4.3.2 ชั้น ป.5 - 6 งานเลือกมี 2 งาน คืองานประดิษฐ์และงานช่าง กับงานที่เตรียมไปสู่อาชีพในช่วงชั้นนี้ ต้องเน้นงานที่เตรียมไปสู่อาชีพมากกว่างานเลือกประเภทอื่น จึงจัดไว้เป็นงานบังคับเลือก ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากจะให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในด้านอาชีพแล้วยังต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นโลกกว้างของการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้เลือกอาชีพได้เหมาะสมขึ้น

(1) งานประดิษฐ์และงานช่าง มีโครงสร้างเนื้อหาเช่นเดียวกับงานประดิษฐ์และงานช่างในชั้น ป.4 แต่เพิ่มความหลากหลายและความซับซ้อนของการนำวัสดุและวิธีการมาใช้ในการประดิษฐ์ให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เช่น เพิ่มวิธีประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุด้วยการฉลุ เลื่อย ตัด ต่อ เป็นต้น

(2) งานเตรียมไปสู่อาชีพ จัดเนื้อหาไว้ 5 แขนง ได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร งานช่างประดิษฐ์ งานช่าง และงานอาชีพอื่น ๆ แต่ละแขนงงานจัดเนื้อหาเป็นอาชีพสั้น ๆ จบในตัวเองโดยกำหนดเวลาเรียนไว้เรื่องละ 50 คาบ ทั้งนี้ให้เรื่องที่เรียนไม่ยากเกินกว่าวัยและระดับชั้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเนื้อหางานเลือกในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือการประดิษฐ์เศษวัสดุ และเศษวัสดุเป็นของใช้ โดยนำก้านกล้วยมาประดิษฐ์เป็นม้าก้านกล้วย และนำไปต่อ

มาประดิษฐ์เป็นภาชนะบรรจุอาหาร เช่น กระถาง 4 มุม กระถาง 6 มุม การห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูง การประดิษฐ์บายศรีปากชาม และกระถางลอย ซึ่งการเรียนงานใบตองนั้น กรมวิชาการ (2532 : 156) ได้กำหนดจุดประสงค์เฉพาะดังนี้

1. สะสม และแยกวัสดุที่สะสมไว้อย่างมีระเบียบได้
2. ออกแบบงานที่ประดิษฐ์ไว้อย่างเหมาะสม
3. เลือกและใช้วัสดุได้เหมาะสมกับงานที่ประดิษฐ์
4. ใช้และเก็บรักษามีดี กรรไกรได้
5. นำวัสดุหรือเศษวัสดุมาประดิษฐ์ของเล่นของใช้และของตกแต่งได้
6. ตกแต่งที่ประดิษฐ์ได้เรียบร้อยสวยงาม
7. อธิบายขั้นตอนการทำงาน และเปรียบเทียบผลงานกับผู้อื่นได้
8. นำผลงานที่สำเร็จไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
9. ประเมินราคาผลงานที่สำเร็จแล้วได้
10. ทำความสะอาดเก็บรักษาสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ได้

1.5 อัตราการเรียน

อัตราเวลาเรียนตลอดปีของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ในแต่ละชั้นมีเวลาเรียน ดังนี้

1.5.1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ร้อยละ 10 เท่ากับ 100 ชั่วโมง หรือเท่ากับ 300 คาบ (คาบละ 20 นาที)

1.5.2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ร้อยละ 20 เท่ากับ 200 ชั่วโมง หรือเท่ากับ 600 คาบ (คาบละ 20 นาที)

1.5.3 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ร้อยละ 30 เท่ากับ 300 ชั่วโมง หรือเท่ากับ 900 คาบ (คาบละ 20 นาที)

ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพจึงมีการปรับเวลาเรียนภายในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ดังแผนภูมิแสดงเวลาเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงอัตราเวลาเรียนการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ชั้น	เนื้อหา	เวลาเรียน	หมายเหตุ
ป.1 - 2	1. งานบ้าน 2. งานเกษตร 3. งานเลือก 3.1 งานประดิษฐ์ และงานช่าง 3.2 งานอื่น	200 คาบ 100 คาบ (1 หรือ 2 งาน)	การแบ่งเวลาเรียน 1. งานบังคับและงานเลือก แบ่งสัดส่วนเวลาเรียนเท่ากับ 2 : 1 2. การแบ่งเวลาเรียนในงานบังคับ และงานเลือก ถือหลักให้ ความสำคัญทุกแขนงงาน เท่ากัน
ป.3 - 4	1. งานบ้าน 2. งานเกษตร 3. งานเลือก 3.1 งานประดิษฐ์ และงานช่าง 3.2 งานอื่น	400 คาบ 200 คาบ (1 หรือ 2 งาน)	3. งานเลือกในชั้น ป.5 และ ป.6 ถ้าเลือกงานเดียวให้เลือกงาน ที่เตรียมไปสู่อาชีพ
ป.5 - 6	1. งานบ้าน 2. งานเกษตร 3. งานเลือก 3.1 งานประดิษฐ์ และงานช่าง 3.2 งานอื่น	600 คาบ 300 คาบ (1 หรือ 2 งาน)	

1.6 แนวการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2533 : 73) ได้จัดแนวการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

1.6.1 ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง หมายถึงการเสนอกิจกรรมใด ๆ ในการจัดการเรียนการสอนต้องให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ

1.6.2 เป็นแนวการสอนที่มีลักษณะให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้เอง

1.6.3 กิจกรรมการเรียนการสอน ในแนวการสอนจะต้องเน้นกิจกรรมเชิงกระบวนการ ซึ่งในแต่ละกลุ่มประสบการณ์จะเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นขั้นตอนหรือมีกระบวนการที่แตกต่างกัน

1.6.4 สื่อและอุปกรณ์ที่ระบุในการสอน ต้องเป็นสื่อและอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น

1.7 กระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 : 37 - 38) ได้เสนอลำดับขั้นการเรียนรู้ไว้ 9 ขั้น ซึ่งเป็นการนำลำดับการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ตามแนวของโรเบิร์ต กาเย มาปรับให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ดังนี้

1.7.1 การสร้างความสนใจ ควรสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน เป็นแรงจูงใจภายในตัวผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนใช้วิธีการพูดเร้าใจ หรือใช้สื่อการเรียนต่าง ๆ ยั่วเย้าให้เกิดแรงจูงใจภายใน เช่นการทำของใช้ได้เอง ย่อมเป็นการประหยัด เป็นต้น

1.7.2 แจ้งจุดประสงค์ของบทเรียน เป็นการชี้แนวทางให้นักเรียนทราบว่าเมื่อเรียนงานนี้จบแล้ว นักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งการแจ้งจุดประสงค์ของบทเรียนจะเป็นการสร้างความสนใจ ครูควรเริ่มต้นพร้อม ๆ กัน

1.7.3 การกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้พื้นฐานที่จำเป็นมาใช้ เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง เมื่อนักเรียนจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ย่อมต้องอาศัยความรู้พื้นฐานเดิม ซึ่งครูสามารถทราบความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียนด้วยการสนทนา ชักถาม หรือทดลอง ให้นักเรียนปฏิบัติดู ถ้าหากนักเรียนยังมีพื้นฐานไม่เพียงพอ ครูต้องช่วยสร้างความพร้อมให้ก่อนที่จะเรียนเรื่องใหม่

1.7.4 เสนอบทเรียนใหม่ โดยใช้สื่อการเรียนกระตุ้น ซึ่งเป็นขั้นเริ่มกิจกรรม

เช่น การประดิษฐ์ของเล่น ครูจะต้องนำตัวอย่างของเล่นสำเร็จรูปเป็นตัวอย่างในการอภิปรายซักถาม ถึงการเตรียมวัสดุฝึก การเตรียมเครื่องมือ การประกอบ การตกแต่ง และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

1.7.5 การให้แนวในการเรียนรู้ด้วยการแจกใบงาน ใบแนะนำความรู้ นับว่าเป็นขั้นตอนของการเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะนักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หรือเป็นกลุ่มได้ โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำอยู่เบื้องหลัง

1.7.6 การให้นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือทำให้เกิดพฤติกรรม เป็นขั้นที่ครูให้นักเรียนฝึกปฏิบัติงานด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้เกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ เช่น อาจเริ่มด้วยพูด การวางแผน เขียน อภิปราย ปฏิบัติจริงที่ตรงกับเป้าหมายของบทเรียน

1.7.7 การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นขั้นสำรวจผลการปฏิบัติกิจกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การฝึกประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นของเล่นว่ามีผลออกมาตามเป้าหมายหรือไม่ สังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียน ดูผลงานของนักเรียนแล้วแจ้งให้นักเรียนทราบว่าการทำงานและผลงานเป็นอย่างไร เช่น การให้คำแนะนำ ชมเชย เป็นต้น

1.7.8 การประเมินผลการปฏิบัติ คือ การวัดและประเมินพฤติกรรม หรือผลงานของนักเรียนว่าบรรลุผลตามจุดประสงค์ของบทเรียนในแต่ละงานเพียงใด ซึ่งครูต้องใช้เครื่องมือ และวิธีการวัดผลแบบต่าง ๆ ให้ได้ผลตามที่ต้องการ

1.7.9 การเพิ่มความจำและการถ่ายโยงการเรียนรู้ เป็นขั้นสรุปเข้าบทเรียนที่ได้ผ่านมาจากบทเรียนจริงที่นักเรียนได้ฝึกหัด เพื่อให้เกิดทักษะมากยิ่งขึ้น โดยการมอบหมายงานให้ทำที่บ้าน เพื่อเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนรู้และเพิ่มทักษะด้วย

1.8 กระบวนการฝึกทักษะปฏิบัติในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ว่าด้วย เรื่องของการปฏิบัติเพื่อฝึกนิสัยในการทำงานและการเตรียมผู้เรียนไปสู่อาชีพ ฉะนั้นกลุ่มประสบการณ์นี้จึงเน้นทักษะ 3 ทักษะ คือ ทักษะในการปฏิบัติงาน ทักษะในกระบวนการทำงาน และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2433 : 71 - 72) กระบวนการที่จะฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะมี 3 ประการ คือ

1.8.1 กระบวนการในการฝึกปฏิบัติงาน มีขั้นตอนการฝึกดังต่อไปนี้

1.8.1.1 สังเกต คือให้ผู้เรียนสังเกตเรื่องราวหรือสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น พาไปดู นำสิ่งของมาให้ดู ฯลฯ เพื่อให้เกิดการรับรู้

1.8.1.2 ทำตามแบบ คือให้ผู้เรียนดูต้นแบบที่ครูแสดงหรือแนะนำ และทำตามครูเป็นขั้นตอนไป

1.8.1.3 ทำเองโดยไม่มีแบบ คือให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเอง โดยไม่มีครูเป็นต้นแบบ แต่ใช้ใบงาน หรือเอกสารเป็นแนวทาง

1.8.1.4 ทำเองโดยอัตโนมัติ คือการลงมือปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนวางแผนริเริ่มงานเอง (ดัดแปลงเอง / ออกแบบเอง) และทำจนคล่องแคล่ว

1.8.2 กระบวนการในการทำงาน มีขั้นตอนการฝึกดังต่อไปนี้

1.8.2.1 การวิเคราะห์งาน คือ การแจกแจงว่างานที่ทำเป็นประเภทใด ต้องใช้เครื่องมืออะไร และมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

1.8.2.2 การวางแผนในการทำงาน หมายถึง การวางแผนจัดคน วัสดุอุปกรณ์ เงิน และวิธีทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

1.8.2.3 การปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินงานตามแผน ซึ่งในเรื่องนี้ ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การควบคุม ติดตามกำกับ หมายถึง ต้องมีการติดตามและควบคุมงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้งานดำเนินไปตามแผน

1.8.3 กระบวนการในการทำงานร่วมกับผู้อื่น องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การทำงานเป็นกลุ่มประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1.8.3.1 การมีทักษะที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม ได้แก่ ทักษะในการ พูด - ฟัง อภิปราย ประสานความคิด และสรุปผล การเสนอผลงาน การทำหน้าที่เลขานุการ หัวหน้า และสมาชิกกลุ่ม

1.8.3.2 การมีทักษะกระบวนการทำงาน

1.8.3.3 การมีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ จะทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น คุณสมบัติเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง

1.9 การประเมินผลการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

การประเมินผลกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2539 : 9 - 10) ได้ระบุกิจกรรม และเกณฑ์การประเมิน 3 ประการ ดังนี้

1.9.1 การสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียน หรือพฤติกรรมของนักเรียนในด้าน

ต่าง ๆ ดังนี้

(1) ทำงานเป็น

- มีแผนในการทำงานและสามารถปฏิบัติงานตามแผน
- ทำงานได้ตามขั้นตอน
- มีความสนใจ
- มีความตั้งใจ
- ให้ความร่วมมือ
- สามารถเลือกใช้และเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้
- ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ความเพียรพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ
- ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

(2) ความสามารถในการทำงาน

- การนำความรู้และทักษะเดิมมาใช้ โดยพิจารณาถึงความ

คล่องแคล่วว่องไวในการทำงาน

- ทำงานเสร็จตามขั้นตอน และทันตามกำหนดเวลา
- ทำงานได้ถูกต้องตามขั้นตอนและปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ
- ความคิดริเริ่มในการออกแบบการเลืกวัสดุ และการใช้

เครื่องมือให้เหมาะสมกับวัสดุนั้น ๆ

- ทำงานถูกต้องตามหลักความรู้ที่เรียนมา
- มีทักษะในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้อย่างประหยัด

(3) เจตคติในการทำงาน

- ให้ความร่วมมือในการทำงาน
- ความเอาใจใส่ในการทำงาน
- ความตั้งใจและความสนใจในการทำงาน
- ความกระตือรือร้นหาความรู้เพิ่มเติม
- ความรับผิดชอบ

1.9.2 การตรวจผลงานโดยการตรวจผลสำเร็จของงานแต่ละขั้นตอนดังนี้

- ความคงทนและประโยชน์ในการใช้สอย
- ขนาด รูปทรง และความเหมาะสมกับการใช้
- ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบ
- ความประหยัดวัสดุ ประหยัดเวลา และแรงงาน
- ความถูกต้องของงาน
- เทคนิคในการทำ การจัด แต่ละแบบ

1.9.3 วัดความรู้ใช้ระดับวิธีประเมินหลาย ๆ วิธี ไม่เน้นวิธีการประเมิน

ความรู้ โดยใช้แบบทดสอบ (Paper Pencil) เท่านั้น คือ วัดโดยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

- การสัมภาษณ์ ชักถาม
- การรายงาน
- สังเกตพฤติกรรม
- ตอบแบบสอบถาม
- การอภิปราย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอน

2.1 ความหมายของสื่อการสอน

ได้มีนักวิชาการและนักเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ฮาส และ แพกเกอร์ (Hass and Packer. 1964 : 11) ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยในการถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ที่เป็นจริง ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งไปยังผู้เรียน หรือเป็นเครื่องมือประกอบการสอนที่เราสามารถได้ยินเสียงและมองเห็นได้ดีเท่า ๆ กัน

บราวน์ เลวิส และ ฮาร์เชอร์ (Brownn , Lewis and Harclerod . 1969 : 20) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัตถุใดก็ตามที่นอกเหนือจากตัวหนังสือโดยตรง ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้แล้ว เรียกว่า สื่อการสอนทั้งสิ้น เช่น ของจริง ของลอกเลียนแบบ หุ่นจำลอง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ระบบขยายเสียง ภาพกระจก รูปภาพ แผนภาพ แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ วัสดุเหล่านี้ไม่เพียงแต่กระตุ้นจิตสัมผัสเท่านั้น แต่อาจมีวิธีที่กว้างขวางออกไป ในการสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย

วาสนา ชาวหา (2522 : 59) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี

ลัดดา สุขปรีดี (2525 : 61) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในขบวนการการสอน เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

จากความหมายของสื่อการสอนดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า สื่อการสอนหมายถึง สิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี เราเรียกว่าตัวกลางที่นำสาระหรือถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนนั่นเอง

2.2 คุณค่าของสื่อการสอน

สื่อการสอนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนหลายประการดังนี้

- 2.2.1 เป็นตัวกระตุ้นความสนใจของเด็กต่อเรื่องที่จะเรียน
- 2.2.2 เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ
- 2.2.3 ช่วยให้ประสบการณ์รูปธรรมแก่เด็ก
- 2.2.4 เป็นตัวแบบที่ดีสำหรับการเรียนของเด็กและสามารถให้เด็กเรียนได้เร็วขึ้น
- 2.2.5 ช่วยสร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของเด็ก
- 2.2.6 สื่อการสอนในรูปกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เกิดบรรยากาศของ

ความเป็นกันเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 24 - 25)

2.3 ความสำคัญของสื่อการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 : 52) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเรียนเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่า สื่อการสอนคือ วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการสำหรับถ่ายทอดความรู้ ความคิด และเจตคติจากครูไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน คือ

2.3.1 กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน อยากเรียน และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์กับตัวนักเรียน

2.3.2 ให้โอกาสนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง

2.3.3 สามารถทำให้นักเรียนเกิดแนวคิด และความเข้าใจได้ถูกต้อง รวดเร็ว

2.3.4 นักเรียนสามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.3.5 ช่วยให้นักเรียนจดจำเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ได้นาน ถูกต้อง และแม่นยำ

2.3.6 มีส่วนช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของนักเรียน และเปลี่ยนแปลงเจตคติไปในทางที่พึงปรารถนา

2.4 ประเภทของสื่อการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 53) ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนตามลักษณะการใช้สอย 4 ประการ ดังนี้

2.4.1 ประเภทวัสดุ หมายถึง วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ ที่ใช้การฝึกปฏิบัติ เช่น กระดาษ ลวด เชือก ฟิล์ม สไลด์ แผ่นภาพ แถบบันทึกเสียง หนังสือ กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกไข่ ฯลฯ

2.4.2 ประเภทอุปกรณ์ หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ เช่น วิทยุ เทป เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ มีด จอบ เสียม เข็ม กรรไกร ช้อน ส้อม ฯลฯ

2.4.3 ประเภทวิธีการ หมายถึง เทคนิคการสอน หรือวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นสื่อที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมั่นใจมีประสิทธิภาพตรง ที่นิยมใช้ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติจริง การสาธิต การทดลอง เกม บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การค้นคว้า รายงาน และทัศนศึกษา ฯลฯ

2.4.4 ประเภทที่เป็นแหล่งวิทยาการ หมายถึง สิ่งที่ทำให้ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตัวของสื่อเอง ได้แก่ วิทยาการ ห้องนอน ห้องครัว ห้องรับแขก ห้องส้วม และ สถานประกอบการต่าง ๆ

2.5 หลักเกณฑ์การนำสื่อไปใช้

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 : 56-58) ได้เสนอแนะหลักเกณฑ์การนำสื่อไปใช้ให้ได้ผลดี ซึ่งควรจะปฏิบัติดังนี้

2.5.1 การเตรียมสื่อการสอนปฏิบัติดังนี้

(1) ศึกษาแผนการสอน และจดรายการสื่อที่ต้องใช้ทุกเนื้อหา ทุกกิจกรรม

- (2) เลือกรายชื่อสื่อที่สามารถจัดทำเองได้ แล้ววางแผนจัดทำตามลำดับ

ความสำคัญ

- (3) สำรวจความพร้อมของสื่อที่ต้องใช้ ถ้าขาดต้องซ่อมแซมให้เรียบร้อย

ก่อนถึงวันสอน

- (4) ทดลองใช้หรือศึกษาให้เรียบร้อยก่อนนำไปประกอบการสอน เพื่อใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม

- (5) จัดสถานที่ในการใช้สื่อให้พร้อม ถ้าเป็นสื่อประเภทวัสดุที่จะให้นักเรียนเตรียม ควรแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 3 - 5 วัน

2.5.2 การเลือกสื่อการสอน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- (1) สื่อต้องเหมาะสมกับระดับวัย และระดับความรู้ของนักเรียน
- (2) สื่อต้องช่วยเสริมให้เกิดความคิดริเริ่ม และก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมมือใน

การเรียนการสอน

- (3) สื่อต้องช่วยปัญหาไม่ใช่สร้างปัญหา
- (4) หลีกเลี่ยงการใช้สื่อที่มีอันตราย
- (5) มีสีและรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ
- (6) ไม่ชำรุด หรือมีสภาพเก่าเกินไป

2.5.3 การใช้สื่อการสอน

- (1) การใช้สื่อการสอนให้สามารถมองเห็นได้ทั่วถึง

- 1) แสดงสื่อการสอนให้สามารถมองเห็นได้ทั่วถึง
- 2) นำสื่อการสอนเข้ามาใช้ในห้องเรียนก่อนถึงเวลาสอนให้พร้อมที่จะ

หยิบใช้ได้ทันเวลา

- 3) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาจากสื่อด้วยตนเอง
- 4) กำชับนักเรียนให้ใช้สื่อด้วยความระมัดระวัง ในกรณีที่สื่ออาจจะ

เป็นอันตรายต่อนักเรียนได้ ครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิด

- 5) ฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในการใช้สื่อ
- 6) ต้องรู้จักเก็บรักษาสื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดีและใช้ได้นาน
- 7) ควรศึกษาว่าสื่อการสอนใดเหมาะกับเนื้อหา หรือกิจกรรมใดบ้าง

ให้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และนักเรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

8) หลังจากใช้สื่อแล้ว ครูต้องประเมินผลดูว่าใช้การได้ผลดีหรือไม่ ควรปรับปรุงหรือสร้างสื่ออื่นประกอบหรือไม่

(2) การใช้สื่อประเภทเครื่องมือ

1) ขนาดของเครื่องมือให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

2) ความถูกต้องและปลอดภัย ควรมีการสาธิตใช้เครื่องมือ และระดับขั้นการใช้ที่ถูกต้อง ตลอดจนการใช้อย่างระมัดระวังเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน

การเก็บรักษาสื่อการสอน ครูและนักเรียนต้องช่วยกันเก็บรักษาสื่อการสอนไว้ให้ใช้นานและคงทน ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเน้นฝึกนักเรียนให้ทำความสะอาด และเก็บสื่อการสอนอย่างถูกต้อง แล้วแต่สภาพของสื่อการสอนนั้น ๆ ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่สอนได้อย่างรวดเร็วและแจ่มชัด

2.6 บทบาทสื่อการสอนต่อการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษา

สื่อการสอนมีบทบาทเป็นสื่อกลาง หรือตัวกลางพาความรู้จากครูไปยังนักเรียน และบทบาทของสื่อการสอนมีผลต่อการเรียนของเด็กประถมศึกษา ดังนั้น คือ

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2532 : 24 - 25)

2.6.1 สื่อการสอนเป็นตัวกระตุ้นความสนใจของเด็กต่อเรื่องที่เรียน เมื่อเด็กเกิดความสนใจก็จะเกิดความพยายามเรียนรู้ขึ้นมาเองโดยครูไม่ต้องเสียเวลาพูด หรืออธิบายมากมายนัก

2.6.2 สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยที่เด็กจะเรียนรู้ได้มากที่สุดด้วยการลงมือกระทำ หากไม่มีสื่อการสอนให้เป็นเครื่องมือ เด็กก็ไม่ทราบว่าจะทำอะไร เพราะการบอกให้เด็กลงมือกระทำกิจกรรมนั้น เพียงแค่บอกให้ทำ โดยไม่มีเครื่องมือช่วยย่อมเป็นไปไม่ได้

2.6.3 สื่อการสอนช่วยให้ประสบการณ์รูปธรรมแก่เด็ก เพราะสื่อการสอนขยายแนวคิดในเรื่องที่เรียนด้วยการให้เด็กได้เห็นภาพ ได้ยินเสียงหรือทั้งสองอย่าง เห็นการเคลื่อนไหว มีโอกาสเห็นของจริงหรืออย่างน้อยของจำลอง และบางครั้งประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน

2.6.4 สื่อการสอนเป็นตัวแทนที่ดีสำหรับการเรียนของเด็ก และสามารถทำให้

เด็กเรียนได้รวดเร็วขึ้น หากไม่มีสื่อการสอนตัวแบบ บางทีครูเสียเวลาอธิบายทั้งวัน นักเรียนก็มองไม่เห็นภาพ หรือปฏิบัติไม่ได้เช่นในการเรียนกระบวนการตามขั้นตอนต่าง ๆ

2.6.5 สื่อการสอนในรูปแบบของกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเอง โดยครูมีเวลาสังเกตและใกล้ชิดกับนักเรียนที่ต้องการครูมากขึ้น เพราะครูไม่จำเป็นต้องสอนด้วยการพูดตลอดเวลา ครูจึงไม่เหน็ดเหนื่อย หงุดหงิด หรือเกิดความรู้สึก “เซ็ง” แต่กลับรู้สึกสนุกสนานไปกับการเรียนของเด็กนักเรียน ครูก็จะมีความยิ้มแย้ม สร้างบรรยากาศของความอบอุ่นใจมากยิ่งขึ้น

2.6.6 สื่อการสอน ช่วยสร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของเด็กโดยการจัดสื่อในรูปของชุดการสอนที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ครูเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ซักถาม คิดค้นสิ่งใหม่ได้เต็มที่ โดยที่ครูไม่ต้องเกรงว่าจะสอน หรือตอบคำถามเด็กไม่ได้ เพราะสื่อการสอนบรรจุเนื้อหาหรือคำถามปัญหาต่าง ๆ ไว้แล้ว ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาจึงมีบรรยากาศของความเปิดใจมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า สื่อการสอนนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ถ้าครูผู้สอนสามารถนำสื่อมาประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีเทคนิค และมีประสิทธิภาพ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเด็ก

3.1 ความหมายของหนังสือเด็ก

แม้นมาส ขวลิต (2530 : 341) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่เขียนหรือแปลให้เด็กอ่านเองเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อให้มีความรู้ เพื่อใช้ประกอบการศึกษา และหนังสืออ่านเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือ

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 1) หนังสือสำหรับเด็ก คือหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กไปอ่าน เป็นหนังสือประเภทให้ความเพลิดเพลินบันเทิง อาจเป็น นิยาย นิทาน วรรณคดี ประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเด็ก หรืออาจจะเป็นเรื่องจริง จากชีวประวัติบุคคล หรือวิทยาศาสตร์ แต่มีวิธีเขียนที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย สำหรับเด็กเป็นหนังสือที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความรู้ต่าง ๆ อันแตกต่างไปจากหนังสือแบบเรียน

จากนิยามความหมายของหนังสือสำหรับเด็กทั้ง 2 ทศนะ อาจจะสรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กเป็นหนังสือที่เขียนหรือแปลขึ้นให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้เด็กได้รับความรู้ และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

3.2 วัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

3.2.1 หทัย ตันหยง (2529 : 15 16) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

- (1) เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม ตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย
- (2) เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
- (3) เพื่อช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิงใจ ความเพลิดเพลินและความสนุกสนาน
- (4) เพื่อช่วยให้เกิดความพร้อม
- (5) เพื่อเสริมทักษะในการอ่าน และเป็นสื่อนำไปสู่การแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ
- (6) เพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยอันดีงาม รวมทั้งลักษณะนิสัยในการอ่าน รักการอ่าน และอ่านหนังสือเป็น
- (7) เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการอ่าน อันเป็นหนทางเพื่อดับความฟุ้งซ่าน ยับยั้งนิสัยมั่วสุม เทียบเตร่ ประพุดตลกกลั่นแกล้งโดยเปล่าประโยชน์
- (8) เพื่อช่วยให้ชีวิตของเด็กเกิดโลกทรรศน์ ที่มีความรอบรู้กว้างไกล ท้นโลกทันเหตุการณ์
- (9) เพื่อถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม และสร้างศรัทธาในเอกลักษณ์ไทย อันเป็นผลดีแก่การสร้าง ความมั่นคงของชาติบ้านเมือง
- (10) เพื่อให้เห็นคุณค่าของความเป็นชาติไทย คนไทยและสถาบันของชาติไทย

3.2.2 ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 2) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

- (1) เพื่อเพิ่มการรับรู้ของเด็ก เพราะผู้สร้างหนังสือเด็กย่อมต้องการให้เด็กได้เรียนรู้หรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งจะเป็นหนทางให้เด็กได้รับความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- (2) เพื่อให้ความบันเทิง เมื่อเด็กได้อ่านหนังสือก็ได้รับความสนุกสนาน และเพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนทางจิตใจอย่างหนึ่ง ช่วยให้มีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส

(3) เพื่อส่งเสริมการอ่านและความเข้าใจภาษา หมายความว่า ถ้ามีหนังสือใหม่ ๆ ที่มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน เด็กจะสนใจทำให้เกิดความชำนาญในการอ่านหนังสือได้คล่องแคล่ว เป็นวิธีหนึ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ทั้งในด้านพูด ฟัง อ่าน และเขียน

(4) เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก การที่มีหนังสือสนุก ๆ ให้เด็กอ่าน เด็กจะอ่านหนังสือทุกวันจนเป็นนิสัย มีผลทำให้เด็กรักการอ่านหนังสือ จะยังผลให้เด็กเป็นคนรอบรู้

(5) เพื่อส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เด็กชอบวาดภาพพจน์ให้สัตว์หรือของเล่นพูดได้ และมีบทบาททำอะไรต่าง ๆ หรือเกิดจินตนาการเพื่อฝัน หนังสือเด็กจะมีเนื้อหาที่ใช้เวทมนต์คาถาบ้านดาสสิ่งต่าง ๆ เป็นการช่วยให้เด็กเกิดความคิด สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา

(6) เพื่อปลูกฝังทัศนคติ และแนวทางคตินิยม ปลูกฝังให้เกิดเกิดความคิดที่สอดคล้องกับระบบการปกครองและสังคมของชาติ รวมทั้งคุณธรรมและค่านิยมอันมีประโยชน์ให้เขาอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(7) เพื่อช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา อารมณ์และจิตใจ การที่เด็กได้อ่านหนังสือดี ๆ ที่เหมาะสมกับวัย จะช่วยให้เด็กรอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อม และช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

จากวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือสำหรับเด็กจาก 2 ทัศนะดังกล่าว พอสรุปได้ว่าหนังสือสำหรับเด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน พัฒนาสติปัญญาควบคู่ไปกับอารมณ์ และปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม นอกจากนั้นยังเป็นแนวทางให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

3.3 ลักษณะที่ดีของหนังสือเด็ก

ลักษณะที่ดีของหนังสือเด็กนั้น มีนักการศึกษาของไทยและต่างประเทศหลายท่าน ได้ทำการค้นคว้าวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายต่างกันไป บางท่านเน้นหนักทางด้านเนื้อหา บางท่านเน้นหนักทางด้านรูปแบบ บางท่านเน้นหนักทางด้านภาพประกอบ ตลอดจนการใช้สี และขนาดของตัวอักษร ดังนี้

3.3.1 สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2523 : 20 - 21) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

(1) ให้ข่าวสารแก่เด็ก

(2) อธิบายข่าวสารนั้นว่าเป็นอย่างไร

(3) พัฒนาค่านิยม หรือพัฒนาทัศนคติบางอย่าง เช่น ปลุกฝัง
ความดี ความไม่เห็นแก่ตัว ความยุติธรรม

(4) ส่งเสริมความเข้าใจตัวเอง ให้เข้าใจตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งสิ่ง
แวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

(5) ต้องให้เด็กรับรู้บางอย่างที่ดีมีอยู่ในหนังสือ

(6) สร้างความสำนึก และกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกตื่นตัว

ในบางสิ่ง บางอย่างที่ดี

(7) กระตุ้นจินตนาการ

(8) ให้แรงบันดาลใจซึ่งทำให้เด็กไปสานต่อ

3.3.2 สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย (ณรงค์ ทองปาน. 2515 ;
อ้างอิงมาจาก สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย. 2515) ได้สรุปลักษณะที่ดีของหนังสือ
สำหรับเด็ก ดังนี้

(1) คุณภาพด้านการพิมพ์ คือ สามารถพิมพ์อักษร ภาพ
ประกอบชัดเจน มีสีสันงดงาม ดึงดูดความสนใจของเด็ก

(2) คุณภาพการจัดหน้าและรูปเล่ม ต้องจัดให้เป็นไปตามหลัก
จิตวิทยาเด็ก หน้าหนังสือดูโปร่งตา การใช้อักษรมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก

(3) คุณภาพทางศิลปะ ภาพเขียน หรือภาพประกอบ ควรจะ
เขียนโดยให้อารมณ์แก่ผู้อ่าน เขียนอย่างประณีต การใช้สีต้องเหมาะสม บางครั้งสีอาจจะ
ผิดธรรมชาติไปบ้าง ก็ถือว่าเหมาะสมสำหรับเด็ก

(4) คุณภาพในการเขียนเรื่อง ผู้เขียนต้องมีความสามารถในการ
เขียนผูกเรื่องสนุก ใช้ถ้อยคำสละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจ

จากทัศนะดังกล่าวข้างต้น อาจจะสรุปได้ว่า ลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กนั้น
ต้องเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบ สีสันดึงดูดความสนใจของเด็ก ปลุกฝังทัศนคติที่ดีงาม นอก
จากนั้นจะต้องมีเรื่องราวชวนติดตาม

3.4 ลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ

หนังสือสำหรับเด็ก ควรเป็นหนังสือที่เด็กอ่านได้ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน
โดยไม่ต้องบังคับให้อ่าน

3.4.1 ปัทมา สมพงษ์ (2522 : 5) ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็ก ที่ผลิตออกมาในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2500 ผลการวิจัยพบว่าลักษณะรูปลักษณ์ของหนังสือที่นักเรียนชอบที่สุด เป็นหนังสือปกแข็งขนาด 13×18 ตารางเซนติเมตร หนาประมาณ 22-38 หน้า ใช้กระดาษขาว ชนิดหนา น้ำหนัก 150 แกรมขึ้นไป อักษรใหญ่ขนาด 32 พอยท์ ภาพประกอบอยู่ด้านบนของเนื้อเรื่อง เป็นภาพประดิษฐ์ขนาดเต็มหน้า สีสดใสและเป็นสีตามธรรมชาติ และชอบให้มีภาพประกอบมากกว่าเนื้อเรื่อง

3.4.2 วิริยะ ลิขิตสิงห์ (2524 : 14 - 22) ได้รวบรวมลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ โดยอาศัยประสบการณ์จากการเป็นผู้เขียนและผู้ผลิตหนังสือสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

(1) ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องยาวหรือสั้นไม่มีผลต่อการชอบหรือไม่ชอบของเด็ก เด็กจะสนใจในเรื่องที่ให้ความหมายสมบูรณ์ เช่น ยักษ์ใหญ่ใจดี โด่งหาเพื่อน นอกจากนั้น เด็กจะชอบชื่อของสัตว์ และมีคำว่า "ลูก" หรือ "วิเศษ" รวมอยู่ด้วย เช่น ลูกหมีเป็นหวัด แปรงวิเศษ เป็นต้น

(2) ปก เด็กชอบหนังสือสีสวยสด ปกอานพลาสติก หรืออานน้ำมัน มากกว่าปกที่พิมพ์สีแล้วไม่อานน้ำมันหรืออานพลาสติก

(3) ราคา เด็กชอบหนังสือที่มีราคา 10 - 15 บาท หนังสือเด็กที่ราคาเกินกว่า 15 บาท ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ซื้อให้เด็กอ่าน

(4) ชื่อผู้แต่งไม่มีความหมายสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งสนใจภาพประกอบมากกว่าชื่อผู้แต่ง สำหรับเด็กโต อาจมีความหมายบ้าง ในกรณีที่เคยอ่านเรื่องของผู้แต่งคนนั้นมาก่อน และเป็นที่น่าสนใจ

(5) ภาพประกอบ เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ ชอบภาพสวยงามที่มีชีวิตชีวา มีจินตนาการ เด็กชอบฝันว่าสัตว์ หรือสิ่งของสามารถทำอะไรๆ ได้ เหมือนคนเรา เช่น มีเสื้อผ้าสวมใส่ มีบ้านที่อยู่อาศัยและพูดได้ นอกจากนี้ชอบภาพลูกสัตว์ และชอบภาพที่ดูง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน

(6) ภาษาและตัวอักษร เด็กชอบหนังสือที่ใช้ภาษาง่ายๆ ชอบคำซ้ำ คำคล้องจอง มีจังหวะในการเล่นคำ ใช้ตัวอักษรธรรมดา ไม่ชอบตัวอักษรประดิษฐ์

(7) เนื้อเรื่อง เด็กชอบเรื่องสนุกสนาน น่าหัวเราะ ชอบนิทาน (เรื่องที่มีเจ้าชายเจ้าหญิง แม่มด นางฟ้า) ชอบเรื่องที่ตัวเองเป็นสัตว์ สามารถพูดได้ เคลื่อนไหวได้ เรื่องต่างๆ ที่เด็กชอบ

(8) กระดาษที่ใช้พิมพ์ เด็กชอบหนังสือที่พิมพ์บนกระดาษสีขาว
ชอบกระดาษหนามากกว่ากระดาษบาง คือชอบกระดาษปอนด์

(9) ขนาดรูปเล่มและการวางหน้า เด็กชอบหนังสือเล่มใหญ่กับเล่ม
เล็กเท่ากัน แต่ชอบหนังสือปกแข็งมากกว่าปกอ่อน เนื่องจากในประเทศไทย นิยมใช้ขนาดรูป
เล่มเพียง 2 ขนาด คือ ขนาด 16 หน้ายก และ 8 หน้ายก เพื่อความสะดวกในการพิมพ์

(10) ความหนาบางของหนังสือ เนื่องจากเด็กชอบเรื่องที่ไม่ยาวเกินไป
ไป ความหนาของหนังสือจึงควรเป็นขนาด 16 ถึง 24 หน้า

3.5 ภาพประกอบกับการเรียนรู้

3.5.1 เดล (Dale, 1957 : 243) กล่าวว่า " มนุษย์ทุกคนจะเรียนรู้แบบ
รูปธรรมทางจักษุสัมผัสถึงร้อยละ 75 และสัมผัสอื่น ๆ ในขอบข่ายของพื้นที่และเวลา
(Space and Time) จากมิติทั้งสาม กว้าง ยาว และลึก ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว "

3.5.2 ส่วนด้านธรรมชาติการรับรู้ของเด็กที่มีต่อภาพนั้น เฟลมมิง และ เลวี
(Fleming and Levi, 1979 : 5 - 15) สรุปไว้ดังนี้

- (1) เลือกรับรู้ภาพที่ตนเองสนใจ มีลักษณะเด่น แปลกใหม่
และตรงกับความสนใจ ความต้องการของตนเอง
- (2) รับรู้ภาพที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย
- (3) รับรู้ส่วนที่เด่นของภาพมากกว่าส่วนที่เป็นพื้นหรือฉากหลัง ซึ่งไม่
ชัดเจน
- (4) จะมีลักษณะใกล้ชิดหรือคุ้นเคย
- (5) รับรู้ภาพที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประสบการณ์เดิม
- (6) รับรู้ภาพที่มีความต่อเนื่องกัน
- (7) รับรู้ภาพในลักษณะสมบูรณ์ แม้ในข้อเท็จจริงนั้น มีบางส่วน
ขาดหายไปก็ตาม
- (8) รับรู้ภาพขนาดที่ต่างกันหรือเท่ากัน แม้ว่าระยะที่เห็นภาพจะต่างกัน
- (9) รับรู้สีส่วนของภาพว่าเหมือนหรือต่างกัน แม้ว่าสภาพแวดล้อม
จะทำให้สีที่เหมือนกันหรือต่างกันนั้นเปลี่ยนแปลงไป
- (10) รับรู้ภาพนั้นเหมือนกันแม้ว่าจะมองคนละทิศทางทำให้ภาพต่างกัน

(11) รับรู้โดยใช้ภาพประสบการณ์เก่าตัดสินภาพที่เห็นใหม่

(12) การรับรู้ของแต่ละบุคคลหรือกลุ่ม อาจรับรู้ต่างกัน

3.6 หลักการสร้างภาพประกอบ

3.6.1 วิททิช และ ชูลเลอร์ (Wittich and Schuller. 1923 : 100 - 110)

สรุปลักษณะของภาพที่ดีไว้ 4 ประการ ดังนี้

- (1) จัดองค์ประกอบดี (Good Composition) มีสมดุล มีจุดสนใจ บอกตำแหน่งทิศทางให้แสงและเงาเพียงพอ
- (2) สื่อความหมายชัดเจน (Clear Communication) สามารถทำให้ผู้ดูเข้าใจภาพนั้น ได้ตรงจุดประสงค์ของภาพ
- (3) มีสีสันสมจริง (Effective Color) ทำให้ผู้ดูภาพได้เห็นภาพเหมือนจริงตามธรรมชาติ
- (4) มีลักษณะตัดกันและคมชัด (Good Contrast and Sharpness) ทำให้ผู้ดูภาพเห็นชัดเจนทุกส่วนของภาพ สามารถเข้าใจในรายละเอียดได้ทั่วถึงทั้งภาพ

3.6.2 สมพงษ์ ศิริเจริญ (2515 : 67) ได้เสนอแนะไว้ ดังนี้

- (1) เลือกภาพที่ตรงตามจุดประสงค์ของเนื้อหา
- (2) เลือกภาพที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน ภาพก็ควรจะต้องจัดลำดับของภาพให้อยู่ก่อนตำแหน่งหน้าหลังอย่างมีระเบียบ สามารถไล่สายตาไปตามลำดับเนื้อหาได้อย่างสะดวกไม่สับสน และหน้าหนึ่ง ๆ ไม่ควรมีหลายภาพ แออัดจนเกินไป

3.6.3 หทัย ต้นหยง (2528 : 165 - 167) กล่าวว่า จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กเท่าที่ผ่านมา ต่างก็ยอมรับกันเป็นสากลแล้วว่า ภาพนั้นไม่ควรดีกรอบล้อมรอบ ควรปล่อยเป็นลักษณะกรอบเปิด หรือให้ภาพกลืนกรอบ ภาพในหนังสือเรียนก็ใช้หลักการเดียวกัน เหตุผลที่คิดกันเช่นนั้นก็เพื่อสนับสนุนหลักจิตวิทยาที่ว่า

- (1) ผู้อ่านหรือเด็กที่ดูภาพที่ดีกรอบจะรู้สึกอึดอัดเหมือนจำกัดเสรีภาพทางอารมณ์และความคิด
- (2) ภาพที่ดีกรอบจะทำให้เกิดความแน่นบนหน้าหนังสือ ซึ่งควรให้มีลักษณะโปร่งตา

(3) ภาพในบางลักษณะไม่อาจจะเขียนเต็มรูปได้ หากตีกรอบเด็กจะรู้สึกว้า ภาพนั้นไม่ครบหรือขาดหายไป

(4) หนังสือบางเล่มส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะขีดเขียนเล่นบริเวณริมกรอบ ถ้าไม่ตีกรอบจะมีประโยชน์ในเรื่องนี้มาก

(5) การตีกรอบเส้น อาจทำได้ตามจุดประสงค์ของภาพ เช่น ภาพแผนภูมิ แผนที่ ซึ่งเป็นภาพนามธรรม

3.7 คำบรรยายภาพประกอบ

คำบรรยายภาพประกอบเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องมี แต่มีภาพบางภาพที่สมบูรณ์ในตัวเอง สื่อความหมายชัดเจน โดยไม่ต้องมีคำบรรยายประกอบ อย่างไรก็ตามการเขียนบรรยายภาพควรมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

3.7.1 คำบรรยายควรอยู่ใต้ภาพในตำแหน่งกลาง สอดคล้องกับสายตา

3.7.2 ควรเป็นข้อความสั้น กระชับรัดกุม ให้มีโน้ตส์ (Concept) อย่างเดียว และตรงกับจุดประสงค์ของภาพ

3.7.3 ตัวอักษรควรใช้ขนาดที่อ่านชัดเจนและไม่ควรขีดกับข้อความของเนื้อหา

3.7.4 ถ้านำหนังสือมีหลายภาพก็ควรจัดคำบรรยายประกอบภาพแต่ละภาพไม่ให้สับสน

ภาพประกอบหนังสือเรียนเป็นส่วนที่สำคัญของหนังสือเรียน หนังสือเรียนที่ดีนั้น ควรมีภาพประกอบที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก เพราะนอกจากสื่อความหมายได้ตรงกับเนื้อหาแล้ว ยังมีส่วนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอีกด้วย

3.8 ประโยชน์ของหนังสือเด็ก

มีผู้ให้ทัศนะเดียวกับประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

3.8.1 บันลือ พฤกษะวัน (2524 : 1) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

(1) หนังสือเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือจะทำให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีไหวพริบดี

(2) หนังสือเป็นอาหารสมองมีสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็ก เนื่องจากวัย

เด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยจะ ช่วยให้เด็กได้พัฒนาด้านสติปัญญาและอารมณ์ได้อย่างดี

(3) นอกจากนั้นหนังสือยังเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น ความรู้สึกว่าเหงา มีปมด้อย ทำให้เกิดความอับอายทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด และได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

4.1 ความหมายของวรรณกรรม

สิทรา พินิจกุลดล (หทัย ตันหยง. 2529 : 11 ; อ้างอิงมาจาก สิทรา พินิจกุลดล. ม.ป.ป. : 55) กล่าวว่า วรรณกรรมคือ งานเขียนรูปกวีนิพนธ์ ร้อยแก้ว และข้อเขียนทั้งหมดที่ใช้ภาษาร้อยแก้ว ได้แก่ บทความ สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร บทภาพยนตร์ บทวิทยุ บทโทรทัศน์ ตลอดจนคอลัมน์หนังสือพิมพ์

บุญเหลือ เทพสุวรรณ (หทัย ตันหยง. 2529 : 11 ; อ้างอิงมาจาก บุญเหลือ เทพสุวรรณ. ม.ป.ป. : 58) กล่าวว่า วรรณกรรมหมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่มีลักษณะเป็นศิลปกรรม มีรูปแบบเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนพยายามสื่อความคิดด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งมายังผู้อ่าน

กล่าวโดยสรุป วรรณกรรม หมายถึง งานที่เขียนอยู่ในรูปของร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งพยายามสื่อความคิดมายังผู้อ่านด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง

4.2 องค์ประกอบของวรรณกรรม

องค์ประกอบของวรรณกรรมที่สำคัญ มี 3 องค์ประกอบ คือ (หทัย ตันหยง. 2534 : 50 - 52)

องค์ประกอบที่ 1 มีรส บันเทิงใจชวนให้อ่าน

องค์ประกอบที่ 2 มีอรรถาธิบาย ความเรียบร้อยงดงามของเนื้อหา จูงใจให้อ่าน

องค์ประกอบที่ 3 มีคุณหรือคุณากร เป็นบ่อเกิดแห่งคุณธรรม ความดี

4.2.1 รสวรรณกรรม เปรียบได้ดังอาหารจะต้องมีรสอร่อย เช่นเดียวกันกับเนื้อหาในวรรณกรรมแบบเรียน คือ อาหารสมองต้องมีรสชาติเช่นกัน โบราณจารย์กล่าวว่า รสวรรณกรรม มี 10 รส คือ

(1) สึงคารรส รสความรัก สัมผัสमानส้ามัคคี

(2) วีรรส	รสแห่งความกล้าหาญ ความมานะบากบั่น
(3) กรุณารส	รสจิตใจ เห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน
(4) หัสสรส	รสแห่งความสุข อารมณ์เบิกบานแจ่มใส
(5) ชัตถุตรส	รสแห่งความแปลก พิศดาร มหัศจรรย์
(6) ภายานกรส	รสแห่งความกลัว ย้ำเกรง
(7) วิภัจชรส	รสแห่งความเกลียดชัง อาฆาตมาดร้าย
(8) สันตรส	รสแห่งความสงบ ร่มเย็น ราบรื่น
(9) รุทธรส	รสแห่งความโกรธกริ้ว แค้นใจ
(10) จริยรส	รสแห่งความรู้สึกนึกคิด มีเหตุผลรู้ดีชั่ว

4.2.2 อลังการวรรณกรรม ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมรักสวยรักงามชอบที่จะประดับประดาตกแต่งชีวิตให้มีสีสัน เจริญจิตให้สดใส เจริญใจเจริญตาที่ได้พบเห็น โบราณจารย์กล่าวไว้ว่า มี 3 อลังการ คือ

(1) รัตติยาลังการ ได้แก่ ความงดงามที่เกิดจาก วจนลักษณ์ คือ งามด้วยรูปแบบถ้อยคำภาษา ท่วงทำนอง สีสาวโวหาร ภาพพจน์

(2) สภาวภูติยาลังการ ได้แก่ ความงดงามที่เกิดจาก จริยลักษณ์ คือ ชาติกำเนิด คุณลักษณะ กริยาอาการที่เหมาะสมกับกาลเทศะ และคติธรรมแห่งการดำรงชีวิต ฯลฯ

(3) วังกุตติยาลังการ คือ ความงามที่เกิดจาก สุนทรียลักษณ์ 2 ประเภท ประเภทแรก ภาวาลังการ คือ ความงามที่เกิดจากภาวะสร้างสรรค์ หรือ สรรคลักษณ์ ความเพลิดพริ้ง ความบรรเจิดจรัส ความปราณีตบรรจง ความมอกเงย และ งามงามเพิ่มพูนเป็นนอกเหนืออันต์

สรุป คุณลักษณะของอลังการ มี 5 อย่าง คือ

- วจนลักษณ์
- จริยลักษณ์
- สุนทรียลักษณ์
- รูปลักษณ์
- สรรคลักษณ์

4.2.3 คุณากร วรรณกรรมนั้นมีคุณและโทษ จึงควรเลือกสรรแต่วรรณกรรมที่มีคุณค่า มี 10 คุณากร คือ

- (1) โฝฟารคุณากร คือ สร้างความงามกล่อมเกลาใจคน
- (2) สมคุณากร คือ สร้างความสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลายเป็นลักษณะของคน
- (3) กันตึคุณากร คือ สร้างความเข้าใจ จูงใจคนให้เกิดสำนึก
- (4) อัถพยัตติคุณากร คือ สร้างคุณความดีที่แท้จริง โดยไม่เสริม

แต่งจอมปลอม

- (5) ปสาทคุณากร คือ สร้างความเข้าใจโดยง่าย มีพลังจูงใจให้ปฏิบัติ
- (6) สมาธิคุณากร คือ สร้างความตั้งใจมั่นมุ่งมาตปรารถนาเอาจริง

เอาจริง จริงใจ ที่จะนำไปสู่ประโยชน์

- (7) ลิเลสาคุณากร คือ สร้างความต่อเนื่องไม่ขาดสาย เกิดความ

ผูกพันปรองดอง

- (8) เดชคุณากร คือ สร้างความกลมกล่อมพอเหมาะพอดี ก่อให้

เกิดศรัทธาความเชื่อมั่น

- (9) มธรรคุณากร คือ สร้างความชื่นอกชื่นใจ ในสิ่งที่ทุกคนปรารถนา

สมมโนรส

- (10) สุขุมาลคุณากร คือ สร้างความเจริญใจ ความสุขสงบเยือกเย็น

ในหมู่ชน (หทัย ตันหยง. 2534 : 50 - 52)

กล่าวโดยสรุปแล้ว องค์ประกอบของวรรณกรรมนั้นมี 3 องค์ประกอบ คือ มีรสซึ่งเป็นสิ่งบันเทิงใจชวนให้น่าอ่าน นอกจากนั้นต้องมีลีลาการดำเนินเรื่องที่ดี ประการสุดท้ายคือ ต้องมีคุณค่าปลูกจิตสำนึกให้ผู้อ่านอีกด้วย

4.3 ดวงปรารถนาของวรรณกรรม

ดวงปรารถนา หมายถึง หลังที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทำให้เกิดชีวิตโดยนัยแห่งคำทางนิรุกติศาสตร์ ปรารถนา หมายถึง อาการที่ผ่นคลายลมหายใจเข้าออกเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกายกับจิต ดังเช่นภาษาที่ว่า “ จวบจนสิ้นลมปรารถนา “ คือสิ้นแรงสิ้นพลังที่จะหายใจได้ ก็คือ

ความตายนั่นเอง สอดคล้องกับคุณตรัย คือปฐมภาวะของชีวิตในตำราพระเวทโบราณ กล่าวถึง ต้นกำเนิดของชีวิตได้ด้วยถ้อยคำ 3 คำ คือ สัตตวะ มีตัวตนเนื้อหนังมังสา รัชช เริ่มมีความรู้สึก ตมัส ยังมีคมหรืออวิชา หลังจากนั้นกายกับจิตจึงค่อย ๆ พัฒนาสูงขึ้น คำว่า ปราณ จึงแปลว่า ยังมีลมปราณหรือผู้มีชีวิตนั่นเอง

ดวงปราณทางวรรณกรรม จึงหมายถึง แก่นความคิด (Schema) อันก่อพลังที่ทำให้ วรรณกรรมมีชีวิตชีวา เมื่ออ่านแล้วรู้สึกทันทีว่าวรรณกรรมเรื่องนั้นไม่มีสภาพที่ตายด้าน แต่กลับ มีชีวิต แสดงอารมณ์ความรู้สึก เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่าน (หทัย ต้นหยง. 2534 : 83)

4.3.1 การสร้างดวงปราณวรรณกรรม

หทัย ต้นหยง (2534 : 84-85) ได้สรุปถึงการสร้างดวงปราณวรรณกรรมไว้ดังนี้

- (1) รูปแบบเคลื่อนไหว ซึ่งมีปฏิริยาตอบสนองอารมณ์ของผู้อ่าน เมื่อนำวรรณกรรมมาอ่านก็ตี วรรณกรรมนั้นมีตัวแสดงแบบ มีชีวิต มีอารมณ์ ทุกข์ สุข ที่ผู้อ่านสัมผัสได้ด้วยจิตใจ
- (2) อารมณ์ของเรื่องมีพลังเป็นตัวกระทำ (Treatment) สร้างจิตสำนึกใหม่ (Neo-Consciousness) ให้แก่ผู้อ่าน ผู้อ่านมองเห็นลู่ทางแนวปฏิบัติ โน้มน้าวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อ่านได้
- (3) สร้างภาพพจน์ให้เกิดขึ้นในใจผู้อ่าน ภาพพจน์นั้นจะค่อย ๆ แปรเปลี่ยนเป็นพลังงาน (สร้างจอภาพ) มโนภาพที่เด่นชัด ทำให้ผู้อ่านเกิดพิจารณาญาณ วิเคราะห์ ศึกษา เปรียบเทียบและวินิจฉัย หรือตัดสินใจ สรุปรวบยอด สร้างหลักการดำเนินชีวิตของตนได้ วรรณคดีสำคัญ ๆ ของโลกสร้างมหากวี วีรบุรุษ นักปราชญ์ นักต่อสู้ นักคิด นักวิทยาศาสตร์ มากมายนับไม่ถ้วน
- (4) ปมและเงื่อนไขในวรรณกรรมเป็นเสมือนห้องเรียนเล็ก ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านค้นพบวิถีชีวิตหลาย แก่นปัญหา ปมวรรณกรรม (Literary Complex) จึงเป็นบทเรียนแบบฝึกหัดให้สมองคิด ลับสมองให้ความละเอียดคม คิดลึกลับและท้าทาย เช่น กองทัพอิรักชุดคูทรายเทราดน้ำมันเอาไว้มากองทัพสัมพันธมิตรในสงครามอ่าวเปอร์เซีย นี่คือนวนที่ผู้อ่านพยายามค้นหาและระบอคอยวิธีแก้ปัญหของฝ่ายกองทัพพันธมิตร ว่าจะทำอย่างไร ดังนี้ เป็นต้น
- (5) สีสันประติมากรรม คนที่มีชีวิต มีลมหายใจ ผิวพรรณย่อมแสดงสีสัน ว่าคนนั้นมีชีวิต เช่นเดียวกับวรรณกรรมย่อมมีสีสัน สีสันนั้นเกิดขึ้นอย่างประจักษ์ชัด

ความประจักษ์มีทั้งประจักษ์จริง คือวรรณกรรมมีตัวตนปรากฏภาพพจน์ ให้เห็นชัดประจักษ์ใจ ผู้อ่านยอมรับว่าวรรณกรรมนั้นเกิดเป็นเรื่องเป็นราว อ่านได้ แปลความหมาย ดีความออกไป ประจักษ์ตา สัมผัสได้ด้วยตา เป็นโครงร่างรูปแบบการแสดงออกเป็นรูปลักษณะ (Figure) ให้เห็น เป็นร้อยแก้วบทกวี เป็นต้น สีสันที่ประจักษ์เช่นนี้อยู่ที่สภาวะของวรรณกรรมดังกล่าวมาแล้ว งานเขียนซึ่งได้ชื่อว่าเป็นวรรณกรรมวรรณคดีนั้น ย่อมมีรส อลังการ และคุณากร พร้อมสรรพ

กล่าวโดยสรุป การสร้างดวงปรารถนาวรรณกรรมนั้น เป็นการที่ทำให้วรรณกรรมมีความ สุกสนาน มีชีวิตชีวา บรรยายให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์ นอกจากนั้นต้องสร้างจิตสำนึกให้เกิดกับผู้อ่านอีกด้วย

4.4 การปรุงรสวรรณกรรม

การปรุงรส มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

ประการแรก การปรุงรสด้วยการผูกปมวรรณกรรม (Literary Complex)

ประการหลัง การปรุงรสด้วยการสร้างภาพพจน์ทางภาษา (Figure of Speech)

การผูกปมวรรณกรรม

ปมในแง่ของรสวรรณกรรม ก่อให้เกิดพลังเร้าใจ ทำให้เกิดการร่วมอารมณ์ จูงใจผู้อ่าน ให้ติดตามคลี่คลายปัญหาในการละคร (Dramatic) อาจเรียกว่ามุข (Gag) มุขที่เกิดขึ้นจากการ สร้างปฏิสัมพันธ์ปลุกจิตสำนึกระหว่างบุคคลผู้แสดงกับผู้ชม จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มุมมอง (Viewing Point)

ปมเป็นตัวกระทำ (Treatment) ทำให้เกิดความเข้มข้น (Density) ความเข้มข้นก็คือพลังของ วรรณกรรม อาจวัดประเมินได้ด้วยเทคนิคสมัยใหม่

ปมอาจถูกวางหรือเกิดขึ้นตามเงื่อนไขของเรื่อง คือ จุดใดจุดหนึ่งของฉากอาจมีปมเล็ก ปมใหญ่ ปมซ้อนเงื่อนไข ทำให้ผู้อ่านจะต้องจับจ้องค้นหาด้วยความเร้าใจ เพราะไม่อาจจะ พยากรณ์ได้ว่า เรื่องจะลงเอยแบบใด (หทัย ตันหยง. 2534 : 58)

ปัจจัยการสร้างปมวรรณกรรม

การผูกปมจะต้องกำหนดองค์ประกอบไว้ 2 ประการ

ประการแรก ตั้งตัวเงื่อนไขปม

ประการหลัง เลือกลักษณะตัวปัจจัย

4.4.1 ตัวเงื่อนไขปมวรรณกรรม

หทัย ต้นหยง ได้สรุปตัวเงื่อนไขปมวรรณกรรม 8 ประการ คือ

- (1) เงื่อนไขปมรูปลักษณ์ (Figure) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นจากลักษณะที่เห็นภายนอกทั่วไป
- (2) เงื่อนไขปมอรรถสภาวะ (Descriptive) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นจากสารคดีเรื่องราวต่าง ๆ
- (3) เงื่อนไขปมพฤติกรรม (Behavior) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นจากการแสดงออกของตัวแสดง
- (4) เงื่อนไขปมมิติ (Dimension) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นมาจากมาตราหรือการวัด ความลึก กว้าง ยาว สูง หนา ฯลฯ
- (5) เงื่อนไขปมประมาณหมาย (Approximation) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นจากการคาดคะเนปริมาณ
- (6) เงื่อนไขปมพลัง (Power) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นจากพลัง
- (7) เงื่อนไขปมทิศทาง (Direction) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นจากทิศทาง
- (8) เงื่อนไขปมเปรียบเทียบ (Comparision) ได้แก่ ปมที่สร้างขึ้นจากลักษณะการเทียบเคียงของหลายสิ่ง

4.4.2 ตัวปัจจัยสร้างปม

- (1) รูปลักษณ์ ได้แก่ ภาพ สี สัน รูปทรง ลัคนาฐาน รูปแบบ ลวดลาย รงค์ มวล ธาตุ ลีลาภาว ร้อยกรอง ฯลฯ
- (2) อรรถสภาวะ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สารคดี ความรู้ กิณกะ เหตุการณ์ ข่าวสาร บทพิสูจน์ วิธีการ ทศนศึกษา นวัตกรรม ฯลฯ
- (3) พฤติกรรม ได้แก่ อารมณ์ขัน ความรัก ความโหด ความกลัว ความกล้า ความอิมเม ความสมหวัง ความผิดหวัง ความเศร้าสร้อย ความถดถอย ฯลฯ
- (4) มิติ ได้แก่ ความซับซ้อน ซ่อนเงื่อนซ่อนคม ช้นเชิง ความลึกลึบ มีดมน มายาการ ความคับแค้น ความเว้งว่าง ความแปลกแยก ความปลอดภัย ความอัศจรรย์ ฯลฯ
- (5) การประมาณหมาย ได้แก่ ความไม่คาดคิด สิ่งเหลือวิสัย สุดวิสัย เรื่องท้าทายความตื้นเขิน ปริมาณมากน้อย ความหนาบาง ความคลุมเครือ ความ

กลิ่นกิน ความฉับพลัน ลักษณะชาติ ๆ เกิน ๆ ความเหลื่อมล้ำ ความหละหลวม ความลึกลับ
สิ่งเหลือเชื่อ ความหลอกลอน ฯลฯ

(6) พลัง ได้แก่ ความร้อนแรง ความรุ่งโรจน์ เรืองรอง อากาเร่งเร็ว
ความรวบรัด อากาเรื้อย ๆ สภาวะร้อน ความราบรื่น ลักษณะลุ่ม ๆ ดอน ๆ สิ่งเหนือพลัง
ความอ่อนล้าโรยรา ความล่องลอย อ่อนแรง ไร้พลัง ฯลฯ

(7) ทิศทาง ได้แก่ ลักษณะคู่ขนาน ความสอดคล้องและสอดคล้อง
ความขัดแย้ง ความผูกพัน อากาเร่ดักกัน ความวอกวน วนเวียน อากาเร่ไม่รู้จัก การหักมุม
มุมกลับ ความขยอซ้อน อากาเร่สอกลับ อากาเร่พุ่งตรง อากาเร่หลงทาง ความคด อ้อมค้อม
อากาเร่หักเห อากาเร่หลงไหล ฯลฯ

(8) การเปรียบเทียบ ได้แก่ ลักษณะเท่ากัน ต่างกัน ความผิด
เพี้ยน (การตีตน) ความคล้ายคลึง ลักษณะแผด ความตัดเทียม สภาพจำลองแบบ การทด
แทน การเทียบเคียง ฯลฯ

4.5 อรรถลักษณะ (Genre)

สนั่น มีชั้นหมาก (2537 : 53-54) ได้กล่าวถึงอรรถลักษณะว่า เป็นกระบวนการ
การสื่อสารภาษา และความเข้าใจในทางวรรณกรรมเรียกว่า วรรณพันธุ์ คือแกนพื้นฐานของ
วรรณกรรมในการดำเนินเรื่อง อรรถลักษณะเป็นแกนพื้นฐานของวรรณกรรมเชิงศึกษาศาสตร์
ในการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ซึ่งใช้วรรณกรรมเป็นสื่อในแบบเรียน ได้
กำหนดพื้นฐานไว้เป็น 8 อรรถลักษณะ ดังนี้

(1) กระบวนการสังเกต (Observation) เริ่มต้นจากการตั้งปัญหา → วิเคราะห์เรื่อง
→ แจกแจงรายละเอียด → เล่าเรื่องตามลำดับ → สรุปประเด็น

(2) กระบวนการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ (Recount) เริ่มต้นจากการนำเข้าสู่เรื่อง
→ แสดงเหตุการณ์ → เล่าเหตุการณ์ต่อเนื่อง → สรุป → แสดงความรู้สึก

(3) กระบวนการแสดงความคิดเห็น (Exposition) เริ่มต้นจากการวิจารณ์เรื่อง
→ ชี้แจงผลดีผลเสีย → เน้นความสำคัญ → สรุปเรื่อง

- (4) กระบวนการบรรยายเชิงจินตนาการ (Narrative) เริ่มต้นจากการเริ่มเรื่อง
→ ชี้ปัญหา → ชี้เหตุของปัญหา → เล่าเหตุการณ์ทั้งกาลเทศะ →
ลงท้ายด้วยคติสอนใจ
- (5) กระบวนการอภิปราย (Discussion) เริ่มต้นจากการบอกความหมาย
→ ชี้ปมความสำคัญ → ชี้แจงข้อโต้แย้งและสนับสนุน → สรุป →
เสนอแนะ
- (6) กระบวนการรายงาน (Report) เริ่มต้นจากชี้แจงแนะนำประเภทของเรื่อง
→ แจกแจงรายละเอียด → แสดงลักษณะต่างๆของรายละเอียด →
แสดงพฤติกรรมเรื่อง → แจงประโยชน์ที่ได้รับ
- (7) กระบวนการอธิบายเหตุผล (Explanation) เริ่มต้นจากการเสนอหลักการ
→ แสดงเหตุผล → ชี้แจงความต้องการและความจำเป็น → บอกลักษณะ
เหตุการณ์ → สรุป
- (8) กระบวนการแสดงวิธีการ (Procedure) เริ่มต้นจากการตั้งเป้าหมาย
→ ชี้แจงเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ → การวางแผน → ลำดับวิธีดำเนินงาน
→ แสดงผลผลิตที่เกิดขึ้น

จาก 8 อรรถลักษณะนี้ ผู้สร้างหรือใช้สื่อวรรณกรรมเชิงศึกษาศาสตร์ จะต้องใช้
วิจารณ์ฐานว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ใดเหมาะที่จะใช้อรรถลักษณะใด เพราะการเรียนรู้บางเรื่อง
ต้องใช้อรรถลักษณะที่พัฒนาพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือสาระความรู้ แนวกระบวนการ
ที่ต้องใช้คงต้องเลือกอรรถลักษณะการสังเกต หรือรายงาน ถ้าต้องการพัฒนา จิตพิสัย
(Affective Domain)แนวกระบวนการที่ใช้ก็ต้องเลือกอรรถลักษณะการเล่าเรื่องจากประสบการณ์
การแสดงความคิดเห็น การบรรยายเชิงจินตนาการ การอภิปราย การใช้เหตุผล

อย่างไรก็ตาม 8 อรรถลักษณะนี้เป็นเพียงแนวทางเท่านั้น ผู้สร้างหรือใช้สื่อวรรณกรรม
อาจจะคิดหรือหาอรรถลักษณะใหม่ ๆ หรือผสมผสานระหว่างอรรถลักษณะเข้าด้วยกันตามความ

เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาญาณ ปฏิภาณไหวพริบ หรือกลวิธีของผู้สร้างและผู้ใช้
วรรณกรรมนั้น ๆ

4.6 บทบาทของวรรณกรรมเชิงศึกษาศาสตร์

สนั่น มีชันหมาก (2537 : 11-12) ได้กล่าวถึงบทบาทของวรรณกรรมเชิง
ศึกษาศาสตร์ว่าวรรณกรรมเชิงศึกษาศาสตร์นั้นมีคุณสมบัติเป็น

4.6.1 สื่อพัฒนาการเรียนรู้

ปัจจุบันสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ สำหรับเด็กมีโลกทัศน์กว้างขวางมาก อันผลมาจาก
ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการศึกษา การผลิตวรรณกรรมเพื่อการเรียนรู้
สำหรับเด็กก็เช่นเดียวกัน ได้พัฒนารุดหน้าไปมาก ทั้งด้านแนวความคิด เนื้อหาสาระ และ
เทคโนโลยีทางการผลิตและพิมพ์ ความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวงของโลกนี้ ถูกประมวลเป็น
เรื่องราว เรียบเรียงเป็นวรรณกรรมเพื่อสรุปสรุบน้ำหา สำหรับสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก สื่อสาร
มวลชนทุกประเภทที่จะทำให้เด็กได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกิดเจตคติต่าง ๆ นั้น ล้วนแต่ใช้
วรรณกรรมเป็นตัวสื่อทั้งนั้น เช่นการสร้างเจตคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็ใช้การ์ตูน ดนตรี
ซึ่งมีอยู่ในบทโทรทัศน์ วีดิทัศน์ ฯลฯ ซึ่งสื่อเหล่านี้มีลักษณะของปรีวรรณกรรม (Paraliterature)
ดังกล่าวแล้วทั้งสิ้น

4.6.2 สื่อพัฒนาทางภาษา

เป็นการยอมรับในวงการเรียนการสอนว่า คุณลักษณะของวรรณกรรมซึ่ง
ประกอบด้วยโครงสร้างทางภาษาที่ถูกต้องงดงามนั้น ได้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะทาง
ภาษาโดยตรง และเป็นสื่อที่ทรงคุณภาพยิ่ง วรรณกรรมสามารถสร้างสรรค์ขึ้นด้วยรูปแบบอัน
หลากหลายภายในหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งมีภาษาภาพ อาจจะเป็นภาพจริง ภาพการ์ตูน ภาพ
ลายเส้น ภาพถ่าย ฯลฯ ภาษาภาพจะค่อย ๆ พัฒนาความคิดรวบยอดทางภาษาไปสู่ภาษา
สัญลักษณ์ โดยเฉพาะในระยะเด็กปฐมวัยนั้น วรรณกรรมที่พ่อแม่อ่านให้เด็กฟัง หรือเด็กได้ดู
จากโทรทัศน์ วีดิทัศน์ เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กเล็ก ๆ เกิดความพร้อมในการอ่าน
โดยที่เขาอ่านวรรณกรรมในสื่ออื่น ๆ

4.6.3 สื่อพัฒนาทางกายจิตใจและสังคม

นักการศึกษาทั่วไปต่างก็ยอมรับความจริงที่ว่า การให้เด็กอ่านวรรณกรรมนั้น
เป็นวิธีการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่แท้จริง ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ ล้วนแต่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ และมนุษย์ผู้ชาญฉลาด
ย่อมเกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นจากจินตนาการทั้งสิ้น

4.7 เด็กกับวรรณกรรม

หนังสือเรียนเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก และเยาวชนประเภทหนึ่ง เพราะมีลักษณะเป็นศิลปกรรม มีรูปแบบ เนื้อหาสาระที่ผู้เขียนพยายามสื่อความคิดด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งมายังผู้อ่าน วรรณกรรมสำหรับเด็กในทัศนะศึกษาศาสตร์หมายถึง วัสดุการอ่านอันเป็นปัจจัยในการพัฒนาชีวิตของเด็กทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น วรรณกรรมสำหรับเด็กย่อมมีบทบาทในชีวิตเด็กทุกเพศทุกวัยทั้งในและนอกระบบโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมทักษะ เสริมประสบการณ์ เสริมความสนใจ และให้ความบันเทิงเป็นสำคัญ หนังสือสำหรับเด็กที่มีคุณภาพ ย่อมมีลักษณะเป็นวรรณกรรม วรรณกรรมสำหรับเด็กที่ดีเด่น ก็มีลักษณะเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่า การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก ก็คือการใช้ทรัพยากรทางวรรณกรรมให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาเล่าเรียนสำหรับเด็กทรัพยากรทางวรรณกรรมนั้น หมายถึง รูปแบบและเรื่องราวที่มีอยู่ในวรรณกรรม ซึ่งทรงคุณค่า ทั้งที่เป็นสื่อสุนทรียภาพ และพัฒนาจิตใจของเด็กไปพร้อม ๆ กับวรรณกรรมสำหรับเด็ก อาจจำแนกออกเป็น 8 ประเภท คือ (หทัย ต้นหยง. 2532 : 60)

4.7.1 วรรณกรรมดั้งเดิม หรือคติชาวบ้าน ได้แก่วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมตกทอดกันมาในสังคม ซึ่งโดยมากไม่ปรากฏหลักฐานบ่งเกิด นามผู้แต่ง ซึ่งอาจจะเป็นรูป มุขปาฐะ คือจดจำแล้วสืบทอดกันมา และมุขปาฐะ คือบันทึกไว้เป็นลายหลักอักษร

4.7.2 วรรณกรรมกวีพันธ์ ได้แก่ หนังสือประเภทวรรณกรรมที่แสดงออกในลักษณะศิลปกรรมทั้งทางร้อยแก้วและร้อยกรอง

4.7.3 วรรณกรรมถ่ายทอด ได้แก่วรรณกรรมที่เป็นมรดกความจำหรือบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4.7.4 วรรณกรรมเนื้อหา ได้แก่วรรณกรรมที่มีลักษณะของเนื้อหาที่แตกต่างกัน คือบางพวกเป็นสารคดี บางพวกเป็นบันเทิงคดี

4.7.5 วรรณกรรมจริยศาสตร์ ได้แก่วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ลัทธิ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณี

4.7.6 วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในยุคใหม่ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับจินตนาการทางวิทยาศาสตร์ สภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมและชีวพรรณต่าง ๆ

4.7.7 วรรณกรรมร่วมสมัย (Contemporary Literature) ได้แก่วรรณกรรมที่เน้นสภาพตามแนวคิดสร้างสรรค์ ในภาวะแวดล้อมปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะบ่งบอกกลมกลืน เชื่อมต่อกับอดีต และเชื่อมอันวยกับภาวะที่ก้าวไปสู่อนาคต

4.7.8 ปรีวรรณกรรม (Paraliterature) ได้แก่วรรณกรรมที่ยังแฝงอยู่ในรูปอื่น ๆ เช่น วรรณกรรมในศิลปการแสดง วิจิตรศิลป์ ดนตรี เพลง นาฏศิลป์ คติชาวบ้าน เป็นต้น

วรรณกรรมกลุ่มใหญ่สำหรับเด็กก็คือวรรณกรรมที่มีเนื้อหาประเภทนิทาน นิยาย ซึ่งเป็นวัสดุการอ่านที่ส่งเสริมและหล่อหลอมจิตใจเด็ก เพื่อให้ได้รับประโยชน์และคุณค่าจากการอ่าน และช่วยให้การสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นิทานนั้นมีเค้าโครงค่อนข้างยึดลัทธินิยม (Legalism) มุ่งเน้นด้านคุณธรรม คติลินใจ มุ่งสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยของคนเป็นสำคัญ ส่วนนิยายนั้นค่อนข้างจะยึดแนวคิดทางจิตนิยม (Idealism) มุ่งสร้างสรรค์จินตนาการเป็นสำคัญ (หทัย ต้นหยง. 2528 : 12)

4.8 ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก

สมาคมภาษาหนังสือแห่งประเทศไทย (สนั่น มีชันหมาก. 2537 : 28 ; อ้างอิงมาจาก สมาคมภาษาหนังสือแห่งประเทศไทย. 48 : 28) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมสำหรับเด็กไว้ดังนี้

4.8.1 โครงสร้างเป็นเรื่องสั้น เน้นความคิดรวบยอด ไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อยสำหรับเด็กวัยต้น ๆ และเพิ่มความซับซ้อนขึ้นบ้างสำหรับเด็กโต

4.8.2 มีภาพประกอบและเป็นภาพที่มีสีสัน มีชีวิตชีวา มีการเน้นภาพในเด็กวัยต้น ๆ และภาพจะน้อยลงในเด็กวัยหลัง

4.8.3 ใช้ภาษาสำหรับเด็กโดยเฉพาะ เด็กวัยต้น ๆ ใช้ภาษาง่าย ๆ ลักษณะกึ่งแบบแผนมากขึ้นในเด็กโต

4.8.4 ใช้ภาพพจน์และสื่อความหมายตามวัยของเด็ก ซึ่งเป็นเรื่องแวดล้อมใกล้ตัวเด็กที่แตกต่างกับผู้ใหญ่โดยสิ้นเชิง

4.8.5 สารเนื้อหาเป็นแนวคิดกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง หลีกเลี่ยงการสั่งสอน หรือสร้างกรอบบังคับให้ทำตามคำสั่งผู้ใหญ่

4.8.6 เนื้อสารเป็นจริงไม่หลอกเด็ก แต่แฝงไว้ด้วยศิลปะของการนำเสนอแบบเสริมสร้างจินตนาการ ซึ่งก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วยตัวของเด็กเอง

4.8.7 มีเป้าหมายสำคัญ คือการสร้างเสริมทักษะการอ่านและเป็นสื่อพัฒนาภาษาของเด็ก

4.8.8 สมองอารมณ์ทั้งด้านความสนใจ และความต้องการของเด็กแต่ละวัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาสำหรับเด็กที่มุ่งเน้นสมองความสนุกเพลิดเพลินเจริญใจ ซึ่งเป็นแนววรรณกรรมแบบล้ารวล (Comedy) เป็นส่วนใหญ่

4.8.9 มีรูปเล่มและความยาวของเนื้อหาพอเหมาะ กระดาษดี หมด เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

5.1 ความหมายของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หนังสือเล่มเล็ก หรือ Minitext มาจากคำว่า Miniature กับ Text หมายถึงหนังสือเรียนที่ยึดส่วนเรื่องให้เป็นเรื่องที่สมบูรณ์สั้น ๆ หยิบฉวยง่าย เบาเหมาะกับมือเด็ก ใช้เวลาสั้น ๆ อ่านจบภายในเล่ม เน้นความคิดรวบยอดเพียงความคิดเดียว ไม่ซับซ้อน โดยยังคงรักษาโครงสร้างที่สมบูรณ์แบบของหนังสืออย่างครบถ้วน ส่วนแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้น คือแบบเรียนเล่มเล็กที่สร้างเนื้อหาให้มีคุณลักษณะเป็นวรรณกรรม มีเค้าโครงเรื่องหาสาระ แก่นสาระ ฉากละคร ตัวละคร (หทัย ตันหยง. 2532 : 66-67)

5.2 สาเหตุที่สร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

จากสภาพปัจจุบัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ และไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งมีประเด็นในการพิจารณาด้วยกัน ดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2531 : 9)

5.2.1 ระบบของหลักสูตร และการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันมีความคิดรวบยอดกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะวัดและสังเกตผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จากการผ่าน - ไม่ผ่านจุดประสงค์ ปัญหาที่นักเรียนมีผลการเรียนต่ำ ไม่ผ่านจุดประสงค์ จึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจที่จะต้องรีบจัดการแก้ไข

5.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จและความล้มเหลวทางการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ถ่ายทอดการเรียนรู้ สื่อพื้นฐานสำคัญของระบบหลักสูตรและการสอนของไทย ส่วนใหญ่ยังติดอยู่กับสื่อวัสดุ (Software) และหลีกเลี่ยงไม่ได้หรือจำเป็นต้องมีคือแบบเรียน การใช้สื่อแบบเรียนจะมีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับศักยภาพการสนองตอบการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอันมาก

5.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับการทักษะทางภาษา อันเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ทักษะที่เป็นปัญหาอย่างยิ่งในการเรียนการสอนสื่อทางภาษาก็คือ แบบเรียน อันจะ

เป็นตัวปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหา ซึ่งเชื่อกันว่าสื่อเชิงวรรณกรรมนั้นมีพลังกระตุ้นสูง และน่าสนใจกว่าวัสดุเบาอย่างอื่น

5.2.4 การกำหนดสื่อถ่ายโยง การเรียนรู้หลาย ๆ อย่างมักจะจริงจังบางพื้นที่ บางโอกาส เพราะเนื่องจากเศรษฐกิจ ความรู้ ความสามารถของครู จำเป็นจะต้องแสวงหานวัตกรรมมาใช้ โดยการคำนึงถึงว่าสร้างอย่างไรจะได้มาซึ่งสื่อสากล อันเป็นสภาพปานกลาง ราคาถูก ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ไม่เกินขีดความสามารถที่โรงเรียนทั่วราชอาณาจักรพึงมี พึงใช้ หรือเรียกว่า “การแสวงหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม” (Appropriate Technology)

5.2.5 กลไกการเรียนรู้ของผู้เรียนกับแนวทางการใช้หลักสูตรและบูรณาการทางการสอนที่ผลิตหลักการรวมหน่วย (Unit Whole) ของทฤษฎีสนามอาจมีข้อบกพร่อง ช่องว่าง จุดอ่อนหรือไม่สัมพันธ์กัน เช่น การใช้สื่อแบบเรียนทั่ว ๆ ไป ไม่สามารถสนองการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งการเรียนทั่วไปอาจจะเน้นความคิดรวบยอดหลัก (Main Concept) แต่ไม่ได้เน้นความคิดรวบยอดรอง (Sub Concept) หรือความคิดรวบยอดรายย่อย (Mini Concept) ซึ่งการเรียนการสอนในสภาพเช่นนี้ ทำให้ความคิดรวบยอดรายย่อยถูกมองข้ามไปโดยมิได้เน้น จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถผ่านจุดประสงค์ที่เชื่อมโยงกับความคิดรวบยอดรอง หรือความคิดรวบยอดนั้น

5.3 วัตถุประสงค์ของการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

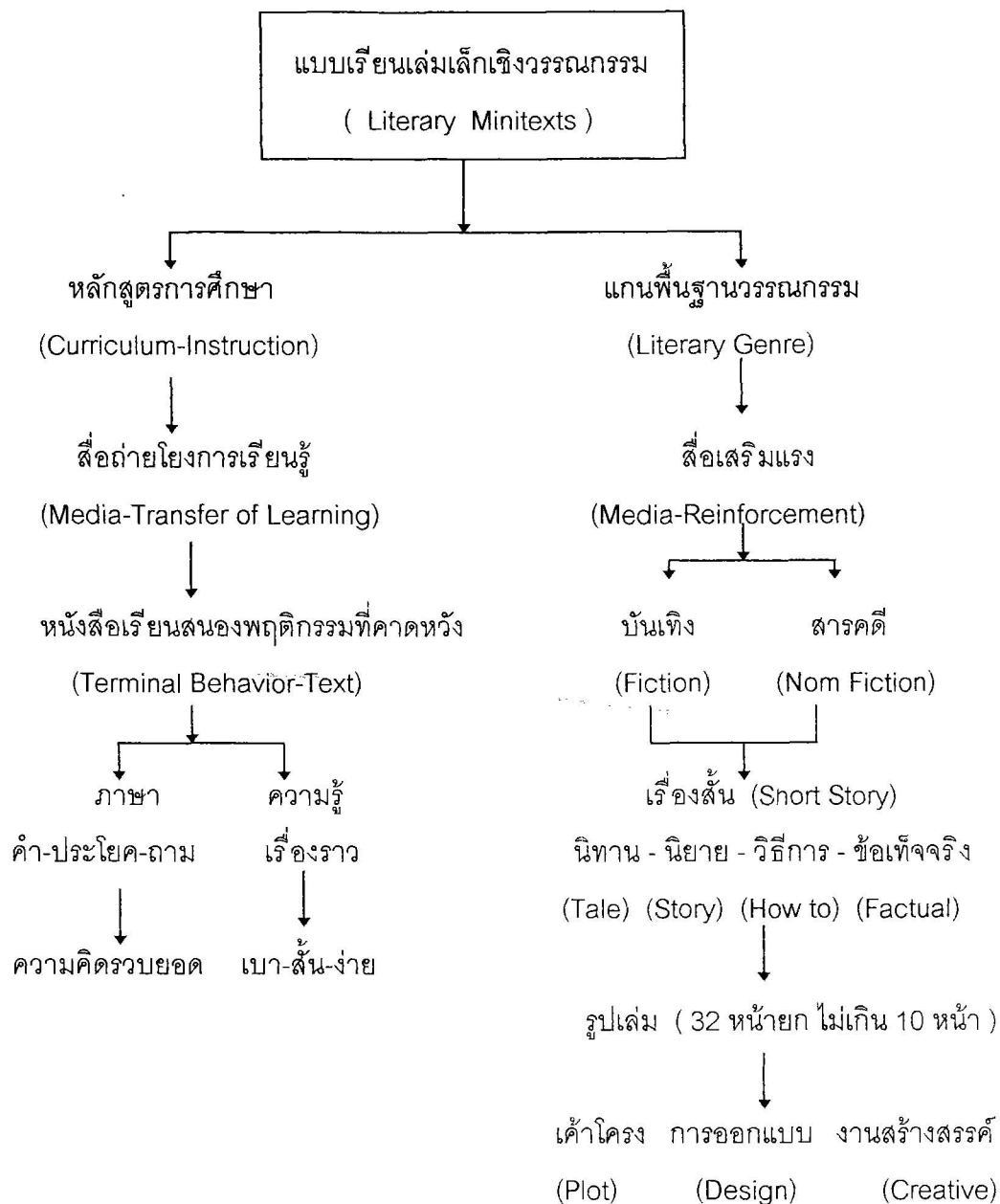
การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อสำคัญในการเรียนการสอนดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2531 : 3 - 8)

- (1) เพื่อเป็นการสร้างสื่อวรรณกรรมมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน
- (2) เพื่อเป็นแกนนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาการอ่าน เพื่อสร้างทักษะทางการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น
- (3) เพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน
- (4) เป็นปัจจัยสนองการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดย่อย
- (5) เป็นปัจจัยสนองการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- (6) เป็นสื่อที่ครูมีความสามารถในการสร้างได้ด้วยตนเอง
- (7) เพื่อใช้ในการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสื่อใหญ่ ซึ่งครอบคลุมไม่ทั่วถึง
- (8) เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรในการผลิต แต่ให้ประโยชน์สูงและตรงตามต้องการ

(9) สามารถสร้างเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ (หทัย ตันหยง. 2531 : 3 - 8)

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้น เป็นการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยสร้างสื่อวัตกรรมการใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดย่อย โดยสนองความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่งด้วย จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้นจะต้องมีโครงสร้างของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ซึ่งโครงสร้างหมายถึง หมายถึงลักษณะพื้นฐานอันเป็นหลักยึด ที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดความสมบูรณ์ตามรูปแบบที่มนุษย์เริ่มสร้างสรรค์ (หทัย ดันหยง. 2525 : 137)

โครงสร้างของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ภาพประกอบที่ 1 แผนภูมิโครงสร้างของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
(หทัย ดันหยง. 2532 : 67)

5.4 คุณลักษณะของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หทัย ตันหยง. (2532 : 69) ได้กล่าวว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนที่น่าสนใจในครั้งนี้ ควรเป็นหนังสือที่เหมาะสมต่อสภาพต่าง ๆ ดังนี้

- 5.4.1 การประจักษ์ตน (Self - Actualization)
- 5.4.2 การพึ่งตนเอง (Dependence)
- 5.4.3 การสร้างสรรค์ด้วยตนเอง (Self - Creativity)
- 5.4.4 การอนุรักษ์ธรรมชาติ (Natural Conservation)
- 5.4.5 การแสวงหาได้ในท้องถิ่น (Local Searching)
- 5.4.6 สอดคล้อง (Exact Economy)
- 5.4.7 สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรม (Social -Cultural)
- 5.4.8 ราคาถูกแต่ประโยชน์คุ้มค่า (Low Price Volubility)
- 5.4.9 เกิดขึ้นจากความต้องการร่วมกัน (Common Needs)

5.5 ขั้นตอนการผลิตแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

5.5.1 ขั้นตอนและหลักยึดในการผลิตแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีขั้นตอนและยึดหลักในการผลิตโดยพิจารณาหลักการตามหัวข้อดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 69)

ภาพประกอบที่ 2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการผลิตแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

5.5.2 ขั้นตอนการเขียนโครงร่างต้น

ในการเขียนโครงร่างต้นของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ในขั้นแรก ประกอบด้วยขั้นตอนการดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 70)

- (1) เจาเรื่อง (Ideal Title)
- (2) แนวคิดโครงร่างจินตภาพ (Potting)
- (3) แก่นเรื่อง (Theme) เป็นเรื่องราวและเห็นภาพพจน์สั้น ๆ
- (4) ตัวแสดงพฤติกรรม (Character) แสดงออกให้ภาพพจน์ของเรื่องให้เห็น
- (5) ฉาก (Atmosphere) ประกอบขึ้นหลาย ๆ ฉาก มีสีสัน ให้ความรู้สึกรวมกันหลาย ๆ ฉากเข้าเป็นกลุ่ม
- (6) ภาพพจน์ (Figure of Speech) มองเห็นสะท้อนในด้านความรู้สึก ไม่เห็นด้วย สอดคล้อง

5.5.3 ขั้นตอนการเขียนโครงร่างต้นฉบับของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 70)

- (1) ชื่อเรื่องและเรื่องราวที่เขียน (Title)
- (2) การกำหนดแกนพื้นฐานและรูปแบบของวรรณกรรม (Genre and Format) มีทั้งรูปแบบ แบบร้อยแก้ว ร้อยกรอง มีขนาดของแบบเรียน เนื้อหาสอดคล้องกับวิชาใดที่เรียน
- (3) เนื้อหาสาระ (Story Content) เป็นประเภทร้อยแก้ว ร้อยกรอง ความเรียง
- (4) มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอดทางเดียว (Single Concept) มีเนื้อความที่มุ่งเน้นที่ความคิดรวบยอดเพียงความคิดรวบยอดเดียว
- (5) ข้อมูลหลักฐาน (Fact) มีการให้ข้อมูลที่เกิดจากการบันทึกเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไป ตัวละคร บุคลิกลักษณะของตัวละครที่จัดใส่ลงไป
- (6) ถ้อยภาษา (Wording) ขยายจากคำศัพท์เป็นบทละครสนทนา ระหว่างบุคคลต่อบุคคลของตัวละครในเรื่องนั้น ๆ

5.5.4 ขั้นตอนการเขียนลำดับเรื่อง (Setting)

การเขียนโครงร่างลำดับเรื่องดำเนินเป็นขั้นตอนในแต่ละฉากติดต่อกันไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังนี้ (หทัย ต้นหยง. 2532 : 71)

โครงร่างลำดับเรื่อง (Setting)

- (1) วิธีเริ่มเรื่อง (Leading - Set) ————— ฉากที่ 1 (Set I)
- (2) วิธีดำเนินเนื้อเรื่อง (Content Approach) —————
 - ฉากที่ 2 (Set II)
 - ฉากที่ 3 (Set III)
 - ฉากที่ 4 (Set IV)
 - ฉากที่ 5 (Set V)
 - ฉากที่ 6 (Set VI)
- (3) วิธีจบของเรื่อง ————— ฉากสุดท้าย (Set VII)
(Ending - Set)

5.5.5 ประโยชน์ของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ประโยชน์ของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีดังนี้

(หทัย ต้นหยง. 2532 : 72)

- (1) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านจุดประสงค์ได้แน่นอนยิ่งขึ้น
- (2) จัดจุดสำคัญการเรียนรู้โดยตรงในแต่ละความคิดรวบยอด
- (3) สื่อเชิงวิเคราะห์การเรียนรู้ความคิดรวบยอดย่อย
- (4) ช่วยเสริมนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
- (5) สื่อสนองการเรียนรู้แห่งปวงชน ครอบคลุมการใช้ประโยชน์ได้ทุกกรณี
- (6) ช่วยควบคุมเชื่อมโยงระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล
- (7) เชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เป็นเอกภาพ
- (8) เกิดความรู้สึกร่วมระหว่างบุคคล
- (9) เกิดศูนย์ร่วมความสนใจในการเรียนรู้
- (10) เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานจากสื่อเชิงวรรณกรรม

5.5.6 ทฤษฎีการเรียนรู้การสอนพื้นฐานการสอนโดยใช้แบบเรียนเล็กเล่ม
เชิงวรรณกรรม

กาเย่ (Gagne) ได้แสดงลำดับขั้นตอนการสอน (Instructional Events)
และลำดับการเรียนรู้การสอน (Instructional Phases) โดยสรุปได้ดังนี้

5.5.6.1 ลำดับการสอน (Instructional Events)

ลำดับการสอนนี้ผู้สอนควรยึดหลักการสอนที่ว่า การสอนขั้นแรกนั้น
ต้องสร้างความสนใจหรือเร้าความสนใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเสียก่อน แล้วจึงแจ้งจุดประสงค์
การเรียนรู้การสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ ซึ่งสามารถแสดงเป็นขั้นลำดับการสอนไว้ดังนี้
(Gagne. 1977 : 303 - 318)

- (1) กระตุ้นพลังแรงจูงใจ (Activating Motivation)
- (2) กำหนดเป้าหมายแก่ผู้เรียน (Informing the Learner of the
Lesson Objectives)
- (3) ชี้นำให้สนใจโดยตรง (Directing Attention)
- (4) เร้าใจให้ระลึกบทพวน (Stimulating Recall)
- (5) แนะนำการเรียนรู้ (Providing Learning Guidance)
- (6) สร้างเสริมความคงทนในการเรียนรู้ (Enhancing Retention)
- (7) เอื้ออำนวยปัจจัยถ่ายโยงการเรียนรู้ (Promoting Transfer of
Learning)
- (8) จัดให้มีภาคปฏิบัติงาน (Electing Performance)
- (9) จัดให้มีการตรวจผลงานย้อนกลับ (Providing Feedback)

5.5.6.2 ลำดับการเรียนรู้ (Instruction Phases)

ลำดับขั้นการเรียนรู้การสอนเป็นกระบวนการภายในตัวผู้เรียนเมื่อได้รับการสอน
แล้วจะเกิดขึ้นที่มีส่วนสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยเมื่อผู้เรียนได้รับการสอนซึ่งผู้สอนได้กระตุ้นพลัง
จูงใจแล้ว ผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจในการเรียนการสอนขึ้น ซึ่งสามารถแสดงเป็นลำดับขั้นตอนไว้
ดังนี้ (Gagne. 1974 : 28)

- (1) การสร้างแรงจูง (Motivation Phase)
- (2) การรับรู้ (Apprehending Phase)
- (3) การสำนึก (Acquisition Phase)

- (4) การปรุงแต่ง (Retention Phase)
- (5) การระลึกบททวน (Recall Phase)
- (6) สรุปหลักการ (Generalization Phase)
- (7) การแสดงพฤติกรรม (Performance Phase)
- (8) การแสดงผลย้อนหลัง (Feedback Phase)

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบประสิทธิภาพหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

6.1 ความหมายของการทดสอบประสิทธิภาพ

การทดสอบประสิทธิภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ถึงแม้ว่าผู้ผลิตหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะดำเนินการผลิตตามขั้นตอนข้างขึ้นดังกล่าวมาแล้วดีเพียงใดก็ตาม ถ้าปราศจากการทดสอบประสิทธิภาพหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ผลิตมา ย่อมไม่เป็นที่เชื่อถือ ดังนั้นเมื่อได้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมฉบับร่างในด้านภาษา ภาพ ความเหมาะสม โดยผู้ชำนาญครูผู้สอนจำเป็นต้องนำไปตรวจคุณภาพหรือทดสอบหาประสิทธิภาพ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ผลิตขึ้นมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ และตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ในการทดสอบหาประสิทธิภาพนั้น อาศัยการทดลองโดยลำดับขั้นต่อไปนี้ (เสาวณีย์ ศึกษบัณฑิต. 2526 : 52)

(1) การทดสอบแบบเดี่ยว (1 : 1) เป็นการทดลองใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมฉบับร่าง กับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียนจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1 : 1 หมายความว่า ในการทดลองแต่ละครั้ง ประกอบด้วยผู้ทดสอบหนึ่งคน และนักเรียนหนึ่งคน

(2) การทดสอบแบบกลุ่มเล็ก (1 : 10) เป็นการทดลองใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 กับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียนจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1 : 10 หมายความว่า ในการทดลองแต่ละครั้งประกอบด้วยผู้ทดสอบ 1 คน และนักเรียนประมาณ 10 คน

(3) การทดสอบภาคสนาม เป็นการทดสอบขั้นสุดท้ายของกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม การทดสอบในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้

ผู้สร้างมั่นใจว่า หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นมานั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสามารถนำไปใช้ในการสอนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีดังนี้

เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 80/80 (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2526 : 52) ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่นิยมใช้ เนื่องจากลักษณะเนื้อหาวิชาเป็นทักษะปฏิบัติ

โดยกำหนดประสิทธิภาพของสื่อเป็น E_1/E_2 ซึ่งมีความหมายว่าจะต้องกำหนดเป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ยการทำงาน หรือการประกอบกิจของผู้เรียนทั้งหมด (E_2) ต่อร้อยละของการสอนหลังเรียนทั้งหมด

สูตรคำนวณ E_1/E_2 มีดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในหนังสือเรียน
เล่มเล็กเชิงวรรณกรรมคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัด
และหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

$\sum x$ แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัด
และหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

N แทน จำนวนผู้เรียน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัด และหรือกิจกรรมการเรียนรู้

$$E_2 = \frac{\frac{\Sigma F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน
หลังจากการเรียนด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
คิดเป็นร้อยละจากการปฏิบัติหลังเรียนหรือหลังประกอบ
กิจกรรม

ΣF แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการปฏิบัติหลังเรียน
หรือการประกอบกิจกรรมหลังเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

B แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนหรือกิจกรรมหลังเรียนหลังเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ

เบญจา แก้วกระจ่าง (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยบทเรียนโปรแกรมกับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนโปรแกรมไม่แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติ

ประไพพิศ ไพรวัล (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทดลองสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีสอนแบบโครงการ ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโครงการไม่แตกต่างกับนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือครู

อัญชลี อิมโพ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทดลองสอนวิธีการเลือกใบงานด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง กลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดลพบุรี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการให้เลือกใบงาน และนักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้ใบงานตามปกติ ไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองงานประดิษฐ์และงานช่างของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการให้เลือกใบงานและวิธีใช้ใบงานตามปกติ แตกต่างกัน

ปราณี ทองประยูร (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบเรียนแถบวีดิทัศน์ กลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ เรื่องงานสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าแบบเรียนแถบวีดิทัศน์กลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ เรื่องงานสาน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) กล่าวคือ มีประสิทธิภาพ 95.51/84.08

เสริมศรี สงเนียม (2539 : บทคัดย่อ) การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง “ การแกะสลัก ” ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลการหาประสิทธิภาพชุดการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ส่วนการเปรียบเทียบผลการทดลองทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หทัย ตันหยง (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา โดยใช้การสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้หนังสือเรียนปกติเชิงวรรณกรรม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนระหว่างการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา โดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กปกติเชิงวรรณกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กนกวรรณ ชื่นชม (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีปกติกับวิธีสอนชุดจุดบทที่ใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนจุดบทที่มีหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติที่เรียนโดยใช้หนังสือปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปริญาลักษณ์ พิลากุล (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับหนังสือเรียนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยสื่อหนังสือเรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชาดา จันทรแพง (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็ก เพื่อซ่อมเสริมการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินผลหลังการซ่อมเสริม โดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินผลก่อนซ่อมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า สื่อแบบเรียนเล่มเล็กที่ใช้ซ่อมเสริมการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร มีประสิทธิภาพสูง น่าเชื่อถือได้

ยุพา ชุ่มสนิท (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการวิจัยพบว่านักเรียนมีคะแนนเป็นไปตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80

ราตรี เทียนดำ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก การลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในการเรียน และความคงทนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้หนังสือเรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนีย์ โชติพิฤทธิพงศ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้สื่อใบงาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อใบงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความสนใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อใบงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม จึงนับว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ที่สร้างขึ้นเพื่อสนองการเรียนรู้ตามความคิดรวบยอด และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยตรง จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์ และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องงานใบตอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อสร้างและทดลองใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างและการทดสอบประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
3. เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาษี สำนักงานเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 45 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

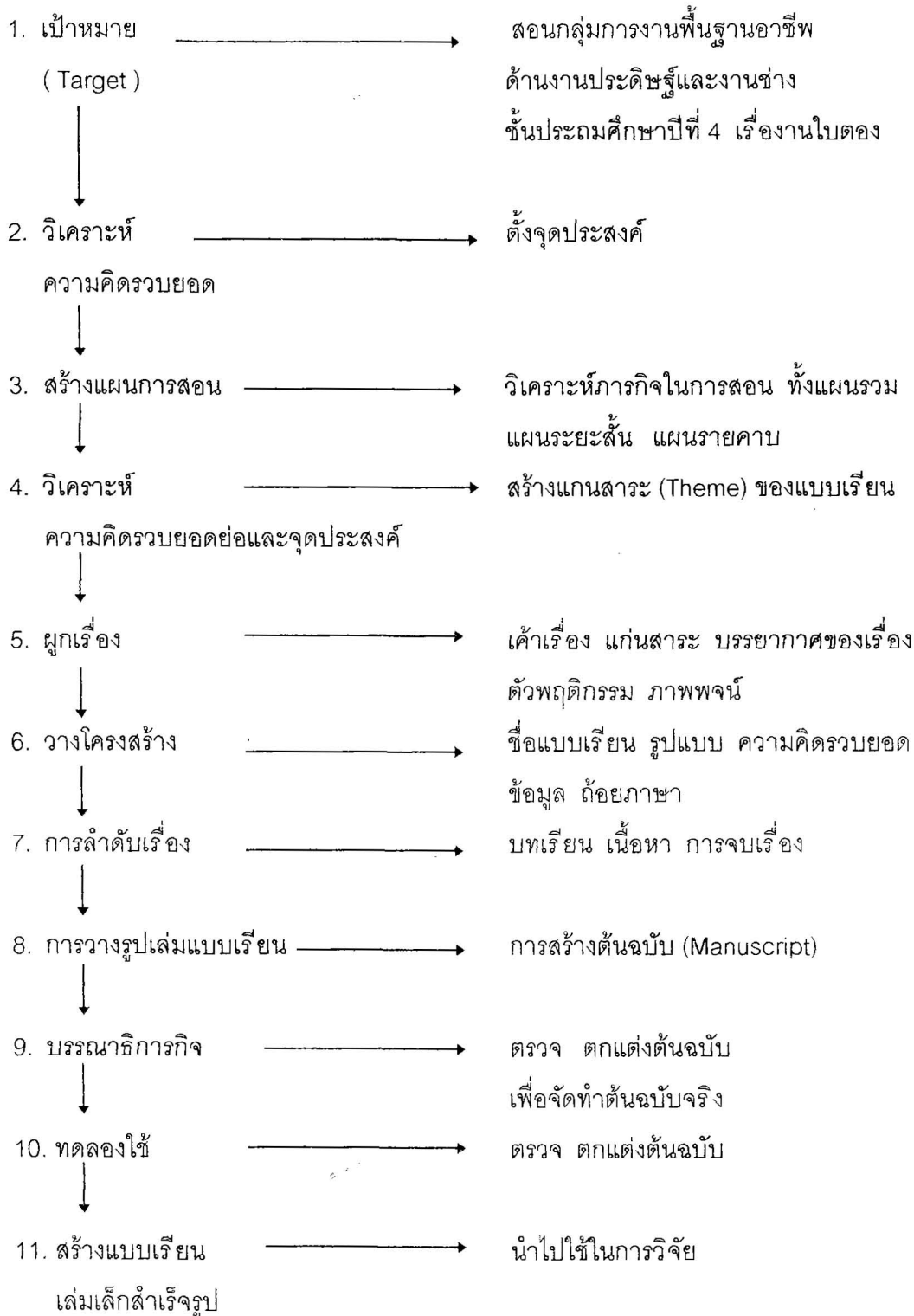
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาษี สำนักงานเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. การสร้างและการทดสอบประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.1 การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.1.1 ศึกษาทฤษฎีและหลักการในการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.1.2 ศึกษาความคิดรวบยอด จุดประสงค์และเนื้อหากลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเนื้อหา เรื่องงานใบตอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ

ภาพประกอบที่ 3 แผนภูมิการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ตอนที่ 1 ความสำคัญและประโยชน์ของต้นกล้วย

ตอนที่ 2 การประดิษฐ์ใบตองเป็นของเล่น

- ม้าก้านกล้วย

ตอนที่ 3 การประดิษฐ์ใบตองเป็นของใช้

- การห่อขนมทรงเตี้ย และทรงสูง

- การห่อข้าวต้มมัด และขนมเทียน

- การเย็บกระหงสี่มุมมอปาก และการเย็บกระหงขนมตาล

- การทำกระหงลอย

2.1.3 การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม โดยใช้หลักเกณฑ์การผลิตหนังสือ
เรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมของหทัย ตันหยง (2532 : 69-72)

(1) วิเคราะห์ความคิดรวบยอด จุดประสงค์และเนื้อหา ในเรื่องงานใบตอง
จากคู่มือครูในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(2) นำเนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ มาสร้างเป็นแก่นสาระ
ของเรื่อง เพื่อสร้างเป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม จำนวน 6 เล่ม โดยมีขั้นตอนการ
สร้างดังนี้

(3) นำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นไปสร้างภาพประกอบ

2.1.4 นำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเสนอประธานกรรมการผู้ควบคุมการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาภาษา ภาพ ความเหมาะสม

2.1.5 ปรับปรุงแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม แล้วจัดรูปเล่ม

2.16 นำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้วให้คณะกรรมการควบคุมการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อย พร้อมทั้งจะทดสอบประสิทธิภาพ

2.2 การทดสอบประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ครั้งที่ 1 เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพรายบุคคล โดยนำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 6 เล่ม (ฉบับร่าง) ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน เพื่อทดสอบผลดังนี้

1. เนื้อเรื่องในแบบเรียนบางเล่มมีประโยคในแต่ละภาพมากเกินไป เด็กไม่สามารถเดาเรื่องจากภาพได้
2. แบบฝึกหัดท้ายเล่มมีมากเกินไป
3. การทดลองใช้แบบเรียนเล่มเล็กเป็นรายบุคคลนี้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนได้อย่างทันทีทันใด เช่น นักเรียนมีความกระตือรือร้น และสนุกสนานกับการอ่านเรื่อง กล้าซักถาม

ครั้งที่ 2 เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มเล็กโดยนำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ได้พบข้อบกพร่องและข้อคิดเห็นดังนี้

1. เนื้อเรื่องในแบบเรียนแต่ละเล่มมีประโยค เนื้อหา ข้อความที่เหมาะสมหรือไม่
2. การดำเนินเรื่องมีความสอดคล้องกัน อ่านแล้วสามารถเข้าใจ การดำเนินเรื่องตามลำดับขั้นตอน
3. นักเรียนชอบและสนใจอ่านเรื่องจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพราะมีเนื้อหาและภาพประกอบ ซึ่งเป็นภาพที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
4. รูปภาพประกอบเนื้อเรื่องเป็นตัวเสริมที่ดี
5. นักเรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ถูกต้อง

ครั้งที่ 3 ในการทดลองผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- (1) ผู้วิจัยนำแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม จำนวน 6 เล่ม ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาษี สำนักงานเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร
- (2) เมื่อสอนด้วยแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจบลง ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน เพื่อนำคะแนนที่ได้ใช้หาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามเกณฑ์ 80 / 80 (เป็นคะแนน 80 ตัวแรก)
- (3) หลังจากสอนด้วยแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมครบทั้ง 6 เล่มแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วบันทึกคะแนนเป็นคะแนนหลังเรียน (เป็นคะแนน 80 คะแนนหลัง)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

3.1 แบบทดสอบหลังจากเรียนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

3.1.1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ และการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือเทคนิคการเขียนข้อสอบ

3.1.2 ศึกษาหลักสูตร หนังสือเรียน คู่มือครู และแผนการสอนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ จากหนังสือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และแผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง เรื่องงานใบตอง

3.1.3 ศึกษาจุดประสงค์ ความคิดรวบยอดจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่ม แล้วสร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

3.1.4 นำแบบทดสอบหลังเรียนฉบับที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมการวิจัยและนักวิจัย เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.1.5 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.2 แผนการสอน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการสอน ตามกิจกรรมแผนการกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ตามลำดับขั้นดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักสูตรการประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

3.2.2 วิเคราะห์เนื้อหา ความคิดรวบยอด และจุดประสงค์จากแผนการสอน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง งานใบตอง

3.2.3 สร้างแผนการสอน โดยยึดกำหนดการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก แต่กลุ่มทดลองจะเปลี่ยนรูปแบบเรียนเล่มเล็งเชิงวรรณกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.4 นำแผนการสอนไปให้คณะกรรมการควบคุมงานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแก้ไข ซึ่งประกอบด้วย

(1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายใจ แจ่มสุทิมล รองอธิการบดี

สถาบันราชภัฏจันทรเกษม

(2) อาจารย์ดารณี ศักดิ์ศิริผล อาจารย์ประจำภาควิชาการพิเศษ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

(3) อาจารย์จิรภา มาลัยธรรม อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียน

วัดศรีบุญเรือง เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร

3.2.5 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปให้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาชี สำนักเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบ
2. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็งเชิงวรรณกรรม โดยใช้เกณฑ์ 80/80

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน

5.1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 56)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูล

5.1.2 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 63)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

5.2 สถิติเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

5.2.1 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 122-125)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรม
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5.2.2 หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ โดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้เทคนิค 27 % ของ จุง เตห์ ฟาน (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531 : 186-187)

5.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจากสูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531 : 168)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
			$\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ คือ $1 - p$
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบนั้น

5.3 การหาประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์ 80/80 ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีดังนี้

5.3.1 เล่มที่ 1 กำหนดไว้ 80/80 ซึ่งถือวิธีมาตรฐาน One Group Post-test (เปรี๊ยะ ภูมิ. 2527 : 65-80)

80 ตัวแรก หมายถึง นักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์การทดสอบ 80 %

80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนนักเรียน 100 คน มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่

กำหนด 80 คน

5.3.2 เล่มที่ 2-6 กำหนดไว้ 80/80 ซึ่งถือเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่นิยมใช้เนื่องจากลักษณะเนื้อหาวิชาเป็นทักษะปฏิบัติ โดยใช้สูตรต่อไปนี้ (เสาวณี สิกขาบัณฑิต. 2528 : 295)

สูตร 1

$$E_t = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

- เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในหนังสือเรียน
 เล่มเล็กเชิงวรรณกรรมคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัด
 และหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- ΣX แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัด
 และหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- N แทน จำนวนผู้เรียน
- A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัด และหรือกิจกรรมการเรียนรู้

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\frac{\Sigma F}{N}}{B} \times 100$$

- เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน
 หลังจากการเรียนรู้ด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 คิดเป็นร้อยละจากการปฏิบัติหลังเรียนหรือหลังประกอบ
 กิจกรรม
- ΣF แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการปฏิบัติหลังเรียน
 หรือการประกอบกิจกรรมหลังเรียน
- N แทน จำนวนผู้เรียน
- B แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนหรือกิจกรรมหลังเรียนหลังเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบท้ายเล่มของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 1) เพื่อเปรียบเทียบตามเกณฑ์ ($E_1 = 80\%$)
2. การวิเคราะห์จำนวนผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ 80 % ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ตามเกณฑ์ ($E_2 = 80\%$)
3. การวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการที่ได้จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_1 = 80\%$)
4. การวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพจากผลจากการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_2 = 80\%$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ด้วยแบบทดสอบท้ายเล่มของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 1) เพื่อเปรียบเทียบตามเกณฑ์ ($E_1 = 80\%$) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตาราง 3

ตาราง 1 แสดงคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 1 เรื่อง กลัวย : พืชสารพัดประโยชน์)

คนที่	คะแนนเต็ม (10)
1	9
2	10
3	10
4	9
5	9
6	7

คนที่	คะแนนเต็ม (10)
7	9
8	9
9	8
10	8
11	10
12	9
13	10
14	8
15	10
16	9
17	9
18	9
19	10
20	10
21	9
22	10
23	10
24	10
25	7
26	10
27	9
28	9
29	7
30	9
Σx	272
$\bar{x}$	9.07
E_1	90.67

จากตาราง 1 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียน เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 1 กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์) ของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ 90.67 แสดงว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_1 = 80\%$)

2. การวิเคราะห์จำนวนผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ 80 % ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ตามเกณฑ์ ($E_2 = 80\%$) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 1 เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์) ผ่านเกณฑ์ 80 % ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ตามเกณฑ์ ($E_2 = 80\%$)

คนที่	คะแนนที่ได้	คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
1	9	90	
2	10	100	
3	10	100	
4	9	90	
5	9	90	
6	7	70	*
7	9	90	
8	9	90	
9	8	80	
10	8	80	
11	10	100	
12	9	90	
13	10	100	
14	8	80	
15	10	100	
16	9	90	
17	9	90	
18	9	90	
19	10	100	
20	10	100	

คนที่	คะแนนที่ได้	คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
21	9	90	
22	10	100	
23	10	100	
24	10	100	
25	7	70	*
26	10	100	
27	9	90	
28	9	90	
29	7	70	*
30	9	90	
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์			27 คน
จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์			3 คน
E_2			90.00

จากตาราง 2 แสดงจำนวนผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียน เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 1 เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์) ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีจำนวนทั้งหมด 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด แสดงว่าผ่าน เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80\%$)

3. การวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการที่ได้จากการทำกิจกรรมตามที่ กำหนดไว้ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_1 = 80\%$) ซึ่งได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลดังปรากฏ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิง
วรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_1 = 80\%$)

คนที	เล่มที่	2	3	4	5	6
	คะแนนเต็ม	20	20	20	20	20
1		18	17	17	18	18
2		17	17	16	16	16
3		18	17	18	18	16
4		18	17	18	19	16
5		18	17	17	18	17
6		18	17	17	18	18
7		18	17	17	18	18
8		18	17	18	19	16
9		18	17	18	19	16
10		18	17	17	18	18
11		18	16	17	17	18
12		18	17	18	19	16
13		18	16	17	17	18
14		18	17	18	18	16
15		18	16	17	17	18
16		17	17	16	16	16
17		18	17	18	18	16
18		18	16	17	17	18
19		18	17	18	18	16
20		18	17	18	18	16
21		17	17	16	16	16
22		17	17	16	16	16
23		18	17	17	18	18
24		17	17	16	16	16
25		17	17	16	16	16

คนที่	เล่มที่	2	3	4	5	6
	คะแนนเต็ม	20	20	20	20	20
	26	18	16	17	17	18
	27	18	17	17	18	18
	28	18	17	18	19	16
	29	18	17	18	19	16
	30	18	16	17	17	18
	Σx	534	504	516	528	504
	$\bar{X}$	17.80	16.80	17.20	17.60	16.80
	E_1	89.00	84.00	86.00	88.00	84.00

จากตาราง 3 แสดงคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในแบบเรียน เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_1 = 80\%$) โดยมีค่าประสิทธิภาพ ร้อยละ เรียงตามลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้

เล่มที่ 2	ม้าตัวใหม่	มีประสิทธิภาพร้อยละ	89.00
เล่มที่ 5	คู่รักคู่รส	มีประสิทธิภาพร้อยละ	88.00
เล่มที่ 4	หวาน : หอม : สวย	มีประสิทธิภาพร้อยละ	86.00
เล่มที่ 3	อะไรอยู่ในห่อ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	84.00
เล่มที่ 6	กระต่ายน้อยลอยน้ำ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	84.00

4. ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพจากผลจากการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติ ตามที่ กำหนดไว้ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_2 = 80\%$) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังปรากฏ ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงคะแนนที่ได้จากผลจากการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติ ตามที่กำหนดไว้ใน
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_2 = 80\%$)

คนที่	เล่มที่	2	3	4	5	6
	คะแนนเต็ม	20	20	20	20	20
1		17	17	17	17	17
2		17	17	19	18	20
3		19	18	16	19	19
4		17	18	17	17	18
5		18	17	16	18	17
6		18	17	19	17	17
7		17	19	18	20	18
8		20	18	18	19	18
9		18	17	17	19	17
10		19	17	17	20	17
11		17	18	18	17	18
12		18	19	17	19	17
13		18	18	19	18	19
14		18	18	19	18	19
15		18	17	17	18	17
16		18	17	19	17	20
17		18	18	17	19	19
18		18	17	17	20	17
19		18	18	16	18	19
20		19	18	19	18	19
21		19	17	17	19	20
22		17	17	16	19	20
23		18	17	17	20	17
24		18	17	18	20	20
25		19	17	17	19	20

คนที่	เล่มที่	2	3	4	5	6
	คะแนนเต็ม	20	20	20	20	20
	26	18	17	16	18	17
	27	18	17	18	18	17
	28	18	19	17	18	18
	29	17	19	18	20	18
	30	18	18	16	17	17
	Σx	540	528	520	554	546
	$\bar{X}$	18.00	17.60	17.33	18.47	18.20
	E_2	90.00	88.00	86.67	92.33	91.00

จากตาราง 4 แสดงผลการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติ ตามที่กำหนดไว้ในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (เล่มที่ 2 - เล่มที่ 6) ตามเกณฑ์ ($E_2 = 80\%$) โดยมีค่าประสิทธิภาพร้อยละ เรียงตามลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้

เล่มที่ 5	คู่รักคู่รส	มีประสิทธิภาพร้อยละ	92.33
เล่มที่ 6	กระต๊อขอลอยน้ำ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	91.00
เล่มที่ 2	มัดตัวใหม่	มีประสิทธิภาพร้อยละ	90.00
เล่มที่ 3	อะไรอยู่ในห่อ	มีประสิทธิภาพร้อยละ	88.00
เล่มที่ 4	หวาน : หอม : สวย	มีประสิทธิภาพร้อยละ	86.67

ตาราง 5 แสดงค่าประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 6 เล่ม ตามเกณฑ์ E_1/E_2 (80/80)

เล่มที่	เรื่อง	E_1	E_2
1	กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์	90.67	90.00
2	ม้าตัวใหม่	89.00	90.00
3	อะไรอยู่ในห่อ	84.00	88.00
4	หวาน : หอม : สวย	86.00	86.67
5	คู่รักคู่รส	88.00	92.33
6	กระทงน้อยลอยน้ำ	84.00	91.00

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 6 เล่ม มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 80/80 ดังนั้น แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 6 เล่มที่สร้างขึ้น จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ในกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาชี สำนักงานเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

- 2.1 แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องงานใบตอง
- 2.2 แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม จำนวน 6 เล่ม
- 2.3 แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1

3. วิธีดำเนินการ

- 3.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามกระบวนการสร้างของหทัย ดันหยง
- 3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่ม เป็นสื่อให้นักเรียนศึกษาและทำกิจกรรมภายในเล่มทั้ง 6 เล่ม ใช้เวลาในการทดลองเล่มละ 6 คาบ รวมจำนวนคาบทั้งหมด 36 คาบ
- 3.3 การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอน โดยให้ผู้เรียนอ่านและปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเล่ม นักเรียนจะลงมือปฏิบัติงานการประดิษฐ์ใบตอง เพื่อนำผลคะแนนปฏิบัติที่ได้มาใช้ในการหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามเกณฑ์ 80/80

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 6 เล่ม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E_1/E_2 ดังนี้

เล่มที่ 1	กล้วย : พี่ซารพัดประโยชน์	มีประสิทธิภาพเท่ากับ	90.67 / 90.00
เล่มที่ 2	ม้าตัวใหม่	มีประสิทธิภาพเท่ากับ	89.00 / 90.00
เล่มที่ 3	อะไรอยู่ในห่อ	มีประสิทธิภาพเท่ากับ	84.00 / 88.00
เล่มที่ 4	หวาน : หอม : สวย	มีประสิทธิภาพเท่ากับ	86.00 / 86.67
เล่มที่ 5	คุกกี้คุกกี้	มีประสิทธิภาพเท่ากับ	88.00 / 92.33
เล่มที่ 6	กระทงน้อยลอยน้ำ	มีประสิทธิภาพเท่ากับ	84.00 / 91.00

การอภิปรายผล

ผลการสร้างและการหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 6 เล่ม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งมีข้อค้นพบ และเหตุผลสนับสนุนทางวิชาการที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีคุณลักษณะเด่นคือ มีองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นเป็นความสำคัญของลักษณะเด่น ดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 68)

- 1.1 มีปัจจัยสนองการเรียนรู้ในความคิดรวบยอดรายย่อย ๆ
- 1.2 ปัจจัยสนองการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 1.3 สร้างสรรค์ขึ้นด้วยตนเอง ครูผู้สอน - บทเรียน- ผู้เรียน
- 1.4 คุณลักษณะเอนกประสงค์และเป็นสากล ใช้ได้ทุกโรงเรียน เสริมความ

สมบูรณ์ ให้สื่อใหญ่ ซึ่งครอบคลุมไม่ทั่วถึง

- 1.5 อยู่ในขีดความสามารถในการผลิตได้ด้วยตนเองในกิจกรรมการเรียนรู้

การสอน

- 1.6 ประหยัดเวลา ทรัพยากร วัสดุ แรงงาน สถานที่
- 1.7 เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 1.8 สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา
- 1.9 นวัตกรรมทางการสอน

2. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เป็นแบบเรียนที่ยึดส่วนเรื่องให้เป็นเรื่องสมบูรณ์สั้น ๆ หยิบฉวยง่าย เบา เหมาะกับมือเด็ก ใช้เวลาสั้น ๆ อ่านจบภายในเล่ม เน้นความคิด

รวบยอดเพียงความคิดรวบยอดเดียว ไม่ซับซ้อน โดยยังคงรักษาโครงสร้างที่สมบูรณ์แบบของแบบเรียนอย่างครบครัน ซึ่งเนื้อหาที่มีคุณลักษณะเป็นวรรณกรรม มีเค้าโครงเรื่อง เนื้อหาแก่นสาระ จาก ตัวละคร (หทัย ตันหยง. 2532 : 67)

3. อรรถลักษณะ (Genre) เป็นกระบวนการสื่อภาษา และความเข้าใจในทางวรรณกรรม ซึ่งเป็นแกนพื้นฐานของวรรณกรรมในการดำเนินเรื่อง ซึ่งอรรถลักษณะแสดงวิธีการ (Procedure) เริ่มต้นจาก การตั้งเป้าหมาย → การวางแผน → ลำดับวิธี → ดำเนินงาน → แสดงผลผลิตที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะนิตย (Psychomotor Domain) ซึ่งทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนในกลุ่มการเรียนรู้ และพื้นฐานอาชีพ (สนั่น มีชันหมาก. 2537 : 53 - 54)

4. จากการทดลองหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม พบว่านักเรียนมีคะแนนเป็นไปตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80 ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดนี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นชม (2532 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยและพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนจุดบทที่มีหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติที่ใช้หนังสือปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำนองเดียวกับทัศน โสติพิฤตพงศ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพของนักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ใบงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับปราณี มอญธรรม (2538 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยหาประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง “ จังหวัดสิงห์บุรีของเรา ” พบว่า มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ เช่นเดียวกับยุพา ชุ่มสนิท (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่า หนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 8 เล่ม มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ เช่นเดียวกับจิรภา มาลัยธรรม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ค้นคว้าและศึกษาแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้า เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พบว่ามีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย หลังทดลองใช้แบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้า เป็นสื่อที่ประยุกต์มาจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ซึ่งแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และอารีรัตน์ ดอกลี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่าแบบเรียนเล่มเล็กเชิง

วรรณกรรมการเขียนบทร้อยกรอง เรื่องกาพย์ยานี 11 ที่สร้างขึ้นทั้ง 5 เล่ม มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์ (80/80) สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะภาษาไทย เรื่องการเขียนกาพย์ยานี 11 ได้

ดังนั้น แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นทั้ง 6 เล่ม จึงเป็นสื่อที่มี ประสิทธิภาพ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เหมาะสมที่จะนำไปใช้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ เรื่องงานใบตอง ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เป็นงานที่ละเอียด และประณีต จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สร้างควรศึกษาหลักการและวิธีสร้างแบบเรียนสำหรับเด็ก ให้เข้าใจโดยถ่องแท้

1.2 การทดลองใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม จะสร้างความสนใจ ในการอ่าน เนื่องจากมีภาพประกอบ เด็กสนใจที่จะเรียนรู้จากภาพ เพราะสามารถที่จะ ถ่ายทอดให้เกิดความคิดรวบยอดของเรื่องราวนั้น ๆ ได้ ดังนั้นผู้สร้างควรสร้างภาพให้ชัดเจน และสอดคล้องกับเรื่องราว และนักเรียนจะเพลิดเพลินกับการระบายสี ดังนั้นภาพที่ใช้ควร เป็นภาพลายเส้นจึงจะเหมาะสม

1.3 สำหรับครูที่ประสงค์จะสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ควรจะได้ ศึกษาขั้นตอน กระบวนการ วิธีการทำ และดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังกล่าว จึงทำให้ แบบเรียนเล่มเล็กที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรมีการทดลองใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมประกอบการสอน กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ในระดับชั้นที่ต่างไปจากการศึกษาในครั้งนี้

2.2 ควรมีการศึกษาผลการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเปรียบเทียบกับ การใช้สื่ออื่น ๆ

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ไปสู่การสร้างแบบเรียนมัลติมีเดียในซีดีรอม (CD-ROM) และในลักษณะอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ชื่นชม. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยสื่อการสอนปกติกับวิธีสอนชุดจุดจบ
ที่ใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา
- กัลยา ตูลยพิจิตร. การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านในวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็ก
ระหว่างวิธีสอนแบบวรรณกรรมกับวิธีสอนตามคู่มือครู ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2532 . อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , สำนักงาน. การนิเทศการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงาน
และพื้นฐานอาชีพ. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ , 2530.
- จันทนา เพชรสงคราม. งานใบตอง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.
- จิรภา มาลัยธรรม. การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้า เรื่อง “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม”
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา
- ฉลองชัย สุวัฒน์บุรณ. การเลือกและการใช้สื่อการสอน กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.
- ชุมพล ศิลปอาชา. บทสัมภาษณ์จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์.
ฉบับที่ 17,1700 , วันที่ 30 มีนาคม 2541.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. สื่อการสอนระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 13. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมวิราช, 2532.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2520.
_____. เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2508.
- ณรงค์ ทองปาน. การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมฝึกหัดครู ,
2526.
- ทัศนีย์ โชติพิณพิงค์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนกลุ่ม
การทำงานพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้สื่อ
หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้สื่อใบงาน ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2535 . อัดสำเนา.
- อำรง บัวศรี. การศึกษาเพื่อการทำงานและอาชีพ. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2521.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. การวัดและประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2521.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. ประสบการณ์จากการเขียนตำราและเอกสารทางวิชาการ.

กรุงเทพฯ : สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย , 2523

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ และเจตนา นาควัชระ. วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : สมาคม

สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย , 2520

บันลือ พุกกะวัน. วรรณกรรมเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2524.

_____. หลักสูตรเชิงพินิจกับภาคปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 , กรุงเทพฯ :
เอราวัณการพิมพ์ , 2521.

เบญจา แก้วกระจ่าง. การทดลองสอนความมีวินัยทางสังคมด้วยชุดการสอนในกลุ่ม

การงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2525. อัดสำเนา.

ประไพพิศ ไพรยวัล. การทดลองสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพให้นักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีสอนแบบโครงการ. ปริญญาโท กศ.ม. , กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2525 . อัดสำเนา.

ประหยัด จิระวรพงศ์. เทคโนโลยีทางการสอน. พิษณุโลก : ภาควิชาทางเทคโนโลยี

ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก , 2527.

ปราณี เขียงทอง. วรรณกรรมเด็ก. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน , 2526.

ปราณี ทองประยูร. การสร้างบทเรียนวิดีโอทัศนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง งานสาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2537. อัดสำเนา.

ปราณี มอธรรม. การสร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง "จังหวัดสิงห์บุรีของเรา

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ,

2539. อัดสำเนา.

ปริญาลักษณ์ พิลากุล. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียน

วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็ก

เชิงวรรณกรรมกับหนังสือเรียน ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2535. อัดสำเนา.

ปัทมา สมพงษ์. ความคิดเห็นของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ

หนังสือสำหรับเด็กที่ผลิตออกมาในประเทศไทยในช่วงปี 2520 - 2522 , 2523.

เปรี๊ยะ กุมท. การวิจัยและนวัตกรรมการสอน กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร , 2519.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2529.

_____. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2531.

ไพโรจน์ เบาใจ. คู่มือการเขียนบทเรียนโปรแกรม กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2520.

ภิญญาพร นิตยประภา. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ , 2534.

มณีนรัตน์ จันทนะผะลิน. งานใบตอง. พิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1. อมรินทร์
พรินติ้งกรุ๊ป , 2531.

ยุพา ชุมสนธิ. การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2540 . อัดสำเนา

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร ,
2531.

_____. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ ,
2536.

วาสนา จาดพุ่ม. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียน
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ด้วยสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อการสอนปกติ ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2535 . อัดสำเนา.

วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : ธเนศวรการพิมพ์, 2536.

วิชาการ, กรม. คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา , 2533.

_____. แนวการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , 2539.

_____. แผนการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พิมพ์ครั้งที่ 3 .
องค์การค้ำคุรุสภา , 2532.

วิชาการ, กรม. หลักสูตรการประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).

กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2533.

วิริยะ สิริสิงห. การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น , 2537.

สนั่น มีชันหมาก. วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : เทคโปรโมชันแอนด์แอตเวอร์ไทซิง , 2537.

_____. ระเบียบวิธีแห่งวิทยาการการสอน กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2538.

สมพงษ์ พละสุรีย์. "กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ". วิทยาสาร. 14:12-14; กรกฎาคม 2537.

สมพงษ์ ศิริเจริญ. คู่มือการทำไฮดทัศน์วัสดุ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการการศึกษา ประสานมิตร , 2515.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, วรรณกรรมประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 9. พิมพ์ครั้งที่ 6.

นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ หน่วยที่ 1 - 9.

พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ หน่วยที่ 10 - 15.

พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8 - 15

พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.

สุชา จันทรโสม. จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2529.

สุชาดา จันทรแพง. การศึกษาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเพื่อซ่อมเสริมการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. หน่วยการเรียนรู้การสอน พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์

อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ , 2526.

เสริมศรี สงเนียม. การพัฒนาชุดการสอน " เรื่อง การแกะสลัก" ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6

ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

หทัย ตันหยง. การเขียนหนังสือแบบเรียน กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2528.

_____. การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ , 2529.

_____. โครงการวิจัยการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2531.

_____. รายงานการวิจัยการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์, . 2532.

อรพรรณ พรสีมา. เทคโนโลยีทางการสอน. กรุงเทพฯ : โอ - เอส พรินติ้งเฮ้าส์ , 2530.

อัญชลี อิมโฟ. การทดลองสอนวิธีการเลือกใบงานด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง
กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2527. อัดสำเนา.

อนันต์ ศรีโสภ. วัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2525.

อารีรัตน์ ดอกสี. การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน
ร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.

Brown, James W. Lewis, Richard, and Harclerod Fead F. AV Instruction Media and Methods. 3rd ed. New York : McGraw - Hill Book , 1969'

Dale' EgGar' Audio Visual Method in Teaching' New York : The Dryden Press , 1957.

Gange , Robert M . Essentials of Learning for Instruction. Hinsdale linois : The Dryden Press , 1974

Hass , Kenneth B and Packer , Hary Q . Preparation and Use of Audio - Visual Aids. New Delhi : Prentice - Hall of India (Private) Ltd. , 1964.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบท้ายเล่ม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบท้ายเล่ม

ประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ตาราง 5 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่ม
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 1 เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์

ข้อที่	p	r
1	.75	.49
2	.64	.71
3	.56	.77
4	.61	.77
5	.50	.77
6	.78	.44
7	.78	.44
8	.61	.77
9	.44	.88
10	.64	.71

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1
เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์ โดยใช้สูตรครูดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20)
หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบท้ายเล่ม เล่มที่ 1

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

$$= 0.8124$$

การหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในหนังสือเรียน

เล่มเล็กเชิงวรรณกรรมคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัด

และหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน

หลังจากการเรียนรู้ด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

คิดเป็นร้อยละจากการปฏิบัติหลังเรียนหรือหลังประกอบกิจกรรม

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัด

และหรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

$\sum F$ แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการปฏิบัติหลังเรียน

หรือการประกอบกิจกรรมหลังเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัด และหรือกิจกรรมการเรียนรู้

B แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนหรือกิจกรรมหลังเรียนหลังเรียน

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1

$$E_1 = \left[\frac{\frac{272}{30}}{10} \right] \times 100$$

$$= 90.67$$

$$E_2 = \frac{27}{30} \times 100$$

$$= 90.00$$

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 2

$$E_1 = \left[\frac{\frac{534}{30}}{20} \right] \times 100$$

$$= 89.00$$

$$E_2 = \left[\frac{\frac{540}{30}}{20} \right] \times 100$$

$$= 90.00$$

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 3

$$E_1 = \left[\frac{\frac{504}{30}}{20} \right] \times 100$$

$$= 84.00$$

$$E_2 = \left[\frac{\frac{528}{30}}{20} \right] \times 100$$

$$= 88.00$$

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 4

$$E_1 = \left[\frac{\frac{516}{30}}{20} \right] \times 100$$

$$= 86.00$$

$$E_2 = \left[\frac{\frac{520}{30}}{20} \right] \times 100$$

$$= 86.67$$

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 5

$$\begin{aligned} E_1 &= \left[\frac{\frac{516}{30}}{20} \right] \times 100 \\ &= 86.00 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} E_2 &= \left[\frac{\frac{544}{30}}{20} \right] \times 100 \\ &= 92.33 \end{aligned}$$

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 6

$$\begin{aligned} E_1 &= \left[\frac{\frac{504}{30}}{20} \right] \times 100 \\ &= 84.00 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} E_2 &= \left[\frac{\frac{546}{30}}{20} \right] \times 100 \\ &= 91.00 \end{aligned}$$

ภาคผนวก ข

แผนการสอน

แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

เกณฑ์และตารางการให้คะแนน

แผนการสอนที่ 1

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 2 คาบ (40 นาที)

(ส่วนประกอบและประโยชน์ของกล้วย)

ความคิดรวบยอด

กล้วยเป็นพืชสารพัดประโยชน์มีความสำคัญและใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์ แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. บอกส่วนประกอบของกล้วยได้
2. บอกประโยชน์ของกล้วยได้
3. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

อ่านและจับใจความส่วนประกอบและประโยชน์ของกล้วยจากแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำขนมกล้วยมาให้นักเรียนดูและชิม
2. สนทนาเกี่ยวกับขนมกล้วย

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 6 คน
2. ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์
3. ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและเขียนสรุปเนื้อเรื่องจากการอ่าน
4. ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาเล่าเรื่องหน้าห้องเรียน

ขั้นสรุป

นักเรียนสามารถสรุปได้ว่า กล้วยมีส่วนประกอบอะไรบ้าง และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างไรได้บ้าง

สื่อการเรียนการสอน

1. ขนหมกล้วย
2. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์

การประเมินผล

1. สังเกต
 - ความสนใจในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็ก
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
 - การสรุป
2. ตรวจผลงาน
 - การเขียนสรุป

แผนการสอนที่ 2

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 4 คาบ (80 นาที)

(ส่วนประกอบและประโยชน์ของกล้วย)

ความคิดรวบยอด

กล้วยเป็นพืชสารพัดประโยชน์มีความสำคัญและใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์ แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายส่วนประกอบของกล้วยได้
2. อธิบายความแตกต่างของกล้วยแต่ละชนิดได้
3. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

1. ส่วนประกอบของกล้วย
2. ชนิดของกล้วย
3. ประโยชน์และโอกาสในการนำไปใช้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. สนทนาเกี่ยวกับภาพต้นไม้หลายๆ ชนิด มาให้นักเรียนดูและพิจารณาว่า ภาพใดบ้างที่เป็นต้นกล้วย
2. นำใบตองกล้วยน้ำหว่า ใบตองกล้วยตานีและใบตองกล้วยชนิดอื่นๆ มาให้นักเรียนดูลักษณะใบ พิจารณาสีที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 6 คน

2. ให้นักเรียนร่วมกันอธิบายส่วนประกอบของกล้วย จากแผนภูมิภาพต้นกล้วยที่กำหนดให้ ช่วยกันระบายสี และเขียนชื่อส่วนประกอบต่างๆ
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปส่วนประกอบของกล้วยและการนำไปใช้ประโยชน์
4. นักเรียนร่วมกันอภิปราย เรื่อง กล้วยเป็นพืชสารพัดประโยชน์ จากการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม และสรุปผลแต่ละกลุ่ม

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนเรื่องเกี่ยวกับกล้วยได้

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพต้นไม้หลายๆ ชนิด
2. ใบตองกล้วยน้ำว้า ใบตองกล้วยตานี และใบตองกล้วยชนิดอื่นๆ
3. แผนภูมิภาพต้นกล้วย
4. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่องกล้วย : พืชสารพัดประโยชน์

การประเมินผล

1. สังเกต
 - ความสนใจในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
 - การสรุป
2. ตรวจผลงาน
 - การสรุปโดยการเขียนแผนภูมิภาพ

แผนการสอนที่ 3

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 2 คาบ (40 นาที)

(การประดิษฐ์มวก้านกล้วย)

ความคิดรวบยอด

มวก้านกล้วยช่วยให้เด็กเล่นสนุกสนาน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ม้าตัวใหม่แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายการประดิษฐ์มวก้านกล้วยได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

เรื่องราวในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ม้าตัวใหม่

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ร้องเพลง ม้าวิ่ง

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 6 คน
2. ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ม้าตัวใหม่

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปและเขียนขั้นตอนการประดิษฐ์มวก้านกล้วยตามแบบอรรถลักษณะ (วิธีการ)

1. ตั้งเป้าหมาย
2. วัสดุและอุปกรณ์
3. การวางแผน
4. ลำดับวิธีการดำเนินการ

5. ผลผลิต

สื่อการเรียนการสอน

1. เพลง ม้าวิ่ง
2. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ม้าตัวใหม่

การประเมินผล

1. สังเกต
 - ความสนใจในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
2. ตรวจผลงาน
 - การสรุปขั้นตอนตามอรรถลักษณะ (วิธีการ)

ภาคผนวก

เพลงม้าวิ่ง

ม้าวิ่งกับ กับ	เดี่ยวเดี่ยวลั้บตาเราไป
ม้าวิ่งเร็วไว	เร็วทันใจ ควนกับ กับ กับ
ม้าวิ่งเร็วรี	ดูซิหายไป วิ่งไว (ควนกับ กับกับ)

แผนการสอนที่ 4

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 4 คาบ (80 นาที)

(การประดิษฐ์ม้านกกล้วย)

**

ความคิดรวบยอด

ม้านกกล้วยช่วยให้เด็กสนุกสนาน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ม้าตัวใหม่แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ประดิษฐ์ม้านกกล้วยได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
3. สรุปขั้นตอนการประดิษฐ์ม้านกกล้วยได้
4. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหา

การประดิษฐ์ม้านกกล้วยเป็นของเล่น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

สนทนาเนื้อเรื่องที่อ่านในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม และสรุปขั้นตอนการประดิษฐ์ม้านกกล้วย

ขั้นสอน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติ
2. จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์
3. ครูสาธิตวิธีประดิษฐ์ม้านกกล้วย

4. ให้นักเรียนประดิษฐ์ม้าก้านกล้วย คนละ 1 ตัว

ขั้นสรุป

1. นำผลงานที่ได้แสดงให้เพื่อนๆ ร่วมกันวิจารณ์ส่วนที่ดีและส่วนที่ควรปรับปรุงของแต่ละคน
2. นำม้าก้านกล้วยที่ประดิษฐ์ได้ ไปแข่งขัน วึ่งแข่งม้าก้านกล้วยที่สนามของโรงเรียน

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง ม้าตัวใหม่
2. วัสดุและอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ ได้แก่ ก้านกล้วย ไม้แหลม เชือกและมิด

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
2. ตรวจผลงานที่สำเร็จ

แผนการสอนที่ 5

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 2 คาบ (40 นาที)

(การห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูง)

ความคิดรวบยอด

การห่อขนมด้วยใบตองต้องรักษาความสะอาด กระทำอย่างประณีต จะช่วยให้เกิดความสวยงามน่ารับประทาน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง อะไอยุในห่อแล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายวิธีการห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูงได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

เรื่องราวในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง อะไอยุในห่อ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำของตัวอย่างขนมที่ห่อแบบทรงเตี้ยและห่อแบบทรงสูงมาให้
นักเรียนดู
2. สนทนาเกี่ยวกับขนมที่นิยมห่อแบบทรงเตี้ยและห่อแบบทรงสูง

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 6 คน
2. ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
เรื่อง อะไอยุในห่อ

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปและเขียน โดยการเขียนอธิบายวิธีการห่อขนม
ทรงเตี้ย ทรงสูง ตามแบบอรรถลักษณะ (วิธีการ)

1. ตั้งเป้าหมาย
2. วัสดุและอุปกรณ์
3. การวางแผน
4. ลำดับวิธีการดำเนินการ
5. ผลผลิต

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ตัวอย่างขนมห่อทรงเตี้ย ทรงสูง
2. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง อะไรอยู่ในห่อ

การประเมินผล

1. สังเกต
 - ความสนใจในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
2. ตรวจผลงาน
 - การสรุปขั้นตอนตามอรรถลักษณะ (วิธีการ)

แผนการสอนที่ 6

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 4 คาบ (80 นาที)

(การห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูง)

ความคิดรวบยอด

การห่อขนมด้วยใบตองต้องรักษาความสะอาด กระทำอย่างประณีต จะช่วยให้เกิดความสวยงามน่ารับประทาน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง อะไรอยู่ในห่อแล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายวิธีการห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูงได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. บอกความแตกต่างระหว่างการห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูงได้
3. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
4. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหา

การห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

สนทนาเนื้อเรื่องที่อ่านในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมและสรุปขั้นตอน

การห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูง

ขั้นสอน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติ
2. ครูสาธิตวิธีการห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูง
3. จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์
4. ให้นักเรียนปฏิบัติการห่อขนมทรงเตี้ย ทรงสูง อย่างละ 1 ชิ้น

ขั้นสรุป

1. นำผลงานที่ได้จัดแสดงให้เพื่อนๆ ร่วมกันวิจารณ์ส่วนที่ดีและส่วนที่ควรปรับปรุงของแต่ละคน
2. นำผลงานไปปรับปรุงแก้ไข

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง อะไรอยู่ในห้อง
2. วัสดุและอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ ได้แก่ ใบตอง ใบมะพร้าว ไม้กลัด มีด และกรรไกร

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
2. ตรวจผลงานที่สำเร็จ

แผนการสอนที่ 7

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 2 คาบ (40 นาที)

(กระทรวงชนมतालและกระทรวงสีมูมอปปาก)

ความคิดรวบยอด

ภาชนะที่ทำจากใบตอง ใช้แทนถุงพลาสติกและกล่องโฟม จะช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง หวาน : หอม : สวย แล้ว
สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายการประดิษฐ์กระทรวงชนมतालและกระทรวงสีมูมอปปากได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

เรื่องราวในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง หวาน : หอม : สวย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. นำกระทรวงชนมतालและกระทรวงสีมูมอปปากมาให้นักเรียนดู
2. สนทนาเกี่ยวกับภาชนะที่ทำจากใบตอง

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 6 คน
2. ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
เรื่อง หวาน : หอม : สวย

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปและเขียนขั้นตอนการประดิษฐ์กระทรวงชนมतालและกระทรวงสีมูมอปปากได้ ตามแบบอรรถลักษณะ (วิธีการ)

1. ตั้งเป้าหมาย

2. วัสดุและอุปกรณ์
3. การวางแผน
4. ลำดับวิธีการดำเนินการ
5. ผลผลิต

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างกระถางขนมตาลและกระถางมอบปาก
2. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง หวาน : หอม : สวย

การประเมินผล

1. สังเกต
 - ความสนใจในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
2. ตรวจผลงาน
 - การสรุปขั้นตอนตามอรรถลักษณะ (วิธีการ)

แผนการสอนที่ 8

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 4 คาบ (80 นาที)

(กระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปาก)

ความคิดรวบยอด

ภาชนะที่ทำจากใบตอง ใช้แทนถุงพลาสติกและกล่องโฟม จะช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง หวาน : หอม : สวย แล้ว
สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. ประดิษฐ์กระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปากได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. บอกความแตกต่างของกระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปากได้
3. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
4. สรุปขั้นตอนการประดิษฐ์กระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปากได้
5. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหา

การประดิษฐ์กระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปาก

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

สนทนาเนื้อเรื่องที่อ่านในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมและสรุปขั้นตอน
การประดิษฐ์กระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปาก

ขั้นสอน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติ
2. จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์
3. ครูสาธิตวิธีทำกระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปาก
4. ให้นักเรียนปฏิบัติการประดิษฐ์กระทรวงชนมตาลและกระทรวงสีมมมอบปาก
อย่างละ 1 กระทรวง

ขั้นสรุป

1. นำผลงานที่ได้จัดแสดงให้เพื่อนๆ ร่วมกันวิจารณ์ส่วนที่ดีและส่วนที่ควรปรับปรุงของแต่ละคน
2. นำผลงานไปปรับปรุงแก้ไข

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง หวาน : หอม : สวย
2. วัสดุและอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ ได้แก่ ใบตอง ใบมะพร้าว ไม้กลัด เข็ม ด้าย กรรไกร และถ้วยขนม

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
2. ตรวจผลงานที่สำเร็จ

แผนการสอนที่ 9

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 2 คาบ (40 นาที)

(การห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน)

ความคิดรวบยอด

การเลือกใบตองห่อขนมต้องทำอย่างประณีต เพราะจะทำให้ขนมน่ารับประทาน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง คู่รัก - คู่สว แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายวิธีการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียนได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่ได้อ่านได้

เนื้อหา

เรื่องราวในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง คู่รัก - คู่สว

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. นำของตัวอย่างที่ห่อแบบข้าวต้มมัด และขนมเทียน มาให้นักเรียนดู
2. สนทนาเกี่ยวกับการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 6 คน
2. ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง คู่รัก - คู่สว

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปโดยการเขียนอธิบายการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน ตามแบบบรรณลักษณะ (วิธีการ)

1. ตั้งเป้าหมาย
2. วัดดูและอุปกรณ์
3. การวางแผน

4. ลำดับวิธีการดำเนินการ
5. ผลผลิต

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างข่าวต้มผัดและขนมเทียน
2. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง คู่รัก - คู่สว

การประเมินผล

1. สังเกต
 - ความสนใจในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
2. ตรวจผลงาน
 - การสรุปขั้นตอนตามอรรถลักษณะ (วิธีการ)

แผนการสอนที่ 10

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 4 คาบ (80 นาที)

(การห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน)

ความคิดรวบยอด

การห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน ต้องคัดเลือกใบตอง ห่อให้มีมิติ ใช้ความประณีตจะน่ารับประทาน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง คู่รัก - คู่สว แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายวิธีการห่อข้าวต้มมัด และขนมเทียนได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. บอกความแตกต่างระหว่างการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียนได้
3. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
4. สรุปขั้นตอนการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียนได้
5. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหา

การห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

สนทนาเนื้อเรื่องที่อ่านในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมและสรุปขั้นตอนการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน

ขั้นสอน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติ
2. จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์
3. ครูสาธิตวิธีห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน
4. ให้นักเรียนปฏิบัติการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียน อย่างละ 1 ชิ้น

ขั้นสรุป

1. นำผลงานที่ได้จัดแสดงให้เพื่อนๆ ร่วมกันวิจารณ์ส่วนที่ดีและส่วนที่ควรปรับปรุงของแต่ละคน
2. นำผลงานไปปรับปรุงแก้ไข

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง คู่รัก - คู่สว
2. วัสดุและอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ ได้แก่ ใบตอง ดอก มีดและกรรไกร

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
2. ตรวจผลงานที่สำเร็จ

นางสาวสุวิมล งามน้อย

แผนการสอนที่ 11

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 2 คาบ (40 นาที)

(การประดิษฐ์กระทงลอย)

ความคิดรวบยอด

การใช้ใบตองเพื่อทำกระทงลอยทำได้สวยงาม ช่วยรักษาแม่น้ำ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กระทงน้อยลอยน้ำแล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายการประดิษฐ์กระทงลอยได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้

เนื้อหา

เรื่องราวในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กระทงน้อยลอยน้ำ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพประเพณีการลอยกระทง ภาพกระทงแบบต่างๆ มาให้นักเรียนดู
2. สนทนาเกี่ยวกับเรื่องประเพณีลอยกระทง
3. ร้องเพลงลอยกระทง

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 6 คน
2. ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กระทงน้อยลอยน้ำ

ขั้นสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปและเขียนขั้นตอนการประดิษฐ์กระทงลอย ตามแบบบรรดลักษณะ (วิธีการ)

1. ตั้งเป้าหมาย

2. วัสดุและอุปกรณ์
3. การวางแผน
4. ลำดับวิธีการดำเนินการ
5. ผลผลิต

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ภาพประเพณีการลอยกระทง
2. ภาพกระทงแบบต่างๆ
3. เพลง ลอยกระทง
4. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กระทงน้อยลอยน้ำ

การประเมินผล

1. สังเกต
 - ความสนใจในการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปราย
2. ตรวจผลงาน
 - การสรุปขั้นตอนตามอรรถลักษณะ (วิธีการ)

ภาคผนวก

เพลง ลอยกระทง

วันเพ็ญเดือนสิบสอง	น้ำก้นองเต็มตลิ่ง
เราทั้งหลายชายหญิง	สนุกกันจริงในวันลอยกระทง
ลอย ลอยกระทง	ลอย ลอยกระทง
ลอยกระทงกันแล้ว	ขอเชิญน้องแก้วออกมาจ้ำว
จ้ำว วันลอยกระทง	จ้ำว วันลอยกระทง
บุญจะส่งให้เราสุขใจ	บุญจะส่งให้เราสุขใจ

แผนการสอนที่ 12

กลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่อง งานใบตอง

เวลา 4 คาบ (80 นาที)

(การประดิษฐ์กระทงลอย)

ความคิดรวบยอด

การใช้ใบตองเพื่อทำกระทงลอยน้ำได้สวยงาม ช่วยรักษาแม่น้ำและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กระทงน้อยลอยน้ำ แล้วสามารถแสดงพฤติกรรมได้ ดังนี้

1. อธิบายวิธีประดิษฐ์กระทงลอยได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
3. สรุปขั้นตอนการประดิษฐ์กระทงลอยได้
4. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. นำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้

เนื้อหา

การประดิษฐ์กระทงลอย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

สนทนาเนื้อเรื่องที่อ่านในแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมและสรุปขั้นตอน

การประดิษฐ์กระทงลอย

ขั้นสอน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติ
2. จัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์
3. ครูสาธิตวิธีการทำกระทงลอย
4. ให้นักเรียนปฏิบัติการทำกระทงลอย คนละ 1 ใบ

ขั้นสรุป

1. นำผลงานที่ได้จัดแสดงให้เพื่อนๆ ร่วมกันวิจารณ์ส่วนที่ดีและส่วนที่ควรปรับปรุงของแต่ละคน
2. นำผลงานไปปรับปรุงแก้ไข

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง กระต่ายน้อยลอยน้ำ
2. วัสดุและอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ ได้แก่ ใบตอง ด่านกล้วย ดอกไม้ ไม้กลัด ลวด ฐานเทียน มีดและกรรไกร

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติงาน
2. ตรวจผลงานที่สำเร็จ

แบบทดสอบหลังการอ่านแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

เล่มที่ 1 เรื่อง กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์

คำชี้แจง จงเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ส่วนใดของกล้วยที่ <u>ไม่</u> สามารถนำมารับประทานได้ ก. ปลี ข. ผล ค. ใบ ง. หยวก	5. การขยายพันธุ์กล้วยใช้วิธีใด ก. ติดตา ข. ปักชำ ค. แยกหน่อ ง. เพาะเมล็ด
2. ใบตองชนิดใดที่นิยมนำมาใช้ห่ออาหารและขนม ก. ใบตองกล้วยไข่ ข. ใบตองกล้วยหอม ค. ใบตองกล้วยตานี ง. ใบตองกล้วยน้ำว้า	6. ปลีกล้วย สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไร ก. ทำอาหาร ข. ขยายพันธุ์ ค. ประดับตกแต่ง ง. ประดิษฐ์ของใช้
3. ใบตองกล้วยตานีมีลักษณะพิเศษอย่างไร ก. ใบมีขนาดเล็ก สีเขียวอ่อน ข. ใบมีขนาดเล็ก สีเขียวเข้ม ค. ใบมีขนาดใหญ่ สีเขียวอ่อน ง. ใบมีขนาดใหญ่ สีเขียวเข้ม	7. คนในสมัยโบราณ นิยมเรียกใบไม้ที่มีขนาดใหญ่อย่างไร ก. ลานตึง ข. เตยตึง ค. ตาลตึง ง. ทองตึง
4. กล้วยที่ผลมีเมล็ดมาก <u>ไม่</u> สามารถรับประทานได้ คือกล้วยชนิดใด ก. กล้วยป่า ข. กล้วยไข่ ค. กล้วยน้ำว้า ง. กล้วยหอมเขียว	8. จากเรื่องกล้วย : พืชสารพัดประโยชน์ เพราะเหตุใด พัฒนจึงไม่อยากไปบ้านสวน ก. อยากไปโรงเรียน ข. อยากไปเล่นกับเพื่อน ค. อยากไปเที่ยวสวนสนุก ง. บ้านสวนอยู่ไกลต้องนั่งรถนาน

9. เหตุใดพ่ออมรและแม่ยุพาจึงพาลูกๆ ไปเยี่ยม คุณตา คุณยาย ก. พ่อต้องไปเฝ้ากัลยาที่บ้านสวน ข. พิมพ์คิดถึง คุณตา คุณยาย ค. มีวันหยุดติดต่อกันหลายวัน ง. ไม่อยากพาพัฒนาไปเที่ยวสวนสนุก	10. ระหว่างทางพัฒน์เห็นชาวบ้านกำลังทำอะไรที่ วัด ก. ฟังเทศน์ที่วัด ข. ทำบุญตักบาตร ค. ทำความสะอาด ง. ตกแต่งต้นเทียน
---	--

เฉลย : 1. ค 2. ง 3. ง 4. ก 5. ค 6. ก 7. ง 8. ค 9. ค 10. ง

เกณฑ์การให้คะแนน (E₁)
สำหรับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 2 - 6

จำแนกเกณฑ์การให้คะแนนได้ดังนี้ (ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน)

หัวข้อที่ 1 การตั้งเป้าหมาย

- ตั้งเป้าหมายชัดเจน 1 คะแนน
- กำหนดคุณภาพชัดเจน 1 คะแนน
- บอกรายละเอียดจนสามารถมองเห็นภาพพจน์ 1 คะแนน

หัวข้อที่ 2 แจกแจงวัตถุประสงค์

- แจกแจงวัตถุประสงค์ครบ 1 คะแนน
- แจกแจงอุปกรณ์ได้ครบ 1 คะแนน
- เลือกวัสดุได้เหมาะสม 1 คะแนน
- เลือกอุปกรณ์ได้เหมาะสม 1 คะแนน

หัวข้อที่ 3 การวางแผนการทำงาน

- มีการวางแผนการใช้วัสดุอย่างประหยัด 1 คะแนน
- มีการวางแผนการใช้อุปกรณ์อย่างปลอดภัย 1 คะแนน
- มีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1 คะแนน

หัวข้อที่ 4 ลำดับวิธีการดำเนินการ

- จัดลำดับการทำงาน ก่อน-หลังได้ถูกต้อง 1 คะแนน
- เลือกใช้วัสดุ-อุปกรณ์ได้ถูกต้องและปลอดภัย 1 คะแนน
- สามารถใช้วัสดุ-อุปกรณ์ได้อย่างปลอดภัย 1 คะแนน
- สามารถเก็บวัสดุ-อุปกรณ์ได้ถูกต้อง 1 คะแนน
- ทำงานได้ทันตามกำหนดเวลาที่วางแผน 1 คะแนน

หัวข้อที่ 5 ผลผลิตที่ได้

- ได้ผลงานตรงตามเป้าหมาย 1 คะแนน
- ผลงานที่ได้มีความประณีต สวยงาม 1 คะแนน
- สามารถนำผลงานที่ทำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ 1 คะแนน
- มีทักษะในการทำงาน (คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น) 1 คะแนน
- สามารถประเมินผลงานได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน

รวม 20 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน (E_2)
สำหรับแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 2 - 6

จำแนกเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (ดี = 3 คะแนน , พอใช้ = 2 คะแนน ,
 ปรับปรุง = 1 คะแนน)

หัวข้อที่ 1 การเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์

ดี = 3 หมายถึง เตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ได้ครบ สามารถปฏิบัติงานได้
 ตรงตามเป้าหมาย

พอใช้ = 2 หมายถึง เตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ได้เป็นส่วนใหญ่ และสามารถปฏิบัติ
 งานได้

ปรับปรุง = 1 หมายถึง เตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ไม่ครบ และไม่สามารถปฏิบัติงานได้

หัวข้อที่ 2 การปฏิบัติงานตามขั้นตอน

ดี = 3 หมายถึง ปฏิบัติงานตามขั้นตอนตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดท้าย

พอใช้ = 2 หมายถึง ปฏิบัติงานตามขั้นตอนส่วนใหญ่ แต่ขาดทักษะ ทำให้ทำงาน
 ลำช้า

แต่ยังสามารถปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ปรับปรุง = 1 หมายถึง ปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามขั้นตอน ต้องให้ผู้อื่นให้คำแนะนำ

และ

ช่วยเหลือตลอดเวลา

หัวข้อที่ 3 ความสำเร็จของผลงาน

ดี = 3 หมายถึง ผลสำเร็จ ประณีต สอนงาม ตรงตามเป้าหมาย

พอใช้ = 2 หมายถึง ผลงานสำเร็จเรียบร้อย มีความสวยงาม แต่ขาดความประณีต

ปรับปรุง = 1 หมายถึง ผลงานไม่สมบูรณ์

หัวข้อที่ 4 ความรับผิดชอบ

- ดี = 3 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความตั้งใจ
ในการทำงาน และทำงานได้ทันตามเวลาที่กำหนด
- พอใช้ = 2 หมายถึง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความตั้งใจ
ในการทำงาน แต่ทำงานไม่ทันตามเวลาที่กำหนด
- ปรับปรุง = 1 หมายถึง ขาดความรับผิดชอบและทำงานไม่ทันตามเวลาที่กำหนด

หัวข้อที่ 5 ความประหยัด

- ดี = 3 หมายถึง สามารถประหยัดวัสดุใช้เวลาน้อยและใช้วิธีการที่สะดวก
ทำงานได้เร็ว
- พอใช้ = 2 หมายถึง สามารถประหยัดวัสดุ ใช้เวลามาก
- ปรับปรุง = 1 หมายถึง ไม่ประหยัดวัสดุ ใช้เวลามาก

จิตพิสัย (ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน)

• ตั้งใจและกระตือรือร้นในการทำงาน	1 คะแนน
• มีความอดทนในการทำงาน	1 คะแนน
• มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	1 คะแนน
• รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	1 คะแนน
• ซื่อสัตย์และยั้งยืนยงในผลงานของตนเองและผู้อื่น	1 คะแนน

รวมคะแนนเต็ม

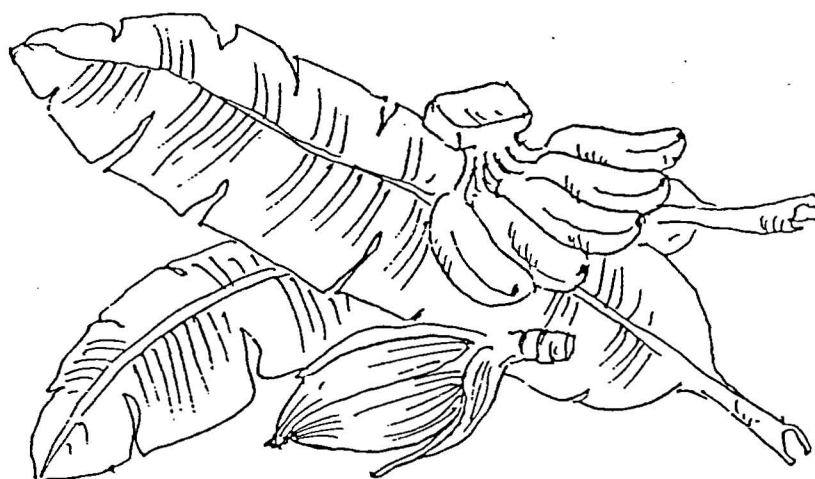
20 คะแนน

ภาคผนวก ค
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์

อันดับที่ ๑
คาบที่ ๑ - ๒

บทพร เหมะ
ทรงพล จันเอม

เรื่อง
ภาพ

ความคิดรวบยอด

กล้วย พืชสารพัดประโยชน์ มีความสำคัญใช้ประโยชน์ได้ทุกชิ้นส่วน
จุดประสงค์

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

๑. บอกส่วนประกอบของกล้วยได้
๒. บอกประโยชน์ของกล้วยที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
๓. เล่าเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้

อรรถลักษณะ : บรรยายเชิงจินตนาการ

๑. เริ่มเรื่อง : ในวันอาสาฬหบูชา และวันออกพรรษา ซึ่งเป็นวันหยุด
ต่อเนื่องหลายวัน พ่ออมร แม่ยุพาจะพาลูก ๆ ไปเยี่ยมคุณตา
คุณยาย
๒. ชี้นำปัญหา : พ่อกับแม่อยากไปบ้านสวน แต่อยากไปร้านสะดวกมากกว่า
๓. เหตุที่เกิดปัญหา : พ่อกับแม่อยากไปเที่ยวสวนสนุก จึงไม่พอใจที่พ่อและ
แม่จะพาไปเยี่ยมคุณตาคุณยาย
๔. เล่าเหตุการณ์ : พ่อแม่และพี่ได้เห็นคุณตาคุณยายจัดเตรียมใบทอง
เพื่อนำมาประติมากรรมของใช้ต่าง ๆ พี่ได้รู้ว่า กล้วยมีประโยชน์
พ่อกับแม่ก็หันมาสนใจกับการนำกล้วยไปทำอาหาร และยังได้รับประทาน
อร่อย ๆ จากคุณยาย จนทำให้พ่อแม่กลับไปบ้านที่กรุงเทพฯ
๕. ทิศสนใจ : ของบางอย่างอาจมองด้วยตา แต่กลับมีคุณค่ามหาศาล

คำนำ

การสอนกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษา นิทาน
เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน และยังเป็น
การฝึกทักษะ และพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้แตกฉานยิ่งขึ้น นอกจากนี้
ยังช่วยให้นักเรียน รักและสนใจในการอ่าน

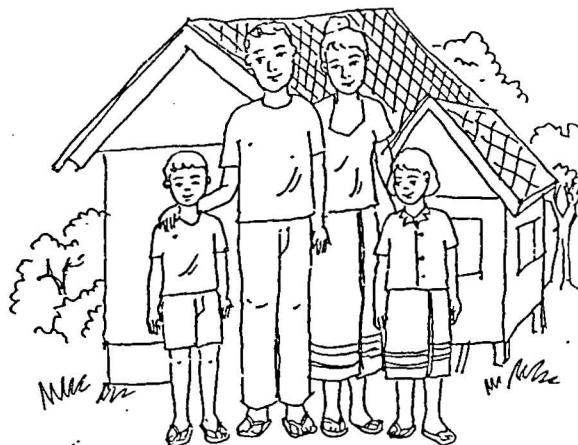
สำหรับหนังสือเรื่อง " กล้วย : พืชสารพัดประโยชน์ " เป็นหนังสือประกอบ
การเรียนในเรื่องงานใบทอง ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการ
ทำงาน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการประดิษฐ์ วางแผนการทำงาน
ลำดับขั้นตอนการดำเนินการ สามารถรู้และบอกประโยชน์ของกล้วยได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.สนั่น มีนันทมาก ที่ได้แนะนำแนวทาง
ในการเขียนวรรณกรรมเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นพพร เทพะ

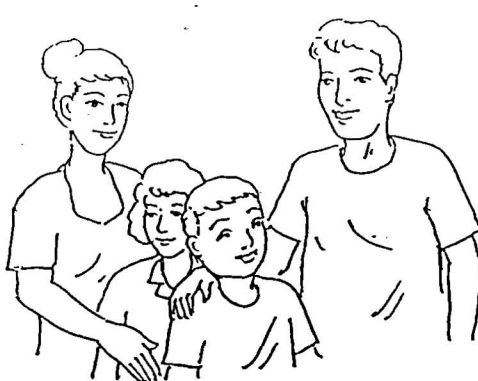
ข้อเสนอแนะการใช้ แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

๑. ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนอ่านในใจ
ขั้นตอนที่ ๒ ให้นักเรียนส่วนเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน
ขั้นตอนที่ ๓ ครูแนะนำให้นักเรียนเรียนอรรถลักษณะ (วิธีการ)
ด้วยตนเอง
ขั้นตอนที่ ๔ นักเรียนระบายสี
ขั้นตอนที่ ๕ เสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม
เสริมทักษะ
๒. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ใช้เป็นแนวทาง ใช้ประกอบสื่อ
สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

ครอบครัวของพ่อกับแม่ ประกอบไปด้วย พ่ออมร แม่ยุพา พี่และน้องสาว
ชื่อพิมพ์ วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษานี้ตรงกับวันพฤหัสบดี และวันศุกร์
แม่ยุพาปรึกษากับพ่อมรรว่า จะพาพ่อกับพิมพ์ไปเยี่ยมคุณตา คุณยายที่บ้านสวน

๒

เป็นวันหนึ่ง หลังจากทุกคนรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว
 พ่อ : ลูก ๆ วันนี้พอจะหาตุ๊ก ๆ ไปเยี่ยมคุณตาคุณยายที่บ้านสวน
 ดิฉัน : ดีใจเลยนะ จะได้กินขนมอร่อย ๆ ของคุณยาย
 พี่ชาย : คุณพ่อครับ ผมไม่เอาเข้าไปบ้านสวนเลยครับ
 พ่อ : ทำไมล่ะลูก
 พี่ชาย : ผมอยากไปเที่ยวสวนสนุกมากกว่า
 แม่ : นานแล้วนะลูก ที่เราไม่ได้ไปเยี่ยมคุณตา คุณยาย

๓

ระหว่างทางที่รถคันด้านหน้าจอดที่บ้าน
 พี่ชาย : คุณพ่อครับ ที่วัดมีคนเยอะแยะเลย เขาทำอะไรกันหรือครับ
 พ่อ : ชาวบ้านกำลังช่วยกันคนละไม้คนละมือทำพิธีบูชา
 ดิฉัน : สายจังเลยนะ
 แม่ : เมื่อคนทั้งคืนที่นั่นเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะทำพิธีที่รอบ ๆ วัด
 พี่ชาย : มีน้ำพุงและชิงช้าสวรรค์ด้วย

๔

เมื่อเดินมาถึงสวน
 พี่ชาย : สวัสดีค่ะ คุณตา คุณยาย
 พี่ชาย : สวัสดีครับ คุณตา คุณยาย
 คุณยาย : สวัสดีค่ะ หลาน ๆ
 คุณตา : หลาน ๆ ไฉนมากมาย เข้าไปในบ้านก่อนสิ
 พ่อ : สวัสดีครับ คุณพ่อ คุณแม่
 แม่ : สวัสดีค่ะ คุณพ่อ คุณแม่

๕

พ่อบ่ายแดดร้อน คุณตาเตรียมไม้และบัวรดน้ำ
 พี่ชาย : คุณตาจะไปไหนหรือครับ
 คุณตา : เราจะไปรดน้ำต้นไม้และเตรียมหาของให้คุณยายไว้ทำอาหาร
 พี่ชาย : ผมไปด้วยนะครับ
 คุณตา : ได้จะ หลาน

เมื่อไปถึงสวน

พัฒน์ : คุณตาครับ ทำไมคุณตาปลูกต้นไม้เยอะจังครับ

คุณตา : ทานรู้ไหมคะ กลัวจะเป็นพืชสารพัดประโยชน์

พัฒน์ : สารพัดประโยชน์อย่างไหนครับคุณตา

คุณตา : ผิดเขาก็น่ากิน ใบกล้วยที่เราเรียกว่าใบทอง เราก็นำมาพอกแผล

เมื่อพัฒน์สังเกตต้นไม้ที่พบ

พัฒน์ : คุณตาครับ ที่เป็นดอกสีม่วง ๆ กลีบดอกขาวคืออะไรครับ

คุณตา : ที่สวนแห่งนี้เรียกว่า "หัวปลี" ใช้เป็นผักทำแกงหัวปลี
ประเดี๋ยวเราจะตัดให้ยายแกลงให้กิน

พัฒน์ : กลัวจะเป็นพืชสารพัดประโยชน์จริง ๆ นะครับ

คุณตาครับ ทำไมถึงเรียก "ใบกล้วย" ว่า "ใบทอง" ะครับ

คุณตา : ก็คนสมัยโบราณ ทางภาคเหนือและภาคอีสาน เรียกใบไม้
ขนาดใหญ่ว่า "ทอง" แล้วนำไปปรุงหลังคา เรียกว่า "ทองลึง"
ใบกล้วยจึงถูกเรียกว่า "ใบทอง"

บริเวณสวนหลังบ้าน

พัฒน์ : พ่อครับ พ่อครับ

พ่อ : อะไรจะลูก

พัฒน์ : กลัวจะเป็นพืชสารพัดประโยชน์จริง ๆ นะครับ เราสามารถนำส่วน
ประกอบของกล้วยมาใช้ประโยชน์ได้มากมาย กลับไปบ้านก็กรุงเทพฯ
ผมจะปลูกต้นไม้กล้วยบ้างได้ไหมครับ

พ่อ : ได้สิลูก พัฒน์ก็พูดเหมือนเด็ก ๆ ไปปลูก แต่ต้องดูแลลูก เพราะ
ต้นกล้วยมีหลายพันธุ์ กล้วยป่า หรือ "กล้วยตานี" ผลจะรับประทาน

ที่สวนหน้าบ้าน

พัฒน์ : แม่ครับ เราจะดูได้อย่างไรว่าต้นไหนกล้วยน้ำว้า ต้นไหนกล้วยตานี

แม่ : ดูที่ใบ ใบกล้วยตานีจะมีขนาดใหญ่ มีสีเขียวเข้ม

พิมพ์ : แล้วเราเอาใบกล้วยตานีมาทำอะไรจะ

แม่ : เราใช้นำมาใช้ประโยชน์เป็นของใช้มากกว่าใช้พอกแผล

เพราะสีของใบจะคล้ำเข้ม

พัฒน์ : กลัวจะเป็นพืชสารพัดประโยชน์จริง ๆ นะครับ ดูเป็นพืชไร่ราคา
แต่กลับมีคุณค่ามหาศาล

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสาระงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

มัดตัวใหม่

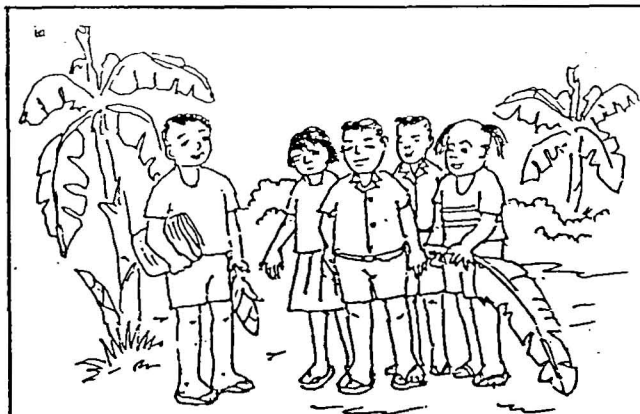

ลำดับที่ ๒
คาบที่ ๘ - ๑๒

นพพร เหมะ	เรื่อง
ทรงพล จันเอม	ภาพ

ความคิดรวบยอด มักานกล้วยช่วยให้เด็กสนุกสนาน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้ 1. อธิบายวิธีการผลัดมักานกล้วยได้ตามขั้นตอน 2. เล่าเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้ 3. สรุปเหตุการณ์การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อรรถลักษณะ : วิธีการ ๑. ตั้งเป้าหมาย : พัฒนาคำเด็ก ๆ เล่นมักานกล้วย อชานเล่นด้วยจึงคิดประดิษฐ์มักานกล้วยของตนเอง ๒. วัสดุและอุปกรณ์ : ไม้ให้พัฒนากันกล้วย ไม้แหลม เข็ม ไม้ดัด ๓. การวางแผน : พัฒนากันกล้วย เหล่าไม้แหลม เข็ม และไม้ดัดมาดัดใบดองออกจากกันกล้วย ๔. ลำดับวิธีการดำเนินการ : พัฒนาคำไม่ออกจากกันกล้วยให้เหลือแค่ใบดองที่ปลายกันกล้วย นามักานกล้วยให้เป็นรูปทรงทั้งสองข้าง ทักส่วนที่ติดลง ใช้ไม้แหลมเสียบให้เป็นตัวไม้ ให้ช่วยพัฒนาใบดองออกจากตัวไม้ และที่ปลายกันให้เป็นส่วนของตัวไม้ ๕. ผลผลิตที่เกิดขึ้น : พัฒนาคำไม้ของเล่นชิ้นใหม่ และรู้จักกับเพื่อนที่ได้อย่างดีด้วย	คำนำ การสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษา นิทานเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน และยังเป็นการฝึกทักษะ และพัฒนาการอ่านของนักเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนรักและสนใจในการอ่าน สำหรับหนังสือเรื่อง " มักานใหม่ " เป็นหนังสือประกอบการเรียนในเรื่องงานใบดอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการทำงาน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการประดิษฐ์ วางแผนการทำงาน ลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ตามความรู้และบอกประโยชน์ของมักานกล้วยได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.สนั่น มีอินทมาศ ที่ได้แนะนำแนวทางในการเขียนวรรณกรรมเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี นภาพร เทนะ
--	--

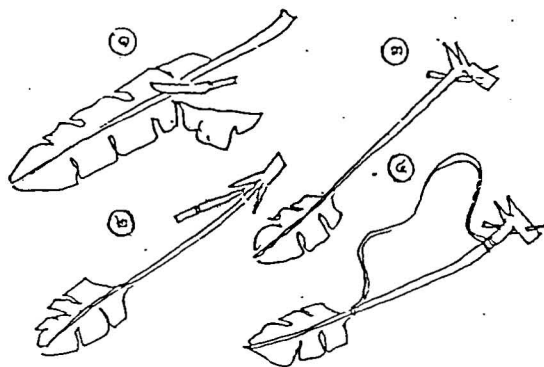
ข้อเสนอแนะการใช้ แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ๑. ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ - ขั้นตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนอ่านใจ - ขั้นตอนที่ ๒ ให้นักเรียนเล่าเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน - ขั้นตอนที่ ๓ ครูแนะนำให้เด็กเรียนเขียนอรรถลักษณะ (วิธีการ) ด้วยตนเอง - ขั้นตอนที่ ๔ ให้นักเรียนระบายสี - ขั้นตอนที่ ๕ เสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมเสริมทักษะ ๒. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ใช้เป็นแกนนำ ใช้ประกอบสื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม	 เมื่อสอนและพัฒนาคำใบดองเรียบร้อยแล้ว คา : พัฒนาคำกับมันได้แล้ว พัฒน์ : คุณครูครับ เด็ก ๆ กลุ่มนั้นกำลังทำอะไรกันหรือครับ คา : โอ้ แกละ และเพื่อน กำลังเล่นมักานกล้วย พัฒน์ : ผมอยากเล่นจังเลยครับ ไ้และแกะ : สวัสดีครับ คุณครูครับ คา : สวัสดีค่ะ ไ้ แกละ คาฝากพัฒน์เล่นกับพวกเธอ ด้วยคนจ้ ไ้และแกะ : ได้ครับ คุณครู
--	---

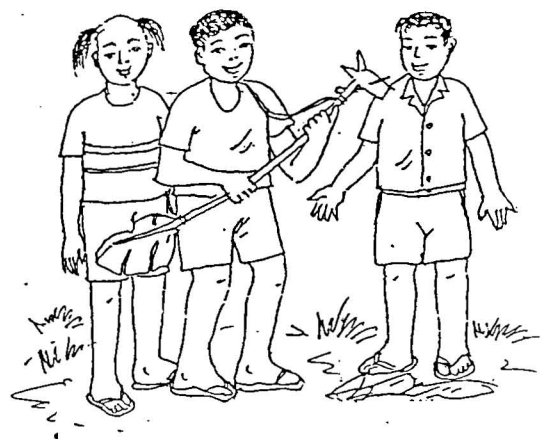
พัฒน์ : สวัสดีค่ะ ฉันชื่อพัฒน์
 โก : สวัสดีค่ะ พัฒน์ ฉันชื่อโก และนี่ แกละ แดง และ นนท์
 พัฒน์ : สวัสดีเพื่อน ๆ ทุกคน ฉันขอเล่นด้วยคนนะ
 แกละ : แคพัฒนาไม่มีมา จะเล่นได้อย่างไร
 โก : ไม่เป็นไร เดี่ยวโกจะสอนพัฒน์ทำนกด้วยตัวเอง พัฒน์ต้องไปทำ
 ก้านกล้วย ไม้แหลม และเชือกก่อน
 พัฒน์ : ได้จ้ะครับ

เมื่อเตรียมของเรียบร้อยแล้ว
 พัฒน์ : โก เราทำก้านกล้วย ไม้แหลม และเชือกได้แล้ว
 โก : ตัดใบตองออกจากก้าน ให้นำเชือกมัดใบตองที่ปลายก้านเล็กน้อย
 แบบนี้นะ
 แกละ : เราช่วยจับใบตองให้

เมื่อตัดใบเรียบร้อยแล้ว
 แกละ : พัฒน์ใช้มีดตัดโคนก้านให้เป็นรูปแหลมตามแบบนะ
 พัฒน์ : ตัดแบบนี้ใช่ไหม
 โก : ใช่จ้ะ แล้วหักลง ใช้นิ้วแหลมเสียบ ก็จะได้นกหัวมา โกช่วยพัฒน์ผูก
 เชือกจากหัวมา และที่ปลายก้าน ให้เป็นส่วนของตัวมา

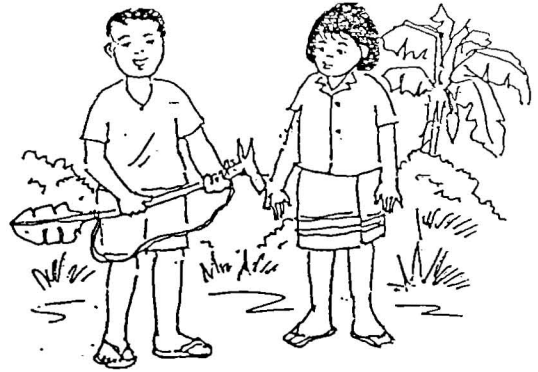
เมื่อประดิษฐ์นกหัวมาเรียบร้อยแล้ว
 พัฒน์ : ดีใจจัง ผมมีนกหัวมาแล้วเล่นกับโกและแกละแล้ว
 โก : ทำไม่ยากเลยใช่ไหม
 แกละ : เราไปวิ่งแข่งกันเถอะ

๖

เด็ก ๆ วิ่งแข่งกันอย่างสนุกสนาน
 ไก่ : พ่อนวิ่งให้ทันเราสิ
 พ่อน : ประเดี๋ยวเราจะวิ่งแข่งให้ได้เอง
 นกตะ : เราวิ่งทันพ่อนแล้ว

๗

เมื่อเล่นได้สักพัก พ่อนจึงกลับบ้าน
 พ่อน : พ่อนพามาตัวใหม่ทางนี้
 พิมพ์ : ต้องไปที่ไหนละ
 พ่อน : ก็มาบ้านกล้วยนี่ไง วิ่งเล่นสนุกสิ
 พิมพ์ : ที่พ่อนสอนพ่อนทำบางสิ
 พ่อน : ก็ได้ซิจะ

๘

พ่อนเข้าไปหาคุณยายและแม่ในครัว
 พ่อน : คุณแม่ครับ ผมทำไม้ก้านกล้วยเป็นแล้วครับ
 แม่ : เก่งมากจ้ะ พ่อน
 พ่อน : ก้านกล้วยนี้รำนานมาทำอะไรได้อีกครับ
 คุณยาย : เราไปมาสมัยให้ละเอียดยเป็นอาหารหมูก็ได้

๙

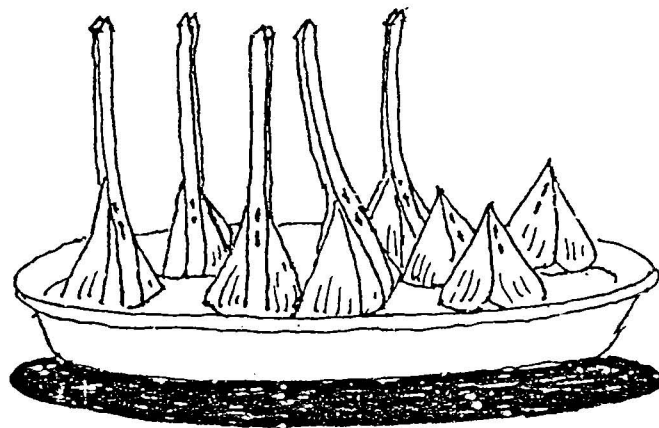

พ่อนได้รับประทานอาหาร
 พ่อน : คุณพ่อครับ วันนี้ผมได้ของเล่นชิ้นใหม่ที่ประดิษฐ์ด้วยฝีมือตนเองครับ
 พ่อ : ดีมากจ้ะ พ่อน สมัยพ่อนเด็ก ๆ พ่อก็ชอบวิ่งแข่งม้า
 พ่อน : กล้วยนี้ สารพัดประโยชน์จริง ๆ
 คุณตา : พ่อน นี่ไง แกงหัวปลี
 พิมพ์ : แกงหัวปลี อว้อยจิงเลยตะ

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

อะไรอยู่ในห่อ

ลำดับที่ ๓
คาบที่ ๑๓ - ๑๔

บทประพันธ์
ทรงพล จันเอน

เรื่อง
ภาพ

ความคิดรวบยอด

การทอขนมด้วยใบตอง ต้องรักษาความสะอาด กระทำอย่างปราณีต
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

๑. อธิบายวิธีการทอขนมทรงเตี้ยได้สามขั้นตอน
๒. เล่าเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
๓. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

บรรณลักษณะ : วิธีการ

๑. ตั้งเป้าหมาย : พัฒนาคือการทอขนมทรงเตี้ยทรงสูง
๒. วิเคราะห์อุปสรรค : พัฒนาใบตอง ใบมะพร้าว และไม้กลัด
๓. การวางแผน : ตัดใบตองใบตอง ยาวให้พัฒนาและตัดใบตอง ตัดหัวและท้าย ยาวใบตองตามรูป และจักใบมะพร้าว ตามหาไม้กลัด
๔. ลำดับวิธีการดำเนินการ : ยาวให้พัฒนาหาผ้าสะอาดมาซักใบตอง ผักใบตอง และตัดหัว ท้ายใบตองตามแบบ ยาวจนทั่วหน้าตามกลัดใบตอง และทอเป็นทรงมนิดชิด สดตรงกลางด้วยใบมะพร้าว กลัดปลายด้วยไม้กลัด เป็นการทอขนมทรงสูง แล้วจึงนำไปนึ่ง ส่วนการทอขนมทรงเตี้ย จะต้องตัดใบตองใหญ่กว่า ไม่ต้องสอดด้วยใบมะพร้าว
๕. ผลผลิตที่เกิดขึ้น : พัฒนาและพิมพ์ได้วิธีการทอขนมทรงสูงและทรงเตี้ย และรู้วิธีทำและทอขนมด้วย ขนมขึ้น

คำนำ

การสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษา
นิทานเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน
และยังเป็นการฝึกทักษะ และพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้แตกฉานยิ่งขึ้น
นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนรักและสนใจในการอ่าน

สำหรับหนังสือเรื่อง "อะโรยอยู่ในท้อง" เป็นหนังสือประกอบการเรียน
ในเรื่องราวใบตอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการทำงาน
จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการประดิษฐ์ วางแผนการทำงาน ลำดับขั้นตอน
การดำเนินการ สามารถประดิษฐ์การทอขนมทรงเตี้ยทรงสูงได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.สนั่น มีวันพมมาก ที่ได้นำนานทางการ
ในการเขียนวรรณกรรมเล่มเล็กจนสำเร็จลงด้วยดี

นพพร เหมะ

ข้อเสนอแนะการใช้ แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

๑. ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนอ่านในใจ
ขั้นตอนที่ ๒ ให้นักเรียนเล่าเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน
ขั้นตอนที่ ๓ ครูแนะนำให้นักเรียนเขียนบรรณลักษณะ (วิธีการ)
ด้วยตนเอง
ขั้นตอนที่ ๔ นักเรียนระบายสี
ขั้นตอนที่ ๕ เสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม
เสริมทักษะ
๒. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ใช้เป็นแกนนำ ใช้ประกอบสื่อ
สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

เชววันพุดพิสัย

พิมพ์ : สวัสดิ์คำ คุณยาย

ยาย : ตื่นแล้วหรือจะกลาน พักพัฒนาไปไหนละ

พิมพ์ : พญานาคพัฒนาไปกับคุณตาละ

ยาย : ยายกำลังเช็ดใบตอง และเลือกใบตองเตรียมทำขนมไว้ใส่บาตรวันพรุ่งนี้

พิมพ์ : พญานาคช่วยทำด้วยนะละ

๒

ยาย : พิมพ์! หนูไปหยิบผ้าที่อยู่ในครัวมาให้ยายซักตาก
พิมพ์ : ได้แล้วค่ะ ยาย
ยาย : นำผ้าขึ้นมาให้ ยายซักแห้ง แล้วซักในคลองที่ละใบ
พิมพ์ : อย่างนี้หรืไหมคะ
ยาย : เช็ดตามแนวเส้นไหม ตามยาวซิ จะไม่พังขาด

๓

พิมพ์ : คุณยายครับ ตัวเล็กครับ
ยาย : ยายกำลังทำขนมใส่บาตร
พิมพ์ : ช่วยยาดำได้ไหมครับ
ยาย : อย่างนั้น พิมพ์ช่วยซักในคลองขนาดใหญ่ไว้ ๕๐ ใบ และขนาดเล็ก
อีก ๕๐ ใบ ยายจะไปหาไม้กลัด ในมะพร้าว และมีดมาตัด

๔

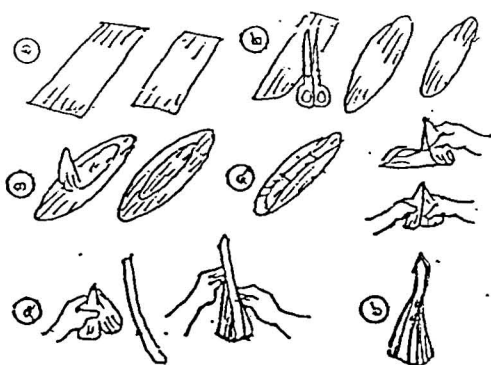
ยาย : พิมพ์! เอาใบคลองที่ซักแล้วมาให้ยายซิ ยายจะตัดปลายใบคลองให้มัน
จะได้ห่อขนมสวย ๆ
พิมพ์ : ใบมะพร้าวใช้ทำอะไรครับ
ยาย : ใช้ถาดเวลาทอดเสร็จแล้ว เมื่อนำไปนึ่งจะได้ดูทรง

๕

แม่ : พิมพ์และพิมพ์ กำลังทำอะไรอยู่จะดู รบกวนคุณยายหรือเปล่า
พิมพ์ : ผมและน้องกำลังช่วยคุณยายเจดใบคลองครับ
พิมพ์ : คุณแม่ถืออะไรมาคะ
แม่ : ส่วนผสมของขนมกล้วยที่จะทอด
พิมพ์ : มีส่วนผสมอะไรบ้างคะ
แม่ : ก็มีกล้วยน้ำว้าสุก น้ามาบด ใส่กะทิ น้ำตาลทรายและเกลือเล็กน้อย

๖

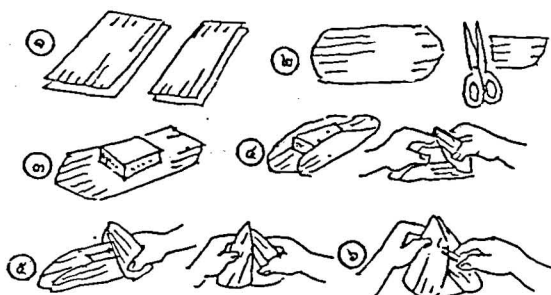
ยาย : พัดนั้น จีบใบคองใบเล็กกับใบใหญ่ ประกอบหน้า-หลังกันจิตสาน
แม่ : แม่ทอดคดด้วยไฉ่ตรงกลาง แล้วพับปลายสองข้างขึ้น คาคใบมะพร้าว
แล้วใช้ไม้กลัดจะได้ไม่หลุด
ยาย : มาช่วยกันเรียงลงดังที่แม่ว่า

๗

ยาย : พัดนั้นใบคองแบบนี้ให้ยายอีก ๔๖ อัน ให้ใหญ่กว่าใบคองที่พ่อ
ขนมกล้วย
พัดนี้ : คุณยายจะใช้ฟ่อนโรตัม
ยาย : ฟ่อนนี้เจ้า ยายจะฟ่อนขนมขึ้น

๘

เจ้าวันรุ่งขึ้น.....

ยาย : แม่ยุพา นำกระดาษขนมขึ้นออกจากในครัวให้พ่อช่วย

แม่ : ได้แล้วค่ะ

ยาย : มาช่วยกันฟ่อนขนมขึ้นไว้ใต้บาตรกันเถอะ

พัดนี้ : คุณยายฟ่อนอะไรนะ ไม่ต้องใช้ใบมะพร้าวคาคอย่างขนมกล้วย

ยาย : ขนมขึ้นเป็นขนมที่หนึ่งสุดแล้ว ไม่ต้องใช้ใบมะพร้าวคาคอย่างขนมกล้วย
ทรงก็จะอ้วนและเรียกว่า เรียกว่าการฟ่อนแบบทรงเคี้ยว ส่วนการฟ่อนแบบ
ขนมกล้วย เรียกว่าการฟ่อนแบบทรงสูง

๙

ขดเก้งกำลังได้บาตร

พัดนี้ : คุณยายครับ มีฟ่อนใบคองคังหลายฟ่อน มีอะไรอยู่ในฟ่อนหรือครับ

บางฟ่อนใบคองเปลี่ยนไป แต่มีสายคาด ส่วนฟ่อนนี้ไม่มีสายคาด

แต่ใบคองยังสด ของข้างในเหมือนกันไหมครับ

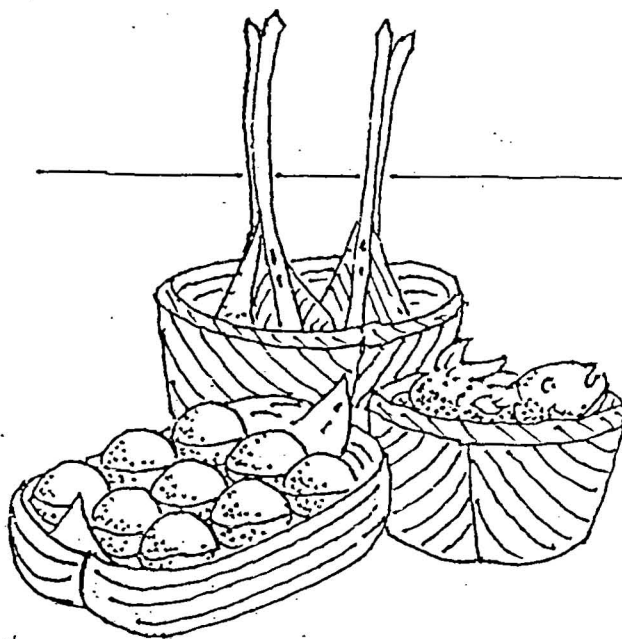
พัดนี้ : ไม่เหมือนกันจะ ฟ่อนที่มีสายคาดคือขนมกล้วยที่ฟ่อนเสร็จต้องนำไปหนึ่ง
สี่ใบลงเลยเปลี่ยน ส่วนฟ่อนที่เป็นใบคองสดเป็นขนมขึ้น ขนมกล้วยแล้ว
ไม่ต้องนำไปหนึ่ง ใบคองก็เลยยังสดอยู่

ยาย : เก้งมากจะ หลาน

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

หวาน : หอม : สวย

ลำดับที่ ๔
คาบที่ ๑๔ - ๒๔

นพพร เหมะ
ทรงพล จันเอม

เรื่อง
ภาพ

ความคิดรวบยอด

ภาระหน้าที่อาหารที่ทำจากใบทองไข่แทนถุงพลาสติกและกล่องโฟม
ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

๑. อธิบายวิธีการผลิตกระทงขนมศาลและกระทงส้มยมอบปากได้ตามขั้นตอน
๒. เสนอผลการให้ตลอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
๓. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน

อรรถลักษณะ: วิธีการ

๑. ตั้งเป้าหมาย: พิมพ์ใจที่จะช่วยขยายกระทงขนมศาลและกระทงส้มยมอบปาก
๒. วัสดุและอุปกรณ์: ใบทอง ไข่ต้ม หัว ไม้กลัด เข็มและด้าย
๓. การวางแผน: ฟังคำใบ้ของ ใบทอง หัว และพิมพ์ช่วยหาไม้กลัด เข็มและด้าย เตรียมไว้ทำกระทงขนมศาลและกระทงส้มยมอบปาก
๔. ลำดับวิธีการดำเนินการ: พิมพ์เห็นคุณค่าของทำกระทงขนมศาลและกระทงส้มยมอบปาก จึงเข้าไปช่วยเข้ดใบทอง ตัดขนมแบบ คุณยายสอนให้พิมพ์ ทำกระทงขนมศาล โดยพิมพ์และทำให้อ่านร้อย
๕. ผลผลิตที่เกิดขึ้น: พิมพ์และพิมพ์ทำกระทงขนมศาลและกระทงส้มยมอบปาก ทั้งสองรู้สึกสนุกและมีความสุขในการทำขนมศาลขนมและกระทงขนมส้มยมอบปากของยายพิมพ์

คำนำ

การสนทนากลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษา นีทานเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนใจในการเรียน และยังเป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนรักและสนใจในการอ่าน

สำหรับหนังสือเรื่อง "หวาน : หอม : สวย" เป็นหนังสือประกอบการเรียนในเรื่องงานใบทอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการทำงาน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการประดิษฐ์ วางแผนการทำงาน ลำดับขั้นตอนการดำเนินการ สามารถประดิษฐ์กระทงขนมธรรมเนียมไทยสูงได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.สนั่น มีอินทมาศ ที่ได้แนะนำแนวทางในการเขียนวรรณกรรมเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นางพร เพ็ญ

ข้อเสนอแนะการใช้ แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

๑. ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - ขั้นตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนอ่านในใจ
 - ขั้นตอนที่ ๒ ให้นักเรียนอ่านผลการให้ตลอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน
 - ขั้นตอนที่ ๓ ครูแนะนำให้นักเรียนเขียนอรรถลักษณะ (วิธีการ) ด้วยตนเอง
 - ขั้นตอนที่ ๔ นักเรียนระบายสี
 - ขั้นตอนที่ ๕ เสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมเสริมทักษะ
๒. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ใช้เป็นแกนนำ ใช้ประกอบสื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

ยายวันหนึ่ง...

พิมพ์ : คุณยายขา พุณยาทกินขนมศาลคะ

ยาย : วันที่หลาน ๆ กลับกรุงเทพฯ ยายจะทำให้ จะได้กินระหว่างทาง

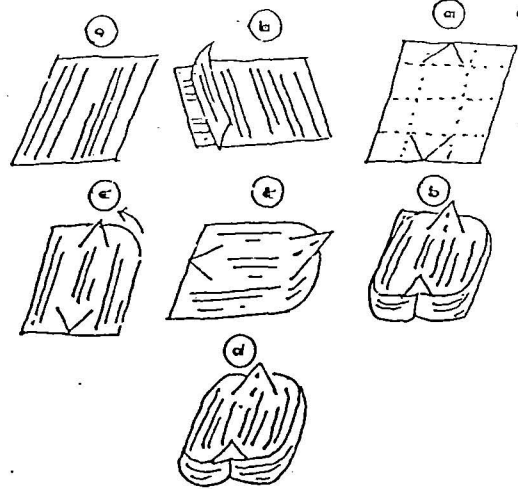
พิมพ์ : ดีใจจังเลย จะได้กินขนมศาลหวานหอมของคุณยายอีกแล้ว

๒

ชาย : พิมพ์ใช้ผ้าใบทองเสร็จแล้วใช้ไหมจี้
 พิมพ์ : เสร็จแล้วค่ะ
 ชาย : ผ้าใบทองจนแบบนี้
 พิมพ์ : ไล่ค้ะ คุณยาย
 ชาย : ยายจะตัดปลายใบทองให้ทำกัน

๓

ชาย : พิมพ์ลายทั้งสองข้างเข้าแบบนี้ แล้วใช้เข็มกลัด กลัดให้เรียบร้อย
 พิมพ์ : ไล่ ๑๔ ใบ แล้วค้ะ คุณยายคะ เย็บกระดอง ๔๐ กระดอง เสร็จจะ

๔

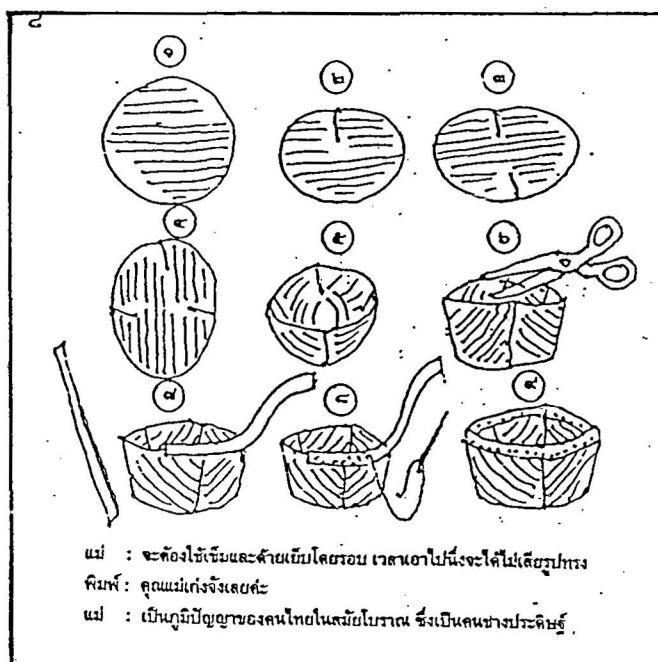
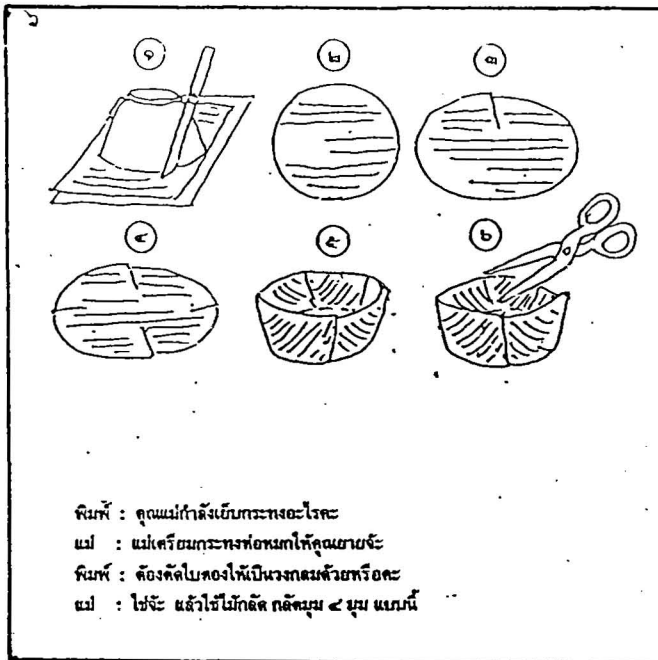
แม่ : พิมพ์นำกระดองที่เย็บแล้วมาให้แม่พ่นน้อยจิ๊จะ
 พิมพ์ : พ่นช่วยพ่นจนหมดคะ
 แม่ : เรียบได้ดังถึง แล้วโรยมะพร้าวขูดก่อนนำขึ้นนึ่งนวล
 พิมพ์ : พอมจึญเลยคะ

๕

หลังจากนั้น...

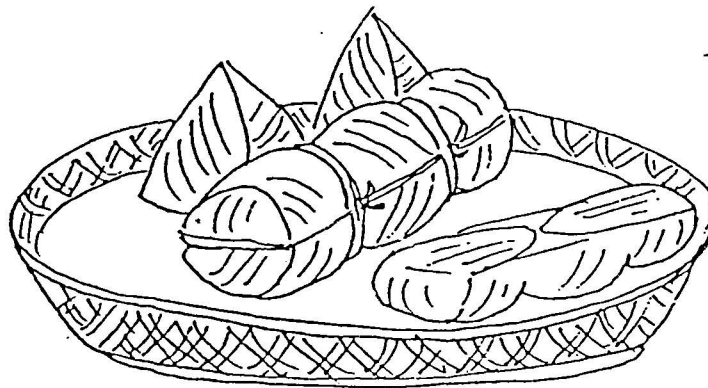
ชาย : แม่ผูกๆ ช่วยแม่ตัดใบทองให้เป็นรูปร่างกลมพ่นน้อยจิ๊จะ แม่จะทำพ่นหมก
 ไว้เป็นอาหารมือเย็น
 แม่ : แม่จะใช้กี่ใบคะ
 ชาย : ๒๔ ใบ คงจะพอ จะใส่แจกเพื่อนบ้านด้วยครับ เมื่อวานเขานำผ้าแดงมาให้เรา

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มการเรียนรู้ฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คูรัก คู่ส

ลำดับที่ ๕
คาบที่ ๒๕ - ๓๐

นพพร เหมะ	เรื่อง
ทรงพล จันเอม	ภาพ

ความคิดรวบยอด

การเลือกใบทองหลางอย่างประณีต ทำให้นกนางแอ่นประทับใจ
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

1. อธิบายวิธีการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียนได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. เล่าเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
3. สรุปแนวทางการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

อรรถลักษณะ: วิธีการ

๑. ตั้งเป้าหมาย : แม่ผู้ปกครองการห่อข้าวต้มมัดและขนมเทียนได้มาตรฐานในวันออกพรรษา
๒. วิเคราะห์อุปสรรค : ใบทองและตะก
๓. การวางแผน : พ่อตัดใบทอง พืชและพืชช่วยกันห่อใบทอง แม่เตรียมแซ่ตอก และเขียนใบทองลายแบบ
๔. ดำเนินวิธีการดำเนินการ : แม่กำลังห่อข้าวต้มมัดในกระทะ พืชเห็นแม่ได้กะทิ น้ำตาลทรายและเกลือ แม่ให้ข้าวต้มมัดที่ห่อเสร็จใบทองที่แซ่ตอกแล้ว ใส่ถ้วยไว้ตรงกลาง พืชเป็นเด็กแล้วนำสองกิโลบายไปประกบกับแม่ด้วยคอก ส่วนขนมเทียน แม่บอกว่าต้องห่อใบทองวงรี ๆ แล้วมีวันเป็นกรวย หยอดแป้ง ตรงกลาง ได้ได้ แล้วหยอดแป้งอีกครั้ง พืชป้อนปลาเย็บให้มิดชิด
๕. ผลผลิตที่เกิดขึ้น : ทุกคนได้ห่อข้าวต้มมัดและรู้วิธีห่อขนมเทียน ทุกคนได้ใบชากรวยข้าวต้มมัดในวันออกพรรษานี้

คำนำ

การสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน และยังเป็นฝึกทักษะและพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนรักและสนใจในการอ่าน

สำหรับหนังสือเรื่อง "คู่วัก คู่วัก" เป็นหนังสือประกอบการเรียนในเรื่องงานใบทอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการทำงาน จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่จะใช้ในการประดิษฐ์ วางแผนการทำงาน ลำดับขั้นตอนการดำเนินการ สามารถประดิษฐ์ข้าวต้มมัดและขนมเทียนได้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.สนั่น มีวันหมาก ที่ได้แนะนำแนวทางในการเรียนวรรณกรรมเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นพพร เทนะ

ข้อเสนอแนะการใช้ แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

๑. ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - ขั้นตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนอ่านในใจ
 - ขั้นตอนที่ ๒ ให้นักเรียนเล่าเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน
 - ขั้นตอนที่ ๓ ครูแนะนำให้นักเรียนเขียนอรรถลักษณะ (วิธีการ) ด้วยตนเอง
 - ขั้นตอนที่ ๔ นักเรียนระบายสี
 - ขั้นตอนที่ ๕ เสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมเสริมทักษะ
๒. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ใช้เป็นแกนนำ ใช้ประกอบสื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

เย็นวันหนึ่ง หลังจากพ่อกับแม่และพี่กลับจากโรงเรียน

พ่อกับแม่ : พี่พ่อกับแม่เป็นวันออกพรรษาแล้ว

พ่อกับแม่ : แต่วันออกพรรษา โรงเรียนไม่หยุดนี้ พี่พ่อกับแม่

พ่อกับแม่ : ออกไปบ้านคุณตาคุณยายเลย

พ่อกับแม่ : ออกกันมาหรือยัง พี่พ่อกับแม่

๖

เมื่อเข้ามาบ้าน

พินน์ : สวัสดีครับ คุณแม่

พิมพ์ : สวัสดีค่ะ คุณแม่

พินน์ : คุณแม่กำลังทำอะไรอยู่คะ?

แม่ : แม่ให้พ่อตัดไม้คองเตรียมทำขนมใส่บาตรวันออกพรรษาในวันพรุ่งนี้

พิมพ์ : ได้กินขนมอร่อย ๆ อีกแล้ว

๗

พ่อ : แม่จะ พ่อเหลาคอนเสร็จแล้ว

แม่ : พ่อช่วยนำไปแช่น้ำให้แม่ก็จ๊ะ และแช่ข้าวเหนียว ถั่วดำ ข้าวเหนียว

๘

พิมพ์ : แม่คะ ข้าวต้มผัดใส่กะทิด้วยหรือคะ

แม่ : เราต้องนำข้าวเหนียวมาผัดกับกะทิ และใส่น้ำตาลกับเกลือแล้วค่อยนำไปพ่อ

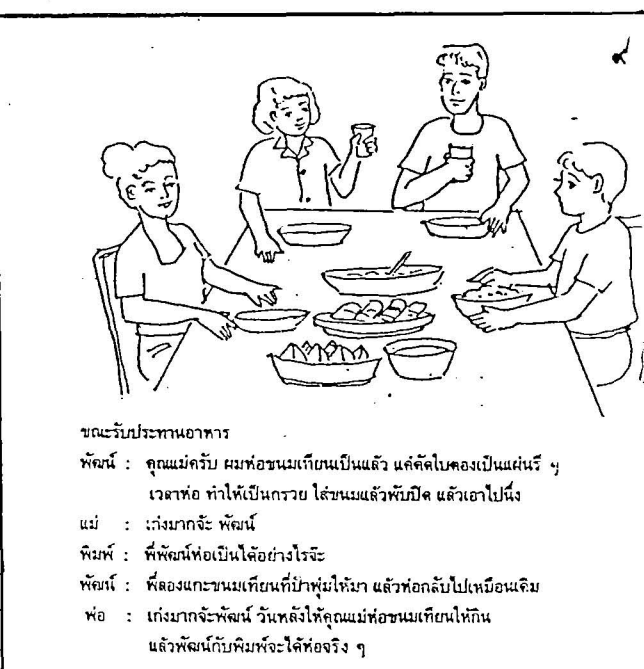
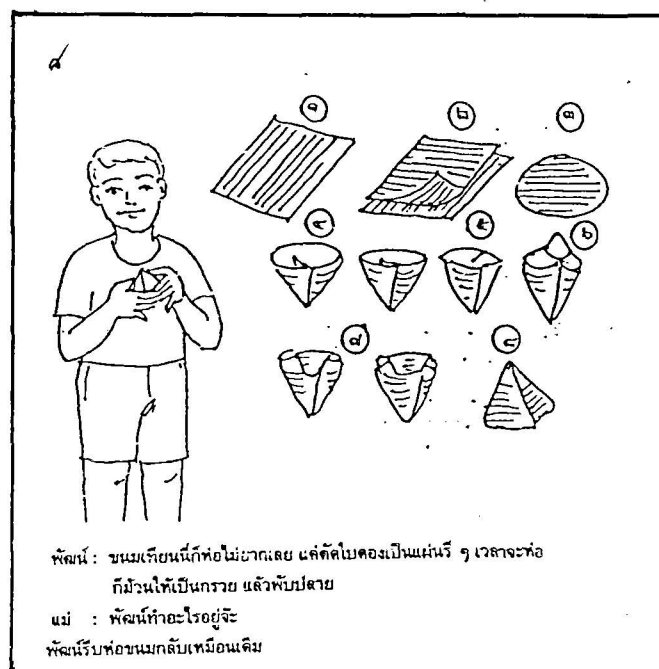
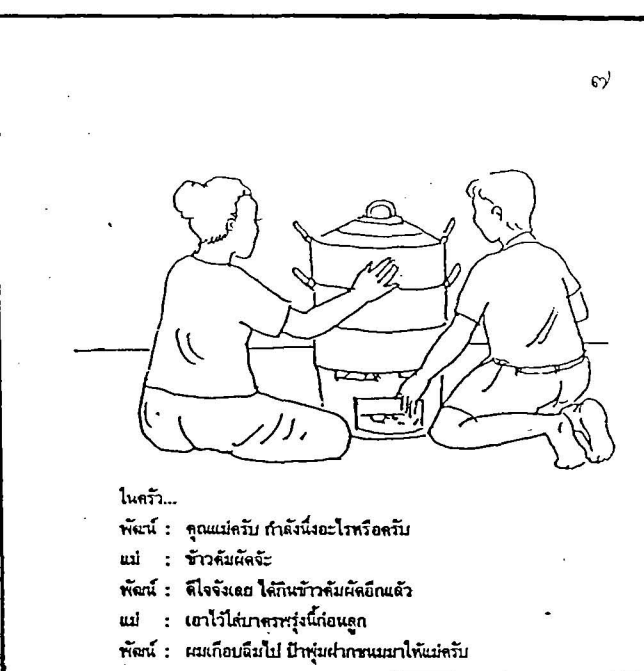
๙

แม่ : พิมพ์หยิบใบตองที่ฉีกให้แม่จูลูก

พิมพ์ : หนูช่วยพ่อด้วยคะ

แม่ : ใส่ข้าวเหนียวแล้วใส่กล้วยตรงกลาง ปิดด้วยข้าวเหนียวอีกครั้ง
อย่าลืมใส่ถั่วดำด้วยนะลูก

แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

กระทงน้อยลอยน้ำ

ลำดับที่ ๖
คาบที่ ๓๑ - ๓๖

นพพร เหมะ
ทรงพล จันเอม

เรื่อง
ภาพ

ความคิดรวบยอด

การใช้ใบทองเพื่อทำการทวงลอยทำได้สวยงาม จะช่วยรักษาแม่น้ำ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว สามารถแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

1. อธิบายวิธีขึ้นตอนการผลิตกระทงลอยได้
2. เข้าใจเหตุการณืให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่านได้
3. สรุปเหตุการณ์การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

อรรถลักษณะ: วิธีการ

๑. ตั้งเป้าหมาย : พิมพ์อยากประดิษฐ์กระทงลอยเพื่อไปลอยในวันลอยกระทงปีนี้
๒. วัสดุและอุปกรณ์ : ใบทอง ต้นกล้วย ดอกไม้ ธูป เทียน
๓. การวางแผน : พอล้างใบทอง และต้นกล้วย พิมพ์หาดอกไม้ พักจนช่วยจัดเตรียมวัสดุ และอุปกรณ์
๔. ลำดับวิธีการดำเนินการ : แบ่งสอนให้พิมพ์พิมพ์กลั้มตนเองขึ้นตอน เมื่อพิมพ์ได้หลาย ๆ ชิ้นแล้วจึงนำไปเย็บติดกัน แล้วนำมาติดกับต้นกล้วยที่ตัดเป็นท่อน แล้วตกแต่งด้วยดอกไม้ มีธูปและเทียน
๕. ผลผลิตที่เกิดขึ้น : พิมพ์ภูมิใจกับกระทงที่ตนเองประดิษฐ์ขึ้น และได้นำไปลอยที่คลองหลังบ้าน

คำนำ

การสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษา นิทานเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียน และยังเป็นการฝึกทักษะ และพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้แตกฉานยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเรียนรู้ รักและสนใจในการอ่าน สำหรับหนังสือเรื่อง " กระทงน้อยลอยน้ำ " เป็นหนังสือประกอบการเรียน ในเรื่องงานใบทอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการทำงาน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการประดิษฐ์ วางแผนการทำงาน ลำดับขั้นตอนการดำเนินการ และสามารถประดิษฐ์กระทงลอยได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ: ผศ.สนั่น มีอันหมาย ที่ได้แนะนำแนวทาง ในการเขียนวรรณกรรมเล่มเล็กจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นภาพร เทนะ

ข้อเสนอแนะการใช้ แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

๑. ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - ขั้นตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนอ่านในใจ
 - ขั้นตอนที่ ๒ ให้นักเรียนอ่านเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน
 - ขั้นตอนที่ ๓ ครูแนะนำให้นักเรียนเขียนอรรถลักษณะ (วิธีการ) ด้วยตนเอง
 - ขั้นตอนที่ ๔ ให้นักเรียนระบายสี
 - ขั้นตอนที่ ๕ เสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมเสริมทักษะ
๒. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ใช้เป็นแนวทาง ใช้ประกอบสื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้เหมาะสมเหมาะสม

เป็นวันหนึ่ง

พิมพ์ : คุณแม่คะ อีกสองวันจะเป็นวันลอยกระทง ปีนี้คุณพ่อคุณแม่จะพาไปเที่ยวที่ไหนคะ

แม่ : ปีนี้เราไม่ได้ไปลอยกระทงที่บ้านสวนของคุณตาคุณยายหรอกลูก

พิมพ์ : ทำไมหรือคะ

แม่ : ปีนี้วันลอยกระทงไม่ตรงกับวันเสาร์และวันอาทิตย์ จึงไม่มีวันหยุดติดต่อกันหลายวัน

หลังจากพิมพ์ทำการบ้านเสร็จ

พิมพ์ : พี่พิมพ์ วันล่อกระทงปีนี้ เราไม่ได้ไปบ้านสวน พิมพ์เลยออกไป
ล่อกระทงเลย

พิมพ์ : เราก็ล่อด้วยกันที่คลองท้อบ้านก็ได้พิมพ์

พิมพ์ : แต่เราไม่มีกระทงนี้พี่พิมพ์

เจ้าต่อมา

พิมพ์ : คุณแม่ว่า หนูอยากทำกระทงลอยในวันลอยกระทง

แม่ : ได้ซิจะ แม่จะให้พี่คิดไปคลองและค้นกล้วยไฟ

พิมพ์ : ให้แม่ทำหัวขีตริบ

แม่ : พิมพ์และพิมพ์ใช้ใบตองและอีกใบตองเป็นแผ่น ๆ ไว้จะได้พิมพ์กลีบ

พิมพ์ : คุณแม่ครับ ใบตองนี้ทำไมมีสีเขียวเข้ม และใบใหญ่กว่าใบตองที่บ้าน
คุณยายล่ะครับ

แม่ : ใบตองนี้เป็นใบตองคานี เรานำมันมาใบตองคานีมาประดิษฐ์เป็นของใช้
มากกว่าใช้ทำขนม เพราะเมื่อนำไปทิ้งลงในคลองจะตกได้อาหาร
ทำให้อาหารมีสีคล้ายไม่ทำร้ายปะการัง

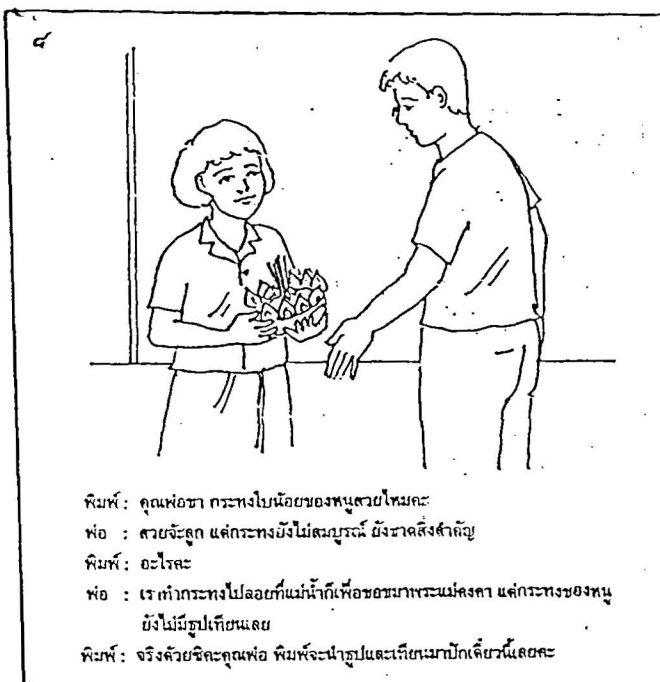
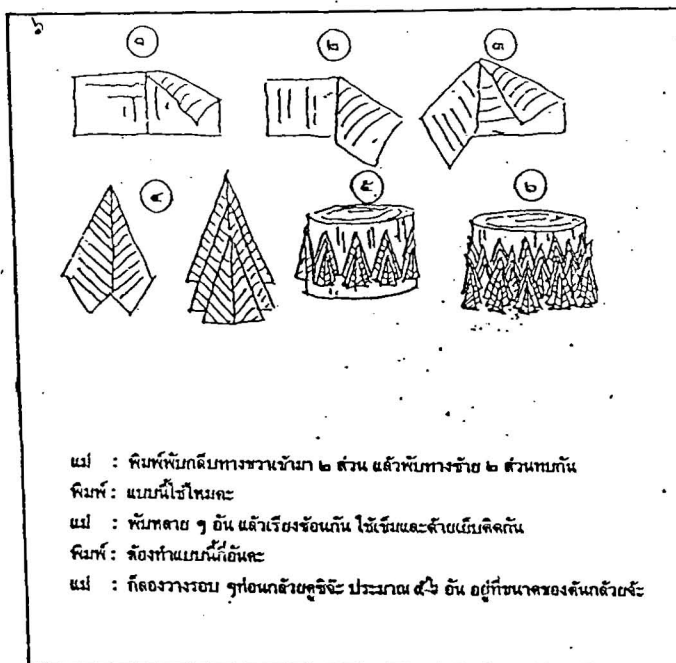
พิมพ์ : คุณแม่คะ หนูพาดอกกล้วย ดอกกุหลาบ และดอกมะลิได้แล้วคะ

แม่ : เก็บดอกไม้วีไว้นอก มาพันกลีบกระทงก่อน

พ่อ : พ่อตัดต้นกล้วยเป็นท่อน ๆ เสร็จแล้วจะแม่

พิมพ์ : เรานำมาทำอะไรคะ

แม่ : นำมาใช้เป็นแกนปักกลีบ แทนไฟ เพราะไฟไม่สามารถลอยสลาย
ถ้าใช้ไฟไหม้ น้ำตาลลงก็จะมียยะเพิ่มขึ้น

การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน
กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องงานใบตอง

บทคัดย่อ
ของ
นวพร เหมะ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
วิชา ปถ 692 ภาคนิพนธ์ระดับสูง และ ปถ 693 การวิจัยทางการประถมศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียน
เล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนรู้ และพื้นฐานอาชีพ
ด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องงานใบตอง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541
โรงเรียนวัดภาชี สำนักงานเขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่าง
ง่าย จำนวน 30 คน ใช้เวลาทดลอง 36 คาบ คาบละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ประกอบด้วยแผนการสอน โดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม, แบบทดสอบ
ท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1, แบบบันทึกการให้คะแนนการ
ปฏิบัติงานและตรวจผลงานสำเร็จ โดยใช้เกณฑ์การทดสอบหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์
 E_1/E_2 (80/80)

ผลการศึกษาพบว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน
กลุ่มการเรียนรู้ และพื้นฐานอาชีพด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 เรื่องงานใบตอง ทั้ง 6 เล่ม มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ E_1/E_2 (80/80)
สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้

**THE DESIGN OF ALITERARY MINITEXT FOR INSTRUCTION MEDIA ,
A LESSON IN WORK EXPERIENCE FOR PRTHOMSUKSA 4
LEVEL ON BANANA LEAFES WORK .**

**AN ABSTRACT
BY
NAVAPORN HAMA**

**This research is a part of education in EL.692 and EL.693
For the Master Degree Programme
at Srinakarinwirot University
1998**

The objectives of this study were to construct and determine the efficiency of a literary minitext for instruction media, a lesson in work experience of inventive job for Prathomsuksa 4 level on banana leaf work.

The sampled group was Prathomsuksa 4 students in the second semester of the academic year 1998 at Watpasi School, Watana District, Bangkok Metropolitan. The total 30 sampled students were selected by applying a simple random sampling technique. The time used for experiment was 36 class periods, 20 minutes each. The used instrument comprised of the teaching plan with a literary minitext, a test attached the literary minitext 1, and a practicing and checking score record. Then they were used to determine the efficiency according to the criteria E_1/E_2 (80/80).

The resultant findings revealed that: the total 6 literary minitexts for instruction media on a lesson in work experience of inventive job for Prathomsuksa 4 level on banana leaf work possessed the efficiency. According to the criteria E_1/E_2 (80/80). They were then brought to be usefully instructed.

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นพพร	เหมะ
เกิด	21	เมษายน 2512
ที่อยู่ปัจจุบัน	325 ซอยแสงทิพย์ ถนนสุขุมวิท 71 แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 3910981	
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดภาชี ซอยเอกมัย 23 ถนนสุขุมวิท 63 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 3925534	

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2538 - ปัจจุบัน : อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนวัดภาษี เขตวัฒนา
สังกัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษา : โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
มัธยมศึกษา : โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
อุดมศึกษา : คบ. วิทยาลัยครูจันทระเกษม
กศ.ม มศว ประสานมิตร